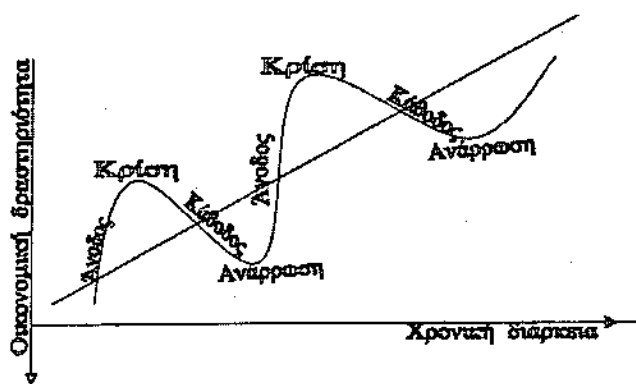

ΑΝΩΤΑΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΤΡΑΣ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ
ΔΙΑΚΥΜΑΝΣΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ

Υπεύθυνος Καθηγητής:
Κ. Σίμος Οδυσσέας

Οι σπουδάστριες:
Μουζάκη Μαρία
Ρένεση Αναστασία
Στεφάνου Αναστασία

ΠΑΤΡΑ 2005

ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ	6046
----------------------	------

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	3
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο	4
1.1. ΟΡΙΣΜΟΣ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ	4
1.2. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ.....	7
1.3 ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ ΑΝΑΛΟΓΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΝΤΑΣΗ	49
1.3.1. Είδη πληθωρισμού.....	51
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο	58
2.1. ΑΙΤΙΑ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ.....	58
2.2. ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ.....	61
2.3. ΜΕΤΡΑ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ.....	65
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο	72
3.1. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΔΙΑΚΥΜΑΝΣΕΙΣ.....	72
3.1.1. Διάκριση Οικονομικών Διακυμάνσεων.....	72
3.1.2. Χαρακτηριστικά των επιχειρηματικών οικονομικών κύκλων.....	73
3.1.3. Οι τέσσερις φάσεις του επιχειρηματικού οικονομικού κύκλου.....	74
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο	81
4.1. Ο ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ Ε.Ο.Κ.....	81
4.2. Η ΚΑΜΠΥΛΗ ΤΟΥ PHILIPS.....	83
4.3. ΤΟ ΦΥΣΙΚΟ ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΚΑΙ Η ΜΑΚΡΟΧΡΟΝΙΑ ΚΑΜΠΥΛΗ PHILIPS.....	86
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο	92
5.1. ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ.....	92
5.2 ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΟΝΕ.....	94
5.3. ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ	96
5.3.1 Επιπτώσεις του πληθωρισμού επί του ισοζυγίου πληρωμών	100
5.3.2 Επιπτώσεις του πληθωρισμού στις εισαγωγές.....	101
5.3.3. Επιπτώσεις του πληθωρισμού στις εξαγωγές	101

5.3.4. Επιπτώσεις του πληθωρισμού στις εισροές και εκροές κεφαλαίων	103
5.3.5. Οι επιπτώσεις του πληθωρισμού στις περιουσίες.....	104
5.3.6. Επιπτώσεις στα εισοδήματα	107
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο	110
6.1. ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ.....	110
6.2. ΜΕΣΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ.....	111
6.3. Η ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΟΥ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ.....	113
6.3.1. Τι μπορεί να γίνει για την αποτελεσματική καταπολέμηση του πληθωρισμού.....	115
6.3.2. Μπορούμε να σταματήσουμε τον πληθωρισμό;	117
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	124
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	128

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Φαινόμενο γνωστό από πολύ παλιά, αλλά και που τα τελευταία χρόνια ξανακάνει έντονη την Παρουσία του, ο πληθωρισμός ορίζεται σαν μια τάση για συνεχή άνοδο του γενικού επιπέδου των τιμών. Σύμφωνα με τον ορισμό αυτό ο πληθωρισμός δεν σημαίνει υψηλό αλλά συνεχώς ανερχόμενο επίπεδο τιμών των αγαθών και υπηρεσιών. Μετά το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο ο πληθωρισμός υπήρξε μια σχεδόν μόνιμη κατάσταση των προηγμένων οικονομικών.

Επιπλέον στην τελευταία δεκαετία παρατηρήθηκε το φαινόμενο των ανερχομένων τιμών με σύγχρονη αύξηση ανεργίας σε μεγάλη έκταση. Αυτό το οικονομικό φαινόμενο της υψώσεως των τιμών, που συνοδεύεται από αύξηση της ανεργίας, οι οικονομολόγοι ονόμασαν πληθωρισμό υφέσεως ή στασιμοπληθωρισμό.

Η κατάρτιση που έχει δημιουργηθεί από τα σωρευτικά αποτελέσματα του πληθωρισμού κινδυνεύει να δημιουργήσει προβλήματα στην αναπτυξιακή πορεία της οικονομίας της Ελλάδας. Ακόμα ο πληθωρισμός ανακατανέμει άδικα και αυθαίρετα το εθνικό εισόδημα καταδικάζοντας σε εξαθλίωση ορισμένες τάξεις του πληθυσμού.

Επίσης λόγω της αποσταθεροποίησης της οικονομίας που προκαλεί ο πληθωρισμός παρατηρείται μια μείωση των επενδύσεων και της οικονομικής δραστηριότητας καθώς και μια αύξηση στην εισαγωγή ξένων αγαθών υπονομεύοντας έτσι το ισοζύγιο πληρωμών.

Δίνοντας έτσι με λίγα λόγια μια εικόνα των οικονομικοκοινωνικών επιπτώσεων του πληθωρισμού ο σκοπός της μελέτης αυτής είναι ανάλυση της έννοιας του πληθωρισμού των αιτιών που τον δημιουργούν η διερεύνηση των επιδράσεων του πάνω στην οικονομία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

1.1. ΟΡΙΣΜΟΣ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ

Οι ορισμοί που διατυπώνονται συχνά είναι Πολλοί και το να επιλέξει κανείς είναι πολύ δύσκολο.

Πληθωρισμός είναι η επίμονη τάση του γενικού επιπέδου των τιμών προς τα άνω. Επίσης, πληθωρισμός μπορεί να ειπωθεί ότι είναι η συνεχής αύξηση της κυκλοφορίας του χρήματος, που δεν ανταποκρίνεται στην αύξηση της παραγωγής αγαθών.

Μπορούμε να πούμε ότι πληθωρισμός γενικά υπάρχει στις εξής περιπτώσεις:

- α) Όταν, με βάση τις τιμές που επικρατούν στην αγορά, η προσφορά αγαθών και υπηρεσιών δεν αρκεί να ικανοποιήσει τη ζήτηση.
- β) Ο η επένδυση είναι μεγαλύτερη από την αποταμίευση.
- γ) Όταν η διαφορά καλύπτει μέσω πιστώσεων της εκδοτικής τράπεζας ή μέσω πιστώσεων όσων μέχρι τότε αποθησαύριζαν.
- δ) Όταν, οι τιμές των αγαθών και οι αμοιβές των συντελεστών παραγωγής τείνουν προς τα άνω, εκτός εάν συγκρατώνται με κυβερνητικά μέσα, οπότε μιλάμε για συγκεκριμένο πληθωρισμό (Suppressed ή repressed inflation).
- ε) Όταν η πραγματική ρευστότητα, αυξάνεται
- στ) Όταν τέλος, η ανεργία είναι να περιοριστεί, οπότε σημειώνεται ενίοτε πλήρης απασχόληση ή και υπεραπασχόληση. Υπάρχει τότε

πληθωριστικό άνοιγμα, το οποίο στην διεθνή βιβλιογραφία αποκαλείται inflationary gap.

Η θεωρία που αναφέραμε παραπάνω ότι πληθωρισμός είναι η επίμονη τάση του γενικού επιπέδου των τιμών προς τα άνω, παρουσιάζει ορισμένες δυσκολίες:

1. Κάποια αύξηση των τιμών μπορεί να μην είναι πληθωριστική, αλλά να αποτελεί μέρος της διαδικασίας του ανταγωνισμού.
2. Υπάρχει δυσκολία στην επιλογή των τιμών, δηλαδή ποια άνοδος των τιμών είναι πληθωριστική και ποια όχι.
3. Πόσον οι φόροι συμπεριλαμβάνονται στις τιμές ή όχι.

Άνοδος του γενικού επιπέδου των τιμών δε σημαίνει αποκλειστικά αύξηση των τιμών όλων των αγαθών. Μπορεί οι τιμές μερικών αγαθών να παραμένουν σταθερές ή και να μειώνονται, ενώ οι τιμές των υπολοίπων αγαθών να αυξάνονται.

Το κράτος σε πολλές περιπτώσεις ελέγχει τη διαμόρφωση των τιμών, όπως συμβαίνει στην περίπτωση αγαθών πρώτης ανάγκης (τρόφιμα) καθορίζοντας ανώτατα όρια αύξησής τους. Σε περίπτωση που η επιβαλλόμενη τιμή είναι μικρότερη από εκείνη που θα σχηματιζόταν στην ελεύθερη αγορά, θα παρουσιαστούν ελλείμματα αγαθών.

Η κατάσταση αυτή παρά το γεγονός ότι οι τιμές παραμένουν σταθερές (τεχνητά βέβαια) πρέπει να θεωρηθεί πληθωριστική.

Ο πληθωρισμός έχει τις ακόλουθες αρνητικές επιδράσεις:

- α) Στην διανομή εισοδήματος.

β) Στο ισοζύγιο πληρωμών της χώρας (μείωση ανταγωνιστικότητας)
και

γ) Στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας (δημιουργία αβεβαιότητας)

Υπερπληθωρισμός υπάρχει, όταν ο ρυθμός των ανατιμήσεων ενταθεί και επιταχυνθεί και όταν προβλέπεται ότι θα συνεχισθεί εντεινόμενος και επιταχυνόμενος.

Βάσει των μελετών των τελευταίων δεκαετηρίδων προκύπτει ότι ο πληθωρισμός ουδέποτε οδηγεί σε νέα ισορροπία, εκτός εάν ληφθούν ριζικά μέτρα περιστολής του, χωρίς να εγκαταλειφθούν βέβαια τα δυσάρεστα αποτελέσματά του.

Μιλάμε για αντιπληθωρισμό, όταν:

- Η προσφορά αγαθών και υπηρεσιών δεν απορροφάται από τη ζήτηση βάσει των αγοραίων τιμών
- Όταν οι τιμές των αγαθών και οι αμοιβές των συντελεστών παραγωγής τείνουν προς τα κάτω.
- Όταν η αποταμίευση εκ των υστέρων αποδεικνύεται ότι είναι μεγαλύτερη από τις επενδύσεις.
- Όταν η διαφορά των δύο αυτών μεγεθών αποθησαυρίζεται.
- Όταν η ανεργία είναι σημαντική και
- Όταν η πραγματική ρευστότητα, όπως η πιστωτική κυκλοφορία και οι τραπεζικές καταθέσεις όψεως των ιδιωτικών επιχειρήσεων σε σχέση με το εθνικό εισόδημα, βάσει των τρεχουσών τιμών αυξάνουν.

Πραγματική ρευστότητα: $m+m: Y$

1.2. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ

Ο πληθωρισμός δεν είναι αποκλειστικό φαινόμενο της σύγχρονης εποχής. Είναι γνωστό πως πληθωρισμό γνώρισαν ακόμα και οι αρχαίες εποχές. Θα συγκεντρωθούμε, όμως, μόνο στη σύγχρονη πληθωριστική εμπειρία και θα αναφέρουμε τις πληθωριστικές εκείνες φάσεις, οι οποίες προηγήθηκαν της έκρηξης μισθών – τιμών (που σήμερα μαστίζει ολόκληρο το δυτικό κόσμο).

- Προπολεμική περίοδος

Πριν το Β' παγκόσμιο πόλεμο ο πληθωρισμός είχε τάση να εμφανίζεται σε εμπόλεμες περιόδους και αμέσως μετά, όταν δηλαδή οι κυβερνήσεις χρηματοδοτούσαν τις πολεμικές δαπάνες προσφεύγοντας στην εκδοτική μηχανή, ή σε περιόδους ανακαλύψεων νέων σημαντικών κοιτασμάτων. Σε άλλες πάλι περιπτώσεις, όπως του Γερμανικού υπερπληθωρισμού το 1923, ασθενικές κυβερνήσεις προσπάθησαν να ξεφύγουν την οικονομική κρίση τυπώνοντας τεράστιες ποσότητες χρήματος. Γενικά, οι πληθωρισμοί αυτοί είχαν δύο βασικά χαρακτηριστικά:

- α) σημειώθηκαν σαν αποτέλεσμα κάποιου συγκεκριμένου γεγονότος, όπως ο πόλεμος, η ανακάλυψη χρυσού ή η ανεξέλεγκτη οικονομική κρίση,
- β) διαρκούσαν τόσο μόνο όσο και το γεγονός με το οποίο συνδέονταν διάστημα συνήθως όχι και τόσο μακρύ

Έτσι πριν τον β' παγκόσμιο πόλεμο ο πληθωρισμός είχε τάση να αναζωπυρώνεται, κατά διαστήματα και στην συνέχεια να υποχωρεί με

την κατάργηση των εξαιρετικών περιστατικών που τον είχαν προκαλέσει.

Παγκόσμιος πόλεμος και μεθεόρτια

Τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο συνόδευε, όπως όλους τους πολέμους, ένας ταχύρυθμος παγκόσμιος πληθωρισμός. Όπως είχε συμβεί συχνά και στο παρελθόν ο πληθωρισμός της πολεμικής περιόδου συνεχίστηκε και μετά το τέλος του πολέμου. Πριν προλάβει όμως, να εξασθενήσει ο μεταπολεμικός αυτός πληθωρισμός, όπως θα περίμενε κανείς με βάση τα ιστορικά προηγούμενα, ξέσπασε ο πόλεμος της Κορέας που τροφοδότησε ένα νέο πολεμογενή πληθωρισμό. Τα πολεμικά και μεταπολεμικά δεινά ξεπεράστηκαν, ως το 1953 και «... άρχισε μια περίοδος οικονομικής ανθήσεως, από την οποία έλειπαν γενικά οι προσδοκίες και οι φόβοι για επίμονο πληθωρισμό»

Αναλυτικά κατά χρονολογία:

1945: Η γεωργία και η κτηνοτροφία έπαθαν τρομακτικές καταστροφές η νεογέννητη βιομηχανία σχεδόν εκμηδενίστηκε. Το συγκοινωνιακό δίκτυο καταστράφηκε, ενώ οι ανύπαρκτες επικοινωνίες συμπλήρωσαν το πραγματικό χάος. Το 25-30% των οικοδομών της χώρας ισοπεδώθηκε και οι απώλειες παγίου κεφαλαίου ξεπέρασαν το ύψος των 8,5 δισεκατομμυρίων δολαρίων. Στο τέλος του εμφυλίου πολέμου πλέον των 700.000 κατοίκων, δηλαδή πλέον του 10% του ελληνικού πληθυσμού περίμενες να επιστρέψει στα σπίτια του, ενώ πλέον του 1/3 του συνολικού πληθυσμού είχε άμεση ανάγκη κρατικής οικονομικής βοήθειας.

Το αποτέλεσμα της όλης κατάστασης ήταν να βρεθούν τα Δημόσια Οικονομικά της χώρας σε χαώδη κατάσταση και το νομισματικό σύστημα σε πλήρη αποδιοργάνωση. Από την άλλη μεριά, οι ποσότητες εισαγόμενων αγαθών αυξήθηκαν υπερβολικά σε σχέση με εκείνες των εξαγόμενων

Έτσι παρατηρούμε την εκμηδένιση της ελληνικής δραχμής, με τελικό αποτέλεσμα την δημιουργία υπερπληθωρισμού. Η κατάσταση αυτή οδήγησε την ελληνική οικονομία σε κατάρρευση και τους Έλληνες στο κατά χαμηλότερο κατά κεφαλήν εισόδημα.

1946: Η Νομισματική Διαρρύθμιση επανέφερε την νομισματική τάξη και η ελληνική οικονομία ανακουφίστηκε μόνον προς στιγμή, γιατί δεν κατάφερε να απαλλαγεί από τις πληθωριστικές πιέσεις (αποτέλεσμα του προηγηθέντος υπερπληθωρισμού) στα επόμενα, κυρίως πέντε χρόνια, στα οποία το γενικό επίπεδο των τιμών ανέβηκε κατά 19,4% σε μέσο ετήσιο ρυθμό, ενώ στην πενταετία που ακολούθησε (1952-1956) ο μέσος ετήσιος ρυθμός ήταν 7,7%.

Οι λόγοι ήταν η πλεονάζουσα ζήτηση και η αύξηση συντελεστών κόστους παραγωγής. Ο πρώτος λόγος, δηλαδή η πλεονάζουσα ζήτηση, υπήρξε το βασικό αίτιο των μεγάλων πληθωριστικών πιέσεων, δεδομένου ότι η εθνική δαπάνη, στην περίοδο 1946-56 ξεπέρασε την προσφορά αγαθών και υπηρεσιών κατά 32 δισεκατομμύρια δραχμές. Η αύξηση αυτή της ζήτησεως προήλθε από την αύξηση της κυκλοφορίας του χρήματος για την κάλυψη της συνεχώς αυξανόμενης καταναλώσεως, από το ένα μέρος, και της αυξήσεως των επενδύσεων σε κατοικίες από το άλλο.

Έτσι, στην περίοδο αυτή, δημιουργούνται σοβαρά ελλείμματα στον Δημόσιο Προϋπολογισμό που δημιουργούν πλεονάζουσα ζήτηση.

Ένας άλλος σοβαρός λόγος, που στάθηκε αιτία για την διατήρηση των πληθωριστικών θέσεων στην περί 1946- 53, ήταν και το γεγονός ότι η εκδοτική τράπεζα χρηματοδοτούσε τις παραγωγικές επενδύσεις των ιδιωτικών επιχειρήσεων αυξάνοντας την ρευστότητα των Εμπορικών Τραπεζών με την έκδοση νέου χρήματος, αφού η ζήτηση χρηματικών κεφαλαίων από μέρους των ιδιωτικών επιχειρήσεων ξεπερνούσαν τις επίσημες αποταμιεύσεις των νοικοκυριών.

Από το 1958 μέχρι και το 1962 η οικονομία παρουσίασε μία σχετική επίδραση στο ρυθμό της οικονομικής αναπτύξεως σε σχέση με την προηγούμενη τετραετία 1953 - 57. Ο μέσος ετήσιος ρυθμός αυξήσεως του ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΡΟΙΟΝΤΟΣ από 8% περιορίστηκε στο 3,2 % στην περίοδο 1958-62. Ο κυριότερος λόγος που προκάλεσε την πτώση αυτή ήταν η μάλλον αδικαιολόγητη οικονομική αντιπληθωριστική πολιτική.

Την περίοδο 1962 - 1975 έχουμε πληθωριστικές ανατιμήσεις.

Τα αίτια ήταν τα εξής: Ο ρυθμός αυξήσεως των χρηματικών εισοδημάτων και ο ρυθμός εξελίξεως του όγκου παραγωγής.

Η πλεονάζουσα αγοραστική δύναμη οδηγεί, σε πληθωρισμό είτε με την μορφή της υψώσεως των τιμών και μετά στην ύψωση των αμοιβών ή και με την μορφή της αυξήσεως των εισαγωγών και την ενδεχόμενη μείωση των εξαγωγών.

Στην διάρκεια 1960-1974 οι μέσες ετήσιες αυξήσεις των χρηματικών εισοδημάτων υπερβαίνουν τις μέσες ετήσιες αυξήσεις του όγκου της εγχώριας παραγωγής.

Τα αίτια που οδηγούν στη διαφορά αυτή είναι η υπερζήτηση και τα διάφορα στοιχεία κόστους. Το σύνολο Χρηματικών Εισοδημάτων ήταν ως εξής : 1951: 11,4 1956: 16,9 1959: 16,9 1962: 6,2 1966: 9,1 1970: 8,1 1974: 16,2 1966: 9,2 1974: 13,4

Εγχώρια Παραγωγή : 1951: 6,3 1956: 6,7 1959: 6,1 1962: 3,7 1966: 5,6 1970: 5,5 1974: 3,7 1966: 5,9 1974: 5,6

πηγή: Εθνικοί λογαριασμοί, Υπουργείων Συντονισμού

ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΠΟΣΟΣΤΩΝ: Στην περίοδο 1951 - 1956 παρατηρήθηκε πλεονάζουσα ζήτηση με αποτέλεσμα να υπάρξουν έντονες πληθωριστικές πιέσεις.

Στην περίοδο 1957 - 1962 το φαινόμενο αυτό αρχίζει να εξαλείφεται. Σε όλες τις περιόδους η ετήσια αύξηση των χρηματικών εισοδημάτων υπερβαίνει την ετήσια αύξηση της εγχώριας Παραγωγής με εντονότερη τη διαφορά στην περίοδο 1971 1974. Οι περίοδοι 1959 1962 και 1967 1970 παρουσιάζουν την μικρότερη διαφορά μεταξύ των χρηματικών εισοδημάτων και της εγχώριας Παραγωγής, γεγονός που εκδηλώθηκε με σημαντική σταθερότητα των τιμών και σταθερή άνοδο του πραγματικού εισοδήματος.

1975: Η ανοδική πορεία του πληθωρισμού συνεχίστηκε και κατά την διάρκεια του 1975 με σημαντικές διακυμάνσεις για να σημειώσει τελικά αύξηση 13,4% έναντι 26,9% το 1974.

Σημαντικό ρόλο στην άνοδο αυτή του δείκτη τιμών καταναλωτή έπαιξαν οι ανατιμήσεις που έγιναν στις τιμές των υπηρεσιών και των ειδών διατροφής, οι οποίες και κάλυψαν το 36% περίπου της συνολικής αύξησης του πληθωρισμού.

Οι αυξήσεις αυτές αντανακλούν -πληθωριστικές πιέσεις προερχόμενες από την πλευρά του κόστους παραγωγής λόγω της αύξησης -που σημειώθηκε στους μισθούς και στα ημερομίσθια.

Συγκεκριμένα κατά το 1975 είχαμε μια αύξηση στο πραγματικό ωρομίσθιο των εργαζομένων της τάξης του 13,9% η οποία υπολογίζεται ότι προκάλεσε αύξηση του κόστους-παραγωγής ανά μονάδα προϊόντος 23,6% και αυτό γιατί η αύξηση της αμοιβής εργασίας υπήρξε κατά πολύ μεγαλύτερη από την αντίστοιχη αύξηση της παραγωγικότητας.

Αρκετά μεγάλη συμμετοχή στην άνοδο του πληθωρισμού είχε και η αύξηση του κόστους των εισαγόμενων προϊόντων που είχε σαν κύρια αιτία την διεθνή τους ανατίμηση.

Έτσι για το 1975 ξοδεύτηκαν για εισαγωγές 4.376 εκατομμύρια δολάρια έναντι 4.635 εκατ. δολ. το 1974, δηλαδή είχαμε αύξηση της τάξης των εισαγωγών κατά 5,2% ενώ αντίθετα για δεύτερο συνεχόμενο χρόνο είχαμε μείωση του όγκου τους.

Τις υψωτικές τάσεις του των τιμών λόγω της αύξησης του κόστους παραγωγής επέτειναν και οι φορολογικές επιβαρύνσεις που επιβλήθηκαν, όπως αύξηση των τελών χαρτοσήμου, του φόρου καταναλώσεως.

Πιο αναλυτικά η αύξηση της φορολογίας επηρέασε αρνητικά την εξέλιξη των τιμών από την πλευρά της προσφοράς, ενώ αντίθετα από την πλευρά της ζήτησης παρά την ανακάλυψη της οικονομικής δραστηριότητας δεν φάνηκε να ασκήθηκαν επιδράσεις στις τιμές.

Τελικά παρ' όλο που η άνοδος του δείκτη τιμών καταναλωτή κατά 13,4% βρίσκεται μέσα στα όρια των αρχικών προβλέψεων και

ανεξάρτητα από τους ειδικούς λόγους που την προκάλεσαν θα πρέπει να θεωρηθεί σαν δυσμενείς εξέλιξη ιδίως αν λάβουμε υπ' όψιν μας ότι ο ρυθμός του πληθωρισμού, κατά το εξεταζόμενο έτος στις περισσότερες χώρες του εξωτερικού υποχωρεί. Συγκεκριμένα, για το σύνολο των χωρών μελών του ΟΟΣΑ ο ρυθμός του πληθωρισμού μειώθηκε κατά 14,4% που ήταν το 1974 σε 9,2% μέσα στο 1975.

Ενώ συγκρινόμενος με τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες και πάλι ο ρυθμός ανόδου του πληθωρισμού της Ελλάδας είναι από τους μεγαλύτερους που παρατηρούνται.

1976: Κατά το 1976 είχαμε εξασθένηση της αυξητικής τάσης του πληθωρισμού Συγκεκριμένα ο δείκτης τιμών καταναλωτή σημείωσε άνοδο 13,3% ενώ το 1975 είχε σημειώσει άνοδο 13,4%. Αξίζει δε να σημειωθεί ότι η άνοδος των τιμών κατά το 1976 δεν απέχει πολύ από το στόχο του 10% που είχε τεθεί στην αρχή του έτους.

Η πτώση της ανοδικής τάσης των τιμών συνοδεύτηκε από ουσιώδεις αλλαγές των -προσδιοριστικών τους παραγόντων. Συγκεκριμένα ενώ κατά το 1975 η κύρια αιτία των πληθωριστικών πιέσεων ήταν οι τιμές των εισαγομένων προϊόντων κατά το 1976 η κύρια αιτία των πληθωριστικών πιέσεων ήταν οι τιμές των εισαγομένων προϊόντων κατά το 1976 η επίδραση του παράγοντα αυτού υποχώρησε και ο πληθωρισμός οφείλεται περισσότερο σε εσωτερικά αίτια από τα οποία τα πιο σημαντικά είναι η αύξηση των χρηματικών εισοδημάτων ιδίως των μεσολαβιτικών επαγγελματιών και αυτοαπασχολουμένων, αλλά και των μισθών και ημερομισθίων με ρυθμό σημαντικά ταχύτερο από την αντίστοιχη αύξηση των τιμών.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Εθν. Στ. Υπηρεσίας, το μέσο βιομηχανικό ωρομίσθιο στο τρίτο τρίμηνο το 1976 ήταν 28,7% υψηλότερο σε σύγκριση με το τρίτο τρίμηνο του 1975

Η αντίστοιχη αύξηση μεταξύ των ετών 1974 και 1975 ήταν 26,1%. Εξάλλου οι αντίστοιχες αυξήσεις της μέσης μηνιαίας αμοιβής των μισθωτών στο εμπόριο ήταν 26,8% και 21,3%. Αν ληφθεί υπόψιν ότι η αύξηση της παραγωγικότητας ήταν περιορισμένη κατά τα δυο τελευταία χρόνια, καταλαβαίνουμε πως η αύξηση αυτή στους μισθούς και στα ημερομίσθια προκάλεσε σοβαρή αύξηση της τάξης του 18% στο κόστος παραγωγής ανά μονάδα προϊόντος.

Μια άλλη αιτία η οποία τροφοδότησε τον πληθωρισμό ήταν και η αρκετά μεγαλύτερη σε σύγκριση με το 1975, η αύξηση της τιμής των γεωργικών προϊόντων. Αντίθετα οι τιμές των εισαγομένων αγαθών σε ξένο νόμισμα σημείωσαν μικρότερη αύξηση από το 1975, ενώ ταυτόχρονα μικρότερη ήταν η αυξητική επίδραση από τη μεταβολή της συναλλαγματικής αξίας της δραχμής

Επίσης κατά ένα σημαντικό μέρος η επιβράδυνση του πληθωρισμού οφείλεται στην πολιτική ελέγχου των τιμών που ασκήθηκε από το κράτος,

Σχετικά παρατηρείται ότι οι υπηρεσίες, και τα αγαθά που η αύξηση των τιμών που επιβραδύνθηκε αντιπροσωπεύουν τα τέσσερα πέμπτα περίπου της οικογενειακής δαπάνης και περιλαμβάνουν σε μεγάλη αναλογία προϊόντα που οι τιμές τους καθορίζονται με διοικητικές αποφάσεις ή υπόκεινται σε κρατικό έλεγχο.

Στις χώρες του ΟΟΣΑ η μέση αύξηση του δείκτη τιμών καταναλωτή ήταν 3,5% περίπου ενώ στις ευρωπαϊκές χώρες του ΟΟΣΑ ήταν 10,7%. Επίσης 10,7% ήταν και η αύξηση του δείκτη τιμών καταναλωτή στις χώρες της ΕΟΚ. Αυτό σημαίνει ότι η Ελλάδα κατόρθωσε να παρακολουθήσει με επιτυχία την προσπάθεια που καταβάλλεται να παρακολουθήσει με επιτυχία την προσπάθεια που καταβάλλεται για την συγκράτηση του πληθωρισμού.

1977: Οι επιβραδυντικές τάσεις στις τιμές καταναλωτή που είχαν εμφανιστεί το 1976 συνεχίστηκαν και στους πρώτους μήνες του 1977. Από τον Απρίλιο όμως η επιβράδυνση αυτή σταμάτησε με αποτέλεσμα ο δείκτης τιμών καταναλωτή να σημειώσει τελικά άνοδο 12,2% έναντι 13,3 το 1976 και 13,4 το 1975.

Οι μεγαλύτερες πληθωριστικές πιέσεις προήλθαν όπως και το 1976 από εσωτερικά αίτια και κυρίως από την άνοδο του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος και αυτό γιατί αν και οι ονομαστικές αμοιβές των μισθωτών αυξήθηκαν με ρυθμό χαμηλότερο από το προηγούμενο έτος ταυτόχρονα είχαμε και μείωση της παραγωγικότητας κατά 1% περίπου ανά ώρα εργασίας σαν αποτέλεσμα της κάμψης που σημείωσε ο ρυθμός ανόδου της παραγωγής στη μεταποίηση και τη διατήρηση του σχετικά υψηλού ποσοστού αύξησης της απασχόλησης.

Σημαντική αυξητική επίδραση στον δείκτη τιμών καταναλωτή άσκησαν οι αυξήσεις των ειδών διατροφής που προήλθαν από τη μείωση της γεωργικής παραγωγής λόγω ειδικών παραγόντων, όπως είναι οι δυσμενείς καιρικές συνθήκες που δεν επέτρεψαν την συνηθισμένη εποχιακή μείωση της τιμής των λαχανικών (1971: 19,4%, 1976:7,6%) και μεγάλη αύξηση των διεθνών τιμών του καφέ και του κακάο.

Όπως επίσης και η πολιτική εξυγίανσης του συστήματος των επιδοτήσεων με τη μεταφορά μέρους της σχετικής επιβάρυνσης από τον προϋπολογισμό στον καταναλωτή.

Τέλος στην άνοδο του πληθωρισμού συντέλεσαν και η αναπροσαρμογή από τον Απρίλιο της τιμής των πετρελαιοειδών ενώ η τιμή διαθέσεων των υγρών καυσίμων είχε μείνει αμετάβλητη το 1976.

Αντίθετα κατά το 1977 περιορίστηκε η αυξητική επίδραση του κόστους των εισαγόμενων προϊόντων στο εσωτερικό επίπεδο των τιμών.

Αυτό οφείλεται εν μέρει στην υποχώρηση των διεθνών τιμών. Σε σημαντικό όμως βαθμό μπορεί να αποδοθεί στην σταθερότητα που παρουσίασε η μέση συναλλαγματική ισοτιμία της δραχμής κατά το μεγαλύτερο διάστημα του έτους.

Στο σύνολο των χωρών του ΟΟΣΑ σημειώθηκε πρόοδος στη συγκράτηση του ρυθμού του πληθωρισμού, ο οποίος διατηρήθηκε στα ίδια επίπεδα, με το προηγούμενο έτος (1977: 8,9%, 1976: 8,6%) με σαφείς όμως τάσεις υποχώρησης στους τελευταίους μήνες του έτους.

Ενώ στις χώρες της ΕΟΚ ο δείκτης τιμών καταναλωτή ήταν 10%.

Έτσι μπορούμε να παρατηρήσουμε ότι η συγκράτηση των πληθωριστικών πιέσεων στην Ελλάδα μάλλον υστέρησε.

1978: Η ανοδική τάση στο ρυθμό αύξησης των τιμών καταναλωτή, η οποία είχε εμφανισθεί στους πρώτους μήνες του 1978 ανακόπηκε στο δεύτερο εξάμηνο. Έτσι η άνοδος του δείκτη τιμών καταναλωτή περιορίστηκε τελικά σε 12,5% έναντι 12,2% το 1977.

Στην κάμψη του δείκτη τιμών καταναλωτή στο δεύτερο εξάμηνο συνέβαλε η λήψη προσθέτων αγορανομικών μέτρων κατά των

αδικαιολογήτων αυξήσεων των τιμών και των ειδών διατροφής και ιδιαίτερα των οποροκυπευτικών στις ανατιμήσεις των οποίων οφειλόταν κυρίως η έξαρση του πληθωρισμού στις αρχές του έτους. Επίσης συμβολή στη συγκράτηση του πληθωρισμού στις αρχές του έτους.

Επίσης συμβολή στη συγκράτηση του πληθωρισμού είχε ο έλεγχος των ενοικίων των κατοικιών και η αναστολή αυξήσεων στις διοικητικές ελεγχόμενες τιμές ορισμένων αγαθών και υπηρεσιών.

Πιο αναλυτικά βλέπουμε πως οι αυξήσεις στα είδη διατροφής, συνέβαλαν στην αύξηση του πληθωρισμού κατά 3,3 ποσοστιαίες μονάδες έναντι 5,6 ποσοστιαίων μονάδων το 1977. Μικρότερη σε σχέση με τον προηγούμενο χρόνο συμβολή είχε και η άνοδος των τιμών των υπηρεσιών (3,1 ποσοστιαίες μονάδες από 3,9).

Η απαγόρευση από τον Αύγουστο της αυξήσεως των ενοικίων και η σταθεροποίηση των τιμών ορισμένων υπηρεσιών (π.χ. του ηλεκτρικού ρεύματος) αντιστάθμισε εν μέρει την αύξηση στις τιμές άλλων υπηρεσιών (π.χ. δίδακτρα, ιατρικές υπηρεσίες). Αντίθετα, λόγω ταχύτερης σε σχέση με το προηγούμενο έτος, αυξήσεως των τιμών των ειδών ενδύσεως και υποδήσεως, η συμβολή τους στην άνοδο του δείκτη τιμών καταναλωτή έφθασε στις 2,6 ποσοστιαίες μονάδες σε σύγκριση με 1,1 μονάδες το 1977.

Ισχυρή αυξητική επίδραση στις τιμές έχει η άνοδος του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος. Συγκεκριμένα για το σύνολο του μη γεωργικού τομέα υπολογίζεται ότι το κόστος εργασίας κατά μονάδα προϊόντος αυξήθηκε με τον ίδιο υψηλό ρυθμό.. όπως και το προηγούμενο έτος (17,5% παρά την αξιολόγηση βελτίωση της παραγωγικότητας).

Ειδικότερα στη μεγάλη βιομηχανία (με απασχόληση 10 άτομα και πάνω) η άνοδος του κόστους εργασίας υπολογίζεται ότι ήταν χαμηλότερη το 1978 (-17,5%) έναντι το 1977 (22,4%), αλλά αυτό οφείλεται αποκλειστικά στην βελτίωση της παραγωγικότητας η οποία σημείωσε σημαντική άνοδο ενώ είχε μειωθεί κατά το προηγούμενο έτος.

Η επίδραση των τιμών των εισαγόμενων προϊόντων στο εσωτερικό επίπεδο των τιμών ήταν για δεύτερη _συνεχή χρονιά περιορισμένη, λόγω του χαμηλού ρυθμού ανόδου των τιμών στην διεθνή αγορά.

Εξάλλου, η επίδραση της μεταβολής της συναλλαγματικής ισοτιμίας της δραχμής δεν φαίνεται να συνέβαλε σε σημαντική έκταση στην άνοδο του πληθωρισμού, λόγω του ότι οι περισσότερες συναλλαγές της Ελλάδας διενεργούνται σε δολάρια, δηλαδή σε νόμισμα προς το οποίο η δραχμή παρουσίασε τη μικρότερη πιστωτική εξέλιξη.

Τέλος, δεν φαίνεται να μετριάστηκε η ισχυρή αυξητική επίδραση στις τιμές/ η-οποία προέρχεται από συχνά αυθαίρετες ανατιμήσεις αγαθών και υπηρεσιών που προσφέρουν οι αυτοαπασχολούμενοι σε εμπορικά και με τα πρακτικά επαγγέλματα, πράγμα που, τα τελευταία χρόνια αποτελεί μια από τις σοβαρότερες πηγές πληθωριστικών πιέσεων.

Στο σύνολο των χωρών του ΟΟΣΑ/ ο ρυθμός ανόδου του επιπέδου των τιμών σε μέσα επίπεδα μειώθηκε σε 7,7 % έναντι 8,9% το 1977,

Αντίστοιχα στις Ευρωπαϊκές χώρες του ΟΟΣΑ είχαμε μείωση του πληθωρισμού σε 9,3% από 11% το 1977 ενώ ειδικότερα στις χώρες της ΕΟΚ είχαμε μείωση από 9/6% σε 6,8%.

1979: Η μεγάλη άνοδος του -πληθωρισμού αποτέλεσε το κύριο χαρακτηριστικό της ελληνικής οικονομίας για το 1979. Συγκεκριμένα ο

δείκτης τιμών καταναλωτή αυξήθηκε κατά 19%, έναντι αντίστοιχης ανόδου 12,5% κατά το προηγούμενο έτος. Η αύξηση αυτή είναι κατά πολύ μεγαλύτερη από τους στόχους που είχε θέση η κυβέρνηση και οφείλεται σε μεγάλο βαθμό σε έκτακτους παράγοντες.

Συγκεκριμένα σαν πρώτο παράγοντα μπορούμε να αναφέρουμε τις διαδοχικές αυξήσεις της τιμής των προϊόντων πετρελαίου στη διεθνή αγορά οι οποίες υπολογίζονται ότι συνέβαλαν άμεσα αλλά και έμμεσα στην αύξηση του δείκτη τιμών καταναλωτή κατά 5,3 περίπου ποσοστιαίες μονάδες.

Άλλες 3 περίπου ποσοστιαίες μονάδες της ανόδου του επιπέδου των τιμών οφείλονται στη σταδιακή εφαρμογή του κυβερνητικού προγράμματος, για την ομαλοποίηση των τιμών ορισμένων αγροτικών εφοδίων και προϊόντων με την κατάργηση των επιδοτήσεων που επιβάρυναν τον προϋπολογισμό με σημαντικά ποσά και οδηγούσαν στην διόγκωση του ελλείμματος του δημοσίου τομέα

Σημειώνεται όμως ότι η σταδιακή κατάργηση των επιδοτήσεων, όπως και η αναπροσαρμογή των τιμών αγαθών και υπηρεσιών του προσφέρονταν από δημόσιες επιχειρήσεις, μολονότι συνέβαλαν στην άνοδο του δείκτη τιμών καταναλωτή, ουσιαστικά αποτελούν εξυγιαντικά μέτρα, εφόσον περιορίζεται το έλλειμμα του δημοσίου τομέα και έτσι εξουδετερώνεται μια βασική πηγή πληθωριστικών πιέσεων.

Τέλος στην απότομη άνοδο του πληθωρισμού, συνέβαλε και -η ανατίμηση στη διεθνή αγορά πολλών βασικών πρώτων υλών, τροφίμων και ημικατεργασμένων προϊόντων.

Παράλληλα όμως οι εξελίξεις στο επίπεδο των τιμών είναι σε σημαντικό βαθμό με αποτέλεσμα των πληθωριστικών πιέσεων που συσσωρεύτηκαν στο οικονομικό σύστημα από προηγούμενα έτη, εξ αιτίας των μεγάλων αυξήσεων των δημοσίων δαπανών, των πιστώσεων προς τον ιδιωτικό τομέα της οικονομίας, της προσφοράς χρήματος και των χρηματικών εισοδημάτων (μισθών και ημερομισθίων, κερδών, αγροτικών εισοδημάτων) πέρα από τα όρια αποχής της ελληνικής οικονομίας.

Αντίθετα η αυξητική επίδραση του εργατικού κόστους κατά μονάδα προϊόντος στις τιμές, εκτιμάται ότι ήταν μειωμένη σε σύγκριση με τα προηγούμενα χρόνια κατά τα οποία το εργατικό κόστος αποτέλεσε τον κύριο προσδιοριστικό παράγοντα του ρυθμού ανόδου του πληθωρισμού.

Υπολογίζεται ότι το κόστος εργασίας κατά μονάδα προϊόντος σημείωσε άνοδο 15,4% έναντι 17,8% το 1978. Στη σχετικά ευνοϊκή αυτή εξέλιξη συνέβαλε ο περιορισμός της αύξησης της μέσης ονομαστικής αμοιβής εργασίας από 21,7% το 1978 σε 18,7%.

Μπορεί όμως μέσα στο 1979 να είχαμε μείωση στο ρυθμό ανόδου του εργατικού είχαμε όμως και μείωση της ανόδου της παραγωγικότητας, η οποία και αποτελεί ουσιαστική προϋπόθεση για τον περιορισμό των πληθωριστικών πιέσεων από την πλευρά του εργατικού κόστους.

Η αναζωπύρωση όμως του πληθωρισμού κατά το 1979 δεν ήταν βέβαια αποκλειστικά ελληνικό φαινόμενο. Έτσι βλέπουμε ότι στις χώρες του ΟΟΣΑ παρουσιάζεται σημαντική επιτάχυνση στο ρυθμό ανόδου των τιμών καταναλωτή που έφθασε το 9,7% έναντι 7,7% το 1978, ενώ στις χώρες της ΕΟΚ η άνοδος έφθασε το 9% από 6,9% το 1978. Και σ' αυτές

τις περιπτώσεις το σημαντικότερο ρόλο στην αύξηση του ρυθμού ανόδου του πληθωρισμού έπαιξε η άνοδος της τιμής του πετρελαίου.

Συμπερασματικά μπορούμε να πούμε πως η μεγάλη άνοδος του πληθωρισμού που σημειώθηκε οφείλεται σε έκτακτους παράγοντες. Δεν θα πρέπει όμως να παραβλέπεται ότι και μετά την αφαίρεση της επίδρασης των έκτακτων αυτών παραγόντων ο ρυθμός πληθωρισμού στην Ελλάδα παραμένει υψηλός.

Επίσης θα πρέπει να επισημανθεί η ευαισθησία του επιπέδου των τιμών στην Ελλάδα στις μεταβολές των τιμών του εξωτερικού και ιδίως των πετρελαιοειδών και των πρώτων υλών.

1980: Η απότομη επιτάχυνση του ρυθμού του πληθωρισμού που χαρακτήρισε τις εξελίξεις στις τιμές το 1979 σταμάτησε το 1980. Η άνοδος του δείκτη τιμών καταναλωτή που είχε φθάσει το 24, 8% μέσα στο 1979 από 11, 5% το 1978, επιταχύνθηκε μόνο κατά 1,4 εκατοστιαίες μονάδες και έφθασε το 26, 2%.

Για να φθάσει όμως σ' αυτό το επίπεδο πέρασε πολλές διακυμάνσεις κατά τη διάρκεια του έτους, έτσι έφθασε το 27% τον Ιούνιο, υποχώρησε αισθητά στους επόμενους τέσσερις μήνες, δηλαδή ως τον Οκτώμβριο (24,2%) για να αυξηθεί όμως και πάλι και να φθάσει τελικά στο 26,2%. Σε μέσα επίπεδα η αύξηση ήταν 24,9% έναντι 19% το 1979.

Ο κυριότερος παράγοντας που συνέβαλε στη διατήρηση του πληθωρισμού σε υψηλά επίπεδα, ήταν η επίδραση των τιμών των εισαγόμενων προϊόντων σε δραχμές στο εσωτερικό επίπεδο - των τιμών. Συγκεκριμένα εκτιμάται ότι ο δείκτης μέσης αξίας εισαγόμενων

προϊόντων αυξήθηκε το εννεάμηνο Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου 33% έναντι αυξήσεως 19,6% το 1979 και 11% το 1978.

Μεγαλύτερη επίσης σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος ήταν και η αυξητική επίδραση των τιμών των γεωργικών προϊόντων στο γενικό επίπεδο των τιμών του καταναλωτή. Ο εισοδηματικός δείκτης τιμών του γεωργικού προϊόντος εκτιμάται ότι σημείωσε αύξηση 21,6% έναντι 19,8% το 1979 και 13,3% το 1978.

Όπως το 1979 η μεγάλη αυτή αύξηση των παραγωγικών τιμών των γεωργικών προϊόντων οφείλεται εν μέρη στην συνεχιζόμενη μεταφορά επιδοτήσεων στις τιμές, στην πολιτική 'εξισώσεως εξυγιάνσεως του κυκλώματος παραγωγής και τιμών στον τομέα των προϊόντων ζωϊκής προέλευσης.

Η πληθωριστική επίδραση από την πλευρά του κόστους -παραγωγής ανά μονάδα προϊόντος ήταν και πάλι σημαντική αν και είχε μετριάσει αισθητά το 1979.

Υπολογίζεται ότι η αύξηση του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος στον αστικό τομέα της οικονομίας, η οποία είχε πέσει στο 15,6% το 1979 από 18,2% κατά μέσο όρο' στην προηγούμενη τετραετία, ξεπέρασε το 22% το 1980.

Η έξαρση αυτής της πληθωριστικής επίδρασης από την πλευρά του εργατικού κόστους προήλθε τόσο από τη μεγαλύτερη άνοδο της μέσης ονομαστικής αμοιβής των μισθωτών όσο και από την μείωση της παραγωγικότητας.

Στην άνοδο του δείκτη τιμών καταναλωτή, συνέβαλαν και οι ανατιμήσεις που έγιναν σε όλα σχεδόν τα αγαθά και τις υπηρεσίες

εξαίρεση αποτέλεσαν τα είδη ενδύσεως-υποδήσεως και οι υπηρεσίες μεταφορών τα οποία είχαν ανατιμηθεί κατά το προηγούμενο έτος.

Κάτω από την επίδραση που άσκησαν, η αύξηση της τιμής του πετρελαίου κατά την διετία 1978-1979 η αύξηση των τιμών ορισμένων βασικών τροφίμων, η αύξηση του κατά μονάδα προϊόντος κόστους εργασίας, η άνοδος των επιτοκίων και η σχετική αστάθεια που επικράτησε στις αγορές συναλλάγματος, επιταχύνθηκε η πορεία των τιμών καταναλωτή κατά τη διάρκεια του έτους και στο χώρο του ΟΟΣΑ.

Η επιτάχυνση υπήρξε σημαντική κατά το πρώτο εξάμηνο του έτους, και παρά τη σχετική χαλάρωση που σημειώθηκε στο δεύτερο εξάμηνο, οι τιμές καταναλωτή, σε μέσα επίπεδα, αυξήθηκαν κατά 12,9% έναντι 9,8% το 1979 και 12,2% έναντι 3,9 το 1979 αντίστοιχα στην περιοχή της ΕΟΚ.

1978: Μετά την απότομη άνοδο που παρουσία το 1979 ο ρυθμός του πληθωρισμού επιταχύνθηκε περισσότερο για να φθάσει το 25,1% το πρώτο τρίμηνο το 1981. Αμέσως μετά όμως εμφάνισε σημεία υποχώρησης τα οποία έγιναν φανερά κατά το τελευταίο, τρίμηνο του έτους. Έτσι η άνοδος του δείκτη τιμών καταναλωτή περιορίστηκε σε 24,5% μεταξύ αρχής και τέλους του έτους έναντι 24,9% το 1980.

Η διατήρηση του ρυθμού πληθωρισμού στη χώρα μας σε υψηλά επίπεδα οφείλεται κυρίως στις αυξήσεις στις τιμές των ειδών διατροφής. Πράγματι στις αυξήσεις των ειδών αυτών τα οποία αντιπροσωπεύουν, το ένα τρίτο περίπου της συνολικής οικογενειακής δαπάνης, οφείλεται το 44% της αύξησης του γενικού επιπέδου των τιμών που σημειώθηκε κατά τη διάρκεια του έτους.

Κύρια αιτία των αυξήσεων αυτών είναι οι μεγάλες ανατιμήσεις που έγιναν στις τιμές των γεωργικών προϊόντων, για να πλησιάσουν τα επίπεδα των αντίστοιχων κοινοτικών τιμών αλλά και για να αντισταθμιστεί η κατάργηση ορισμένου επιδοτήσεων.

Μεγάλη επίσης ήταν και η πληθωριστική επίδραση που ασκήθηκε από την άνοδο του εργατικού κόστους ανά μονάδα προϊόντος. Για αναλυτικά βλέπουμε ότι είχαμε μια αύξηση της μέσης ονομαστικής αμοιβής των μισθωτών που φθάνει το 23,7% έναντι 20,6% το 1980 και 18,8 το 1979, ενώ η πραγματική αμοιβή παρουσίασε μείωση κατά 0,6% έναντι μειώσεων 3,4% το 1980 και 0,2% το 1979.

Μειωμένη όμως κατά 0,8% ήταν και η παραγωγικότητα της εργασίας μετρούμενη ως προϊόν ανά μισθωτών. Έτσι ο συνδυασμός της μεγαλύτερης κατά 3 περίπου εκατοστιαίες μονάδες, ανόδου της μέσης ονομαστικής αμοιβής εργασίας και του αρνητικού ρυθμού μεταβολής της παραγωγικότητας, είχε σαν αποτέλεσμα να ενισχυθούν περισσότερο οι πληθωριστικές πιέσεις από την πλευρά αυτή.

Η καταπολέμηση των πληθωριστικών αυτών πιέσεων μπορεί να είναι αποτελεσματική μόνο αν ο περιορισμός της αύξησης των μισθών και ημερομισθίων συνδυαστεί με άνοδο της παραγωγικότητας η οποία μπορεί να προέλθει από την εκμετάλλευση των δυνατοτήτων που υπάρχουν για σημαντική αύξηση της εγχώριας παραγωγής.

Οι πληθωριστικές πιέσεις από το εξωτερικό αντίθετα φαίνεται ότι ήταν λιγότερο έντονες σε σύγκριση με τα δύο προηγούμενα έτη και αυτό γιατί η τιμή του πετρελαίου στη διεθνή αγορά σταθεροποιήθηκε και ο ρυθμός ανόδου των τιμών των τροφίμων και των πρώτων υλών εξασθένησε σημαντικά.

Ο ευεργετικός όμως αντίκτυπος στο εσωτερικό επίπεδο των τιμών από τις ευνοϊκές αυτές εξελίξεις στην παγκόσμια αγορά δεν εκδηλώθηκε σ' όλη την έκταση, για το λόγο ότι συνεχίστηκε και κατά το 1981 η μείωση της σταθμικής συναλλαγματικής ισοτιμίας της δραχμής που προήλθε κυρίως από την διεθνή ανατίμηση του δολαρίου.

Στις χώρες του ΟΟΣΑ ο μέσος ετήσιος ρυθμός αύξησης των τιμών περίοδο σε 10,6% έναντι 12,9% το 1980. Στις χώρες της ΕΟΚ όμως, όπως άλλωστε και στην Ελλάδα, ενώ η αύξηση του ρυθμού του πληθωρισμού μεταξύ το 1979 και 1980 ήταν σημαντική η υποχώρηση που σημειώθηκε το 1981 ήταν ασήμαντη μιας και από 12,3% το 1980 έχουμε 11,4%.

Διαπιστώνεται πράγματι ότι στις περισσότερες χώρες της Κοινότητας, εμφανίστηκε επιτάχυνση παρά επιβράδυνση του ρυθμού του πληθωρισμού.

1982: Με κάποια χρονικά καθυστέρηση εκδηλώθηκε τελικά και στην Ελλάδα η εξασθένηση της ανόδου των τιμών, η οποία στο σύνολο των χωρών του ΟΟΣΑ είχε αρχίσει ήδη από τους πρώτους μήνες του 1981.

Έτσι η τιμή του δείκτη τιμών καταναλωτή, έπεσε στο 21% από 24,5% το 1981. Η κάμψη του ρυθμού του πληθωρισμού προήλθε κυρίως από τις μικρότερες, σε σύγκριση με τα αμέσως προηγούμενα χρόνια, ανατιμήσεις των ειδών διατροφής (από 30,1% το 1981 σε 21,1%) και γενικότερα των τιμών των γεωργικών προϊόντων, για εσωτερική κατανάλωση και εξαγωγές (από 25,2% το 1981 σε 14,9%) χωρίς όμως να εμφανιστεί η κάμψη αυτή των τιμών των γεωργικών προϊόντων και στον παραγωγό μιας και απλώς μειώθηκαν τα μεγάλα περιθώρια κέρδους των μεσαζόντων και περιορίστηκαν σημαντικά οι περιπτώσεις

αδικαιολόγητων και κερδοσκοπικών ανατιμήσεων στο κύκλωμα διακίνησης και εμπορίας γεωργικών προϊόντων.

Εξασθετισμένες σε μεγάλο βαθμό ήταν και οι πιέσεις στο εσωτερικό επίπεδο των τιμών από τον εισαγόμενο πληθωρισμό μιας και ο ρυθμός αύξησης των τιμών των εισαγόμενων προϊόντων έπεσε στο 15,4% από 31% το 1981.

Στην εξασθένηση αυτή σημαντικό ρόλο έπαιξε η χαλάρωση που παρατηρήθηκε στην αυξητική τάση των τιμών στην διεθνή αγορά, αλλά και η μικρότερη σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος πτώση της μέσης σταθμικής συναλλαγματικής ισοτιμίας της δραχμής.

Στη συγκράτηση των πληθωριστικών πιέσεων συνέβαλε και η μείωση του ελλείμματος του δημοσίου τομέα σε 8% έναντι 10,9% το 1981, πράγμα που επιτεύχθηκε με την συγκράτηση του αυξητικού ρυθμού των δαπανών αλλά και από την επιτάχυνση του αυξητικού ρυθμού των φορολογικών εσόδων..

Αντίθετα εξαιρετικά δυσμενής[^] για την πορεία των τιμών ήταν μεγάλη, σε σύγκριση με τα δύο προηγούμενα χρόνια, άνοδος εργατικού κόστους ανά μονάδα προϊόντος,

Συγκεκριμένα, για το σύνολο του αστικού τομέα της οικονομίας είχαμε αύξηση του εργατικού κόστους ανά μονάδα προϊόντος που έφθασε το 27,1% έναντι 25% το 1981 και 21,3% το 1980 και στη βιομηχανία 37,6% έναντι 26,6% το 1981 και 25/9% το 1980.

Οι μεγάλες αυτές αυξήσεις στο εργατικό κόστος ήταν η συνέπεια της πολιτικής μισθών που εφαρμόστηκαν σε συνδυασμό με την στασιμότητα η πτώση που παρατηρήθηκε στην παραγωγικότητα.

Οι πληθωριστικές αυτές πιέσεις που προήλθαν από την άνοδο του εργατικού κόστους απορροφήθηκαν κατά το μεγαλύτερο μέρος τους από την πολιτική κοστολογικού ελέγχου και, της εποπτείας των τιμών της αγοράς που ακολουθήθηκε.

Αρνητική σε σχέση με τα προηγούμενα έτη για την πορεία των τιμών ήταν και η αναπροσαρμογή που έγινε στους έμμεσους φόρους. Η αυξητική επίπτωση στην περίπτωση αυτή υπολογίζεται σε 3 περίπου εκατοστιαίες μονάδες που επιβράδυναν το ρυθμό αύξησης των τιμών καταναλωτή.

Στις χώρες μέλη του ΟΟΣΑ η άνοδος του δείκτη τιμών καταναλωτή ήταν 8% έναντι 10,6% το 1981, Δηλαδή, έχουμε πτώση του πληθωρισμού στα επίπεδα που -κυμαινόταν πριν την πληθωριστική έξαρση του 1979.

1983: Το 1983 είχαμε διατήρηση του ρυθμού ανόδου του πληθωρισμού σε επίπεδα γύρω στο 20%. Συγκεκριμένα ο δείκτης τιμών καταναλωτή αυξήθηκε σε μέσα επίπεδα 20,5% έναντι αντίστοιχης ανόδου 21% το 1982.

Κύρια αιτία για τη διατήρηση του επιπέδου των τιμών σε τόσο υψηλά επίπεδα ήταν η υποτίμηση της δραχμής κατά 15,5% που έγινε στις αρχές του έτους (9 Ιανουαρίου).

Η αναπροσαρμογή αυτή της συναλλαγματικής ισοτιμίας της δραχμής απέβλεπε στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας που είχε διαρθρωθεί τα τελευταία χρόνια, παρά τη συνεχή διολίσθηση του εθνικού μας νομίσματος.

Στη συνέχεια για ψυχολογικούς λόγους λόγω της ευαισθησίας του κοινού, σε ότι αφορά την τιμή του δολαρίου, η δραχμή κρατήθηκε περίπου σταθερή σε σχέση με το δολάριο, μέχρι τις 3 Αυγούστου οπότε και αποδεσμεύτηκε απ' αυτό.

Τελικά σε σχέση με το δολάριο η δραχμή υποτιμήθηκε σε μέσα επίπεδα κατά 24,1% ενώ η υποτίμηση της σε σχέση με την Ευρωπαϊκή Νομισματική μονάδα ήταν πολύ μικρότερη (16,4%). Οι εξελίξεις αυτές σε σχέση με τα κύρια επιμέρους νομίσματα οδήγησαν σε πτώση του δείκτη της σταθμισμένης συναλλαγματικής ισοτιμίας κατά 19,5% έναντι 9,5% το 1982.

Αντίθετα όμως από τα προηγούμενα χρόνια το 1983 παρατηρήθηκε μείωση τη εργατικού κόστους ανά μονάδα προϊόντος. Αυτό ήταν αποτέλεσμα της συγκρατικής εισοδηματική πολιτικής που εφαρμόστηκε.

Έτσι για το μεν σύνολο του μη γεωργικού τομέα η αύξηση του κόστους εργασίας υπολογίζεται ότι μειώθηκε στο 17% από 26,1% το 1982 στη δε βιομηχανία έπεσε στο 18,4% από 37,6% το 1982.

Το αντιπληθωριστικό αυτό αποτέλεσμα όμως, όπως φαίνεται αντισταθμίστηκε από τις επιδράσεις άλλων πληθωριστικών παραγόντων (βελτίωση παραγωγικότητας). Έτσι δεν συνοδεύτηκε από αντίστοιχη πτώση του επιπέδου των τιμών.

Πτωτική επίδραση στο δείκτη τιμών καταναλωτή είχε και η συγκράτηση της αυξητικής τάσης στις τιμές των ειδών διατροφής (18,1%) έναντι 21,1% το 1982 και 30,1%.

Το 1981) που σημειώθηκε κυρίως στις τιμές των οπωροκυπευτικών / κρεάτων και γαλακτοκομικών προϊόντων. Χαλάρωση επίσης της

ανατιμητικής -τάσης παρουσιάστηκε επίσης στις τιμές των ειδών ένδυσης - υπόδησης και των υπηρεσιών και στέγασης.

Αντίθετα αισθητά μεγαλύτερη ήταν η άνοδος στις τιμές των συλλογικών υπηρεσιών λόγω της αναπροσαρμογής των τιμολογίων των οργανισμών κοινής ωφελείας και δημοσίων επιχειρήσεων που έγινε με σκοπό την ελάττωση του ελλείμματος που παρουσιάζουν.

Επισημαίνεται τέλος ότι η διαφορά πληθωρισμού στην Ελλάδα σε σύγκριση με τις χώρες του ΟΟΣΑ ή της ΕΟΚ σαν σύνολο, διευρύνθηκε αφού η επιβράδυνση στις χώρες αυτές το 1983 ήταν περισσότερο ουσιαστική. Έτσι ο μέσος ρυθμός ανόδου των τιμών καταναλωτή στις χώρες του ΟΟΣΑ περιορίστηκε από 7,8% το 1982 σε 5,3% ενώ στις χώρες της ΕΟΚ ο ρυθμός πληθωρισμού έπεσε στο 7,3% από 9,8% το 1982.

1984: Η επιβράδυνση του αυξητικού ρυθμού των τιμών που άρχισε το 1982 συνεχίστηκε και το 1984, Αυτό διαπιστώνεται από την εξέλιξη του δείκτη τιμών καταναλωτή που αυξήθηκε κατά 18,5% έναντι αύξησης 20,5% το 1983 Σημειώθηκε δηλαδή επιβράδυνση κατά 2 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με τον προηγούμενο χρόνο.

Ένας πρώτος παράγοντας που συντέλεσε στην πτώση του επιπέδου των τιμών ήταν η μικρότερη προσαρμογή της συναλλαγματικής ισοτιμίας της δραχμής που καταρτίζει η τράπεζα της Ελλάδος σημείωσε σε μέσα επίπεδα κάμψη κατά 15,3% έναντι 19,5% το 1983. Η επιβράδυνση της πτώσης της ισοτιμίας της δραχμής ήταν μεγαλύτερη έναντι των ευρωπαϊκών νομισμάτων.

Πράγματι η δραχμή υποτιμήθηκε σε σχέση με την Ευρωπαϊκή νομισματική μονάδα (ENM) κατά 11,7% έναντι 16,4% το 1983, ενώ η υποτίμηση της δραχμής σε σχέση με το δολάριο ήταν 21,9% έναντι 24,1% το 1983,

Η υποτίμηση αντανακλά, σε μεγάλο βαθμό τις διαφορές στους ρυθμούς πληθωρισμού ενώ η υποτίμηση της σε σχέση με το δολάριο οφείλεται κατά κύριο λόγο στην έντονη άνοδο του αμερικανικού νομίσματος διεθνώς.

Ένας άλλος παράγοντας που βοήθησε στη συγκράτηση του πληθωρισμού ήταν η περιορισμένη άνοδος των εμμέσων φόρων, ενώ ένας τρίτος παράγοντας είναι η μείωση των περιθωρίων κέρδους που οφείλεται τόσο στον αυστηρό έλεγχο των τιμών που ασκήθηκε κατά τη διάρκεια του έτους όσο και στη μεγάλη πίεση του ανταγωνισμού που υπήρχε στην αγορά.

Η μείωση αυτή των περιθωρίων κέρδους προκάλεσε και αντίστοιχη μείωση των πληθωριστικών πιέσεων που προέρχεται από την πλευρά του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος.

Αντίθετα αυξητική επίδραση στο επίπεδο των τιμών είχαν οι πωλήσεις που ασκήθηκαν από την πλευρά του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος.

Αναλυτικότερα βλέπουμε πως ο ρυθμός αύξησης του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος παρουσίασε επιτάχυνση σε σχέση με το προηγούμενο έτος (22,9%) έναντι 18,4% το 1983).

Αυτό οφείλεται στο ότι οι αυξήσεις που σημειώθηκαν και στις εβδομαδιαίες αποδοχές των εργασιών (25,3%) και στις μηνιαίες

αποδοχές των υπαλλήλων (24,1%) ήταν μεγαλύτερη από την αντίστοιχη αύξηση της μέσης παραγωγικότητας ανά ώρα εργασίας (2,8%) που σημειώθηκε κατά την διάρκεια του έτους.

Στις χώρες μέλη του ΟΟΣΑ η πορεία του πληθωρισμού μπορεί να θεωρηθεί ικανοποιητική. Ο δείκτης τιμών καταναλωτή, για την περιοχή σαν σύνολο έφθασε στο 5,3% όσο δηλαδή ήταν και το 1983 ενώ στις χώρες μέλη της ΕΟΚ σαν σύνολο, ο πληθωρισμός εξακολούθησε να παρουσιάζει επιβράδυνση και έπεσε τελικά στο 6,1% από 7,3% που ήταν το 1983.

1985: Μετά από μια τριετία συνεχούς επιβράδυνσης των ανατιμητικών τάσεων, ο ρυθμός του πληθωρισμού επιταχύνθηκε σημαντικά το 1985 και έφθασε σε μέσα επίπεδα το 19/3% έναντι 18,5% το 1984. Αξίζει να σημειωθεί ότι η έντονη αυξητική επίδραση στο εσωτερικό επίπεδο των τιμών εκδηλώθηκε -κατά το τελευταίο τετράμηνο του έτους.

Πράγματι το οκτάμηνο Ιανουαρίου-Αυγούστου, ο δείκτης τιμών καταναλωτή αυξήθηκε κατά 8,9% ενώ το τετράμηνο Σεπτεμβρίου-Δεκεμβρίου η αύξηση ήταν σημαντικά μεγαλύτερη (14,8%).

Η υποτίμηση της δραχμής ήταν και η κυριότερη αιτία που ώθησε προς τα πάνω τον πληθωρισμό. Η υποτίμηση έγινε στις 11 Οκτωβρίου και η δραχμή υποτιμήθηκε κατά 15%. Μετά την ημερομηνία αυτή η σταθμισμένη συναλλαγματική ισοτιμία της δραχμής παρέμεινε σχεδόν σταθερή μέχρι το τέλος του έτους.

Συγκεκριμένα ο δείκτης της σταθμισμένης συναλλαγματικής ισοτιμίας της δραχμής που καταρτίζει η τράπεζα της Ελλάδας σημείωσε,

σε μέσα επίπεδα, πτώση κατά 17,9% έναντι 11,5% το 1984, ενώ οι μειώσεις στα αντίστοιχα εννεάμηνα ήταν 11,6% και 13%»

Αναφορικά με τις επιμέρους ισοτιμίες σημειώνεται ότι, λόγω των εξελίξεων στις διεθνείς αγορές συναλλάγματος επιβραδύνθηκε ο ρυθμός υποτίμησης της δραχμής σε σχέση με το δολάριο (1984: 21,9%, 1985: 18,4%) ενώ αντίθετα επιταχύνθηκε ο αντίστοιχος ρυθμός σε σχέση με την ευρωπαϊκή Νομισματική μονάδα (1984: 11,7%, 1985: 16,3%).

Ένας δεύτερος λόγος που οδήγησε στην άνοδο του επιπέδου των τιμών ήταν οι ανατιμήσεις που έγιναν στα υγρά καύσιμα, κατά το τελευταίο τετράμηνο του έτους με σκοπό την κάλυψη του ελλείμματος του λογαριασμού πετρελαιοειδών.

Η επιτάχυνση όμως του πληθωρισμού ήταν και αναμενόμενη συνέπεια της πολιτικής για την μείωση των ελλειμμάτων του δημοσίου τομέα που άρχισε να εφαρμόζεται τον Σεπτέμβριο με την αναπροσαρμογή των τιμών των αγαθών και υπηρεσιών που προσφέρονται από τους δημοσίους φορείς καθώς και της επιβολής χρωματικών προκαταβολών σε ένα ευρύ φάσμα εισαγωγών που αποφασίστηκε στις 11 Οκτωβρίου.

Σύμφωνα με εκτιμήσεις η συμμετοχή της υποτίμησης της δραχμής στην επιτάχυνση του πληθωρισμού (6,9 εκατοστιαίες μονάδες), ήταν 25%. Ενώ οι ανατιμήσεις που έγιναν τόσο στα υγρά καύσιμα όσο και στα τιμολόγια των δημοσίων επιχειρήσεων είχαν αντίστοιχη συμμετοχή 19% και 17,5%.

Γίνεται επομένως κατανοητό ότι η επίταση των πληθωριστικών πιέσεων συνδέεται άμεσα με τα μετρά σταθεροποίησης της οικονομίας

που πάρθηκαν από την κυβέρνηση κατά το τελευταίο τετράμηνο του έτους.

Οι εξελίξεις στις τιμές όμως διεύρυναν περισσότερο τη διαφορά στους ρυθμούς πληθωρισμού μεταξύ της Ελλάδας και των χωρών του 002Α ή της ΕΟΚ, όπου ο ρυθμός ανόδου των τιμών επιβραδύνθηκε.

Συγκεκριμένα ο ρυθμός ανόδου των τιμών καταναλωτή στις χώρες του 002Α από 5,3% το 1984 έπεσε στο 4,6% ενώ στις χώρες της ΕΟΚ από 6,1% το 1984 υποχώρησε στο 5,4%.

1986: Ο ρυθμός του πληθωρισμού στο χώρο του ΟΟΣΑ σαν σύνολο με βάση του αποπληθωριστή της ιδιωτικής καταναλωτικής δαπάνης σταθεροποιήθηκε από το β' εξάμηνο του 1984 σε επίπεδο ελαφρά χαμηλότερο το 5% ύστερα από συνεχή βαθμιαία μείωση του στη διάρκεια της τελευταίας πενταετίας από το 1980- (μετά την δεύτερη πετρελαϊκή κρίση).

Στις επτά μεγάλες βιομηχανικές χώρες μέλη του οργανισμού, ο πληθωρισμός είναι ακόμη χαμηλότερος κατά μια περίπου ποσοστιαία μονάδα, ενώ στις Ευρωπαϊκές χώρες-μέλη συνεχίζεται η χαλάρωση των πληθωριστικών πιέσεων, παρά τις αυξημένες τιμές των εισαγομένων λόγω της ανατίμησης του δολαρίου,

Η πτώση του πληθωρισμού σε διεθνές επίπεδο ακολούθησε την συντονισμένη δράση των χωρών μελών του ΟΟΣΑ στην εφαρμογή περιοριστικής νομισματικής και εισοδηματικής πολιτικής μετά την δεύτερη πετρελαϊκή κρίση, και στην παρατεταμένη ατονία στις διεθνείς αγορές πετρελαίου, πρώτων υλών και βασικών εμπορευμάτων.

Οι μετριπαθής διεκδικήσεις της εργατικής τάξης και η στροφή των όρων εμπορίου σε βάρος των χωρών του τρίτου κόσμου συντέλεσαν στην αποκατάσταση νομισματικής σταθερότητας και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας που στήριξε την οικονομική πρόοδο στο χώρο του ΟΟΣΑ στην διάρκεια της τελευταίας τριετίας.

Παρά το γεγονός ότι ο πληθωρισμός έχει φθάσει ποια σε ένα κατώτατο επίπεδο, οι φόβοι για τις δυσμενείς συνέπειες του πληθωρισμού κάνουν διστακτική την αναστροφή της οικονομικής πολιτικής και την απόδοση απόλυτης προτεραιότητας στην πλήρη απασχόληση των εργαζομένων παρά την συνεχιζόμενη αύξηση της ανεργίας σε κοινωνικά απαράδεκτα επίπεδα.

Αυτό προδικάζει ενδεχόμενα κάποια αστάθεια και προσωρινότητα της ανάκαμψης, καθώς επίσης και τη διατήρηση του πληθωρισμού σε χαμηλά επίπεδα κάτω από συνεχή και συστηματικό έλεγχο.

← Η μείωση του ρυθμού του πληθωρισμού το 1985 στην περιοχή της ΕΟΚ, που διατήρησε χαμηλό ρυθμό οικονομικής ανάκαμψης, ήταν δυσανάλογη σε σχέση με τις Η.Π.Α και την Ιαπωνία που κατόρθωσαν μεν να συγκρατήσουν τους ρυθμούς του πληθωρισμού το 1984, υπέστησαν όμως με ίση στο ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ*. Στις μικρότερες Ευρωπαϊκές χώρες-μέλη του ΟΟΣΑ διατηρήθηκε και ο πληθωρισμός και η οικονομική ανακάλυψη περιττού στα επίπεδα του προηγούμενου χρόνου.

Οι εξελίξεις αυτές οδήγησαν σε παραπέρα σύγκλιση και μείωση της διαφοράς του πληθωρισμού σε ολόκληρο το χώρο του ΟΟΣΑ το 1985.

Για το 1986 προβλέπεται διατήρηση του πληθωρισμού στο χώρο του ΟΟΣΑ στα επίπεδα του 1985 (4/7%). Αυτό θα είναι το σύνθετο αποτέλεσμα της ελαφράς αναζωπύρωσης των πληθωριστικών πιέσεων στο βορειοαμερικανικό χώρο και την Ιαπωνία της συνέχισης της χαλάρωσης των πιέσεων αυτών στο χώρο της ΕΟΚ.

Παραπέρα υποχώρηση του πληθωρισμού αναμένεται να επιτευχθεί κύρια στις χώρες μέλη του ΟΟΣΑ που μέχρι τώρα είχαν ρυθμούς άνω του μέσου όρου.

1987: Ο ρυθμός πληθωρισμού στις χώρες του ΟΟΣΑ ως σύνολο, με βάση τον αποπληθωριστή της ιδιωτικής καταναλωτικής δαπάνης, σημείωσε και νέα παραπέρα υποχώρησης στη διάρκεια του τρέχοντος έτους και εκτιμάται να διαμορφωθεί γύρω στο 3,0% από 4,8% το 1985, ενώ στις επτά ισχυρότερες βιομηχανικές χώρες η αποδυνάμωση των πληθωριστικών πιέσεων αναμένεται περισσότερο εντυπωσιακή (2,5%). Στις χώρες μέλη της ΕΟΚ ο ρυθμός πληθωρισμού από 5,8% το 1985 εκτιμάται να υποχωρήσει το 1986 στο 3,5%.

Για το 1987 ο ρυθμός πληθωρισμού στις χώρες του Οργανισμού προβλέπεται να σταθεροποιηθεί γύρω στο 3%. Είναι αξιοσημείωτο, πάντως, το γεγονός ότι σε μερικές χώρες οι ρυθμοί πληθωρισμού συνεχίζουν να διατηρούνται σε υψηλά επίπεδα και προβλέπεται να διατηρηθούν πάνω από 10% και στο 1987.

1988: Ελαφρά αναζωπύρωση των πληθωριστικών πιέσεων παρατηρήθηκε στη διάρκεια του τρέχοντος έτους.. Λόγω της αύξησης των τιμών του πετρελαίου και ορισμένων άλλων πρώτων υλών, ο αποπληθωριστής της ιδιωτικής καταναλωτικής δαπάνης στις χώρες-μέλη του ΟΟΣΑ εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί αρκετά ψηλότερα το 1987.

Ειδικότερα όμως στις χώρες-μέλη της ΕΟΚ θα υπάρξει σχετική σταθερότητα. Επισημαίνεται, πάντως, ότι η σταθερότητα αυτή τιμών το 1987 προέρχεται από μεγάλη υποχώρηση των ρυθμών πληθωρισμού στις χώρες του νότου της ΕΟΚ (Ελλάδα, Ιταλία, Ισπανία, Πορτογαλία) που αντιστάθμισαν μικρές αυξήσεις στις λοιπές χώρες (πλην Ολλανδίας και Ιρλανδίας). Επισημαίνεται επιτάχυνση του πληθωρισμού στις ΗΠΑ, που αναμένεται να συνεχισθεί και κατά το 1988.

ΠΙΝΑΚΑΣ

Μεταβολές (%) Αποπληθωριστή Ιδιωτικής Κατανάλωσης σε χώρες του ΟΟΣΑ

	1986	1987 (Εκτιμήσεις)
Σύνολο ΟΟΣΑ	2,8	3,5
Σύνολο ΕΟΚ	1,1	3,0
Βέλγιο	1,4	1,5
Γαλλία	2,2	3,25
Γερμανία Δ.	-0,4	0,75
Δανία	3,6	4,0
Ελλάδα	22,3	14,75
Ηνωμένο Βασίλειο	3,7	4,0
Ιρλανδία	3,7	3,25
Ισπανία	8,9	5,75
Ιταλία	6,1	4,75
Λουξεμβούργο	0	1,0
Ολλανδία	0	-0,5
Πορτογαλία	11,7	9,75
Άλλες Χώρες	2,1	4,0
ΗΠΑ		
Ιαπωνία	0,6	0
Καναδάς	4,1	3,75
Αυστραλία	9,5	8,25
Τουρκία	34,0	30,0

1989: Ο ρυθμός ανόδου του αποπληθωριστή της ιδιωτικής κατανάλωσης εκτιμάται ότι θα διατηρηθεί σχεδόν σταθερός κατά το έτος 1988 στις χώρες-μέλη του ΟΟΣΑ, καθώς επίσης και στις χώρες της ΕΟΚ. Εν τούτοις, σε ορισμένες χώρες με υψηλούς ρυθμούς πληθωρισμού, όπως την Ελλάδα, Ισπανία και Πορτογαλία, αναμένεται αισθητή υποχώρηση» Επισημαίνεται ότι κατά το 1988 παρατηρήθηκε επιτάχυνση του πληθωρισμού στην Ιαπωνία και στη Δυτική Γερμανία, η οποία αναμένεται να συνεχισθεί και κατά το 1989.

Οι αυξήσεις των εμπορευματικών τιμών εκτός πετρελαίου δε φαίνεται να έχουν επηρεάσει σημαντικά την τελική διαμόρφωση του πληθωρισμού, ενδεχομένως και λόγω της ευνοϊκής επίδρασης από την υποχώρηση των τιμών πετρελαίου* Πρέπει να σημειωθεί όμως, ότι σύμφωνα με πρόσφατες εκτιμήσεις, υπάρχουν κίνδυνοι για ενίσχυση των πληθωριστικών πιέσεων σε χώρες με σχετικά αυξημένη ζήτηση και υψηλό βαθμό χρησιμοποίησης του παραγωγικού δυναμικού, όπως οι ΗΠΑ και το Ηνωμένο Βασίλειο.

ΠΙΝΑΚΑΣ

Μεταβολές (%) Αποπληθωριστή Ιδιωτικής Κατανάλωσης σε χώρες του ΟΟΣΑ

	1987	1988(Εκτιμήσεις)
Σύνολο ΟΟΣΑ	3,4	3,5
Σύνολο ΕΟΚ	2,9	2,8
Βέλγιο	1,7	1,8
Γαλλία	3,0	2,5
Γερμανία Δ.	0,5	1,0
Δανία	4,1	4,5
Ελλάδα	15,8	13,5
Ηνωμένο Βασίλειο	-3,3	3,3
Ιρλανδία	3,0	2,8

Ισπανία	5,3	4,5
Ιταλία	4,8	4,5
Λουξεμβούργο	-0,1	1,5
Ολλανδία	-0,1	0,8
Πορτογαλία	9,5	6,5
Άλλες Χώρες		
ΗΠΑ	4,0	3,8
Ιαπωνία	-0,1	1,3
Καναδάς	4,3	3,8
Αυστραλία	8,0	5,3
Τουρκία	39,0	56,0

Εκτιμήσεις ΥΠΕΘΟ που συγκλίνουν με τις Αναθεωρημένες εκτιμήσεις του ΟΟΣΑ και θα παρουσιασθούν από ECONOMIC OUTLOOK του Δεκεμβρίου 1988. Πηγή: O.E.C.D., ECONOMIC OUTLOOK No 43, JUNE 1988

1990: Ο ρυθμός ανόδου του αποπληθωριστή ιδιωτικής κατανάλωσης στις χώρες-μέλη του ΟΟΣΑ σημείωσε σημαντική επιτάχυνση το 1989 (4,4% έναντι 3,3% το 1988 - βλέπε Πίνακα), ενώ για το 1990 εκτιμάται ότι θα σταθεροποιηθεί στα ίδια επίπεδα. Ανάλογες ήταν και οι εξελίξεις στις χώρες-μέλη της ΕΟΚ, στις οποίες ο αποπληθωριστής ιδιωτικής κατανάλωσης επιταχύνθηκε επίσης και έφθασε στο 4,6% το 1989 έναντι 3,3% το 1988.

Η επιτάχυνση του πληθωρισμού οφείλεται στην άνοδο της συνολικής ζήτησης, στην αύξηση των τιμών του πετρελαίου και στην άνοδο που παρουσίασαν άλλες εισαγόμενες βασικές πρώτες ύλες. Στις χώρες της ΕΟΚ συνετέλεσαν επίσης και άλλοι εσωτερικοί παράγοντες, όπως η αύξηση των έμμεσων φόρων και των τιμολογίων επιχειρήσεων κοινής ωφέλειας.

ΠΙΝΑΚΑΣ

Μεταβολές (%) Αποπληθωριστή Ιδιωτικής Κατανάλωσης σε χώρες του ΟΟΣΑ *)

	1988	1989
Σύνολο ΟΟΣΑ	3,3	4,4
Σύνολο ΕΟΚ	3,3	4,6
Βέλγιο	1,7	3,3
Γαλλία	2,7	3,4
Γερμανία Δ.	1,2	3,3
Δανία	4,9	4,8
Ελλάδα	14,0	14,1
Ηνωμένο Βασίλειο	5,0	5,7
Ιρλανδία	2,6	3,5
Ισπανία	5,1	6,7
Ιταλία	4,9	6,1
Λουξεμβούργο	1,4	3,4
Ολλανδία	0,8	1,5
Πορτογαλία	10,0	12,8
Άλλες Χώρες		
ΗΠΑ	3,9	4,5
Ιαπωνία	0,0	1,7
Καναδάς	3,7	4,8
Αυστραλία	6,9	7,3
Τουρκία	62,8	75,0

1991: Διαμόρφωση των Τιμών

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του ΟΟΣΑ - (Ιούνιος) ο ρυθμός των τιμών καταναλωτού (αποπληθωριστής ιδιωτικής κατανάλωσης) στις χώρες - μέλη του Οργανισμού το 1990 προβλέπεται να κυμανθεί σε ελαφρά υψηλότερο επίπεδο σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος (1990: 4,6%, 1989: 4,3%).

Η περιορισμένη αυτή επιτάχυνση αναμενόταν να προέλθει από τις εξελίξεις στα επίπεδα τιμών των μη Ευρωπαϊκών χωρών μελών του Οργανισμού. Αντίθετα, στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα ο ρυθμός

πληθωρισμού. προβλεπόταν να διαμορφωθεί στα ίδια ή ελαφρώς χαμηλότερα επίπεδα (1990 4,2%, 1989 4,4%).

ΠΙΝΑΚΑΣ

Μεταβολές (%) Αποπληθωριστής Ιδιωτικής Κατανάλωσης σε χώρες του ΟΟΣΑ)

	1989	1990
Σύνολο ΟΟΣΑ	4,3	(Εκτιμήσεις) 4,6
Σύνολο ΕΟΚ	4,1	4,2
Βέλγιο	3,1	3,1
Γαλλία	3,3	3,0
Γερμανία Δ.	3,1	2,6
Δανία	5,0	2,8
Ελλάδα	15,6	20,5
Ηνωμένο Βασίλειο	5,5	4,5
Ιρλανδία	4,0	3,0
Ισπανία	6,6	6,8
Ιταλία	6,0	6,1
Λουξεμβούργο	3,4	3,1
Ολλανδία	1,1	2,4
Πορτογαλία	12,7	12,0
Άλλες Χώρες		
ΗΠΑ	4,4	4,8
Ιαπωνία	1,7	2,8
Καναδάς	4,6	4,4
Αυστραλία	6,7	6,8
Τουρκία	71,8	62,0

Οι "προβλέψεις αυτές είναι βέβαιο ότι θα αναθεωρηθούν προς τα πάνω μετά την πρόσφατη κατακόρυφη άνοδο της τιμής του πετρελαίου και τις άμεσες ή έμμεσες επιπτώσεις της ανόδου αυτής στις τιμές καταναλωτού.

Πάντως το μέγεθος της τελικής ανόδου θα εξαρτηθεί από το ύψος στο οποίο τελικά θα σταθεροποιηθεί η τιμή του πετρελαίου από το ποσοστό της αύξησής που θα μεταφερθεί στις τελικές τιμές και τέλος από

τις γενικότερες πληθωριστικές προσδοκίες και την ανατιμητική ψυχολογία που είναι ενδεχόμενο να εκθρέψει η άνοδος της τιμής στα καύσιμα.

1992: Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του ΟΟΣΑ, ο ρυθμός ανόδου των τιμών καταναλωτού (αποπληθωριστής ιδιωτικής κατανάλωσης) στις χώρες-μέλη του Οργανισμού κινήθηκε με ρυθμό βραδύτερο κατά το πρώτο εξάμηνο του 1991 από εκείνον του προηγούμενου έτους προβλέπεται όμως ότι θα διαμορφωθεί τελικά για το σύνολο έτους στα ίδια περίπου επίπεδα (1991: 4,5%, 1990: 4,6%).

Στις χώρες μέλη της ΕΟΚ, ειδικότερα, εκτιμάται ότι θα σημειωθεί ελαφρά επιτάχυνση στο ρυθμό αύξησης των τιμών καταναλωτού (1991: 4,6%, 1990:4,2%).

Η σχετική αυτή στασιμότητα του πληθωρισμού επί ετήσιας βάσεως οφείλεται στη σημαντική επιβράδυνση της οικονομικής δραστηριότητας, στις χώρες-μέλη του Οργανισμού κατά το πρώτο εξάμηνο του 1991 και στην υποχώρηση της τιμής του πετρελαίου στα προ του πολέμου επίπεδα.

ΠΙΝΑΚΑΣ

Μεταβολές (%) Αποπληθωριστή Ιδιωτικής Κατανάλωσης σε χώρες του ΟΟΣΑ

	1990	1991 (Εκτιμήσεις)
Σύνολο ΟΟΣΑ	4,6	4,5
Σύνολο ΕΟΚ	4,2	4,6
Βέλγιο	3,5	3,3
Γαλλία	3,0	3,1
Γερμανία Δ.	2,5	3,3
Δανία	2,6	2,8

Ελλάδα	20,0	17,8
Ηνωμένο Βασίλειο	4,8	6,0
Ιρλανδία	3,2	3,0
Ισπανία	6,7	6,1
Ιταλία	6,2	6,4
Λουξεμβούργο	3,7	3,4
Ολλανδία	2,5	2,7
Πορτογαλία	13,4	11,7
Άλλες Χώρες		
ΗΠΑ	5,0	4,3
Ιαπωνία	2,4	2,5
Καναδάς	4,2	5,8
Αυστραλία	6,1	4,2
Τουρκία	60,3	64,0

1993: Ο δωδεκάμηνος ρυθμός του πληθωρισμού ο οποίος είχε υποχωρήσει στο 14,4% το Δεκέμβριο του 1992 άρχισε να επιταχύνεται από τον Ιανουάριο του 1993 και ανήλθε στο 16,4% το Μάιο» Στη συνέχεια άρχισε να επιβραδύνεται και έφτασε το 14,6% τον Αύγουστο και το 12,3% τον Οκτώβριο.

Μεταξύ Δεκεμβρίου 1992 και Οκτωβρίου 1993 οι τιμές του καταναλωτή αυξήθηκαν κατά 10,1% ενώ στην ίδια περίοδο του προηγούμενου έτους είχαν αυξηθεί κατά 12,2%. Έτσι ο μέσος δωδεκάμηνος ρυθμός της περιόδου Ιανουαρίου - Οκτωβρίου 1993 (14,9%) ήταν χαμηλότερος από το μέσο ρυθμό της αντίστοιχης περιόδου του 1992 (16,1%)

Η σημαντική αναπροσαρμογή των τιμών των καυσίμων και οι άλλες αυξήσεις της έμμεσης φορολογίας που ίσχυσαν από τον Αύγουστο του 1992 άσκησαν αυξητική επίδραση στο δωδεκάμηνο ρυθμό του πληθωρισμού μέχρι τον Αύγουστο του τρέχοντος έτους.

Εξάλλου κατά τους πρώτους δέκα μήνες του 1993 συνέβαλαν αυξητικά στον πληθωρισμό η μικρότερη, σε σχέση με πέρυσι, μείωση

των τιμών των οπωροκηπευτικών καθώς και οι μεγαλύτερη, σε σχέση με πέρυσι αυξήσεις στα τιμολόγια των ΔΕΚΟ και σε μικρότερο βαθμό στα ενοίκια.

Πάντως προβλέπεται ότι ο δωδεκάμηνος ρυθμός του πληθωρισμού θα παραμένει στο 12-12,5% ενώ η μέση ετήσια αύξηση των τιμών καταναλωτή θα περιοριστεί στο 14,5% περίπου έναντι 15,8 το 1992.

Μετά από μια περίοδο οικονομικών διακυμάνσεων φτάνουμε στα έτη στην ανάλυση των ετών 1993 - 1995. Οι φορείς της οικονομικής πολιτικής στο διάστημα αυτό κοίταζαν το πως θα αντιμετωπίσουν το πρόβλημα του δημοσιονομικού ελλείμματος, τη βασική αιτία της κρίσεως, του οποίου η ως τώρα αντιμετώπιση δεν έχει να επιδείξει επίτευγμα. Με τον περιορισμό της φοροδιαφυγής και την άμβλυνση της ανισότητας φορολογικής επιβαρύνσεως:

Πρώτον, η αναγωγή των δανειακών αναγκών σε ποσοστά των συνολικών εσόδων του γενικού κρατικού προϋπολογισμού είναι για τα έτη 1993 1994 και 1995 αντίστοιχα ποσοστά 44,1 %, 46,8 % και 36,6 % αντίστοιχα.

Δεύτερον, η συσχέτιση του ακαθάριστου ελλείμματος προς τα συνολικά έσοδα, από την οποία διαπιστώνονται ποσοστά 76,7 %, 87,7 % και 75,2%

Τέλος η σχέση δανειακών αναγκών προς ακαθάριστο εθνικό προϊόν σε ποσοστά 11,3% το 1993, 12,4% το 1994 και 10,2% το 1995, και η ίδια σχέση του ακαθάριστου ελλείμματος που αντιστοιχεί σε 19,6% το 1993, 23,3% το 1994 και 21% το 1995. Η προσπάθεια αντιμετώπισης

της δημοσιονομικής ελλειμματικότητας εκδηλώθηκε την περασμένη διετία εντοπισμένη κατά κύριο λόγο στην πλευρά των εσόδων.

Ως κύρια πηγή του πληθωρισμού, η δημοσιονομική ελλειμματικότητα ελάχιστα αντιμετωπίστηκε από την πλευρά των δαπανών που συνεπάγεται η διόγκωση. Η εισοδηματική πολιτική συνέβαλε κάπως στη μικρή πτώση του ρυθμού του πληθωρισμού.

1996: Το 1996 συνεχίζεται η πτωτική πορεία του πληθωρισμού μόνο που αυτή τη φορά η πτώση ήταν μικρότερη από μια ποσοστιαία μονάδα. Στην αποκλιμάκωση αυτή συνέβαλαν τα είδη διατροφής, τα καπνά και τα ποτά. Πάντως κατά τη διάρκεια του έτους ο πληθωρισμός δεν είχε σταθερή πορεία αφού το πρώτο τετράμηνο παρουσίαζε αύξηση και τον υπόλοιπο χρόνο κάμψη. Τελικά ο πληθωρισμός διαμορφώθηκε για το 1996 στο 8,2%.

1997: Ο ΔΤΚ για το 1997 πέφτει ακόμα περισσότερο και με μεγαλύτερη ένταση από ότι τα τελευταία τρία χρόνια. Έτσι διαμορφώνεται στο 5,5% δηλαδή σχεδόν στο μισό του 1994 (10,9%).

1998: Το 1998 ο πληθωρισμός πέφτει από το 5% και συγκεκριμένα στο 4,8%. Κύρια επίδραση στην δημιουργία της νέας αυτής πτώσης είχε η μείωση της έμμεσης φορολογίας στα καύσιμα και η μεγάλη επιβράδυνση του ρυθμού αύξησης του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος (4,2% έναντι 7,2% το 1997).

1999: Είναι δυνατόν να δημιουργηθεί μια βασική προϋπόθεση για το πέραςμα της ελληνικής οικονομίας σε φάση ουσιαστικής αναπτύξεως.

2000: Η υποχώρηση του ευρώ δεν μπορεί παρά να έχει επιπτώσεις στη δραχμή. Δεν είναι λίγοι όσοι εισηγούνται ότι θα πρέπει να υπάρξει

σοβαρός προβληματισμός γύρω από το ενδεχόμενο εκ νέου αναπροσαρμογής της κεντρικής ισοτιμίας της δραχμής με το ευρώ πριν από το τέλος του 2000.

Η αυξημένη δαπάνη στην οικονομία ενδέχεται να αναζωπυρώσει τον πληθωρισμό.

Επισημαίνεται ότι η πτωτική πορεία του ευρώ δεν μπορεί παρά να έχει επιπτώσεις στη δραχμή.

2001-2004 (Ο ΔΕΙΚΤΗΣ ΤΙΜΩΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ)

1. Ο Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΔΤΚ), κατά τη δωδεκάμηνη περίοδο Οκτωβρίου 2001 - Σεπτεμβρίου 2002, παρουσίασε αύξηση (απλή δωδεκάμηνη μεταβολή) κατά 3,5% (τρία και πέντε δέκατα τοις εκατό). Ο Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΔΤΚ), κατά τη δωδεκάμηνη περίοδο Νοεμβρίου 2001 - Οκτωβρίου 2002, παρουσίασε αύξηση (απλή δωδεκάμηνη μεταβολή) κατά 3,7% (τρία και επτά δέκατα τοις εκατό).

Ο Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΔΤΚ), κατά τη δωδεκάμηνη περίοδο Δεκεμβρίου 2001 - Νοεμβρίου 2002, παρουσίασε αύξηση (απλή δωδεκάμηνη μεταβολή) κατά 3,6% (τρία και έξι δέκατα τοις εκατό).

Ο Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΔΤΚ), κατά τη δωδεκάμηνη περίοδο Ιανουαρίου 2002 - Δεκεμβρίου 2002 παρουσίασε αύξηση (απλή δωδεκάμηνη μεταβολή) κατά 3,4% (τρία και τέσσερα δέκατα τοις εκατό).

Ο Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΔΤΚ), κατά τη δωδεκάμηνη περίοδο Μαρτίου 2002 - Φεβρουαρίου 2003 παρουσίασε αύξηση

(απλή δωδεκάμηνη μεταβολή) κατά 4,3% (τέσσερα και τρία δέκατα τοις εκατό).

Ο Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΔΤΚ), κατά τη δωδεκάμηνη περίοδο Μαΐου 2002 -Απριλίου 2003 παρουσίασε αύξηση (απλή δωδεκάμηνη μεταβολή) κατά 3,4% (τρία και τέσσερα δέκατα τοις εκατό).

Ο Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΔΤΚ), κατά τη δωδεκάμηνη περίοδο Ιουνίου 2002 - Μαΐου 2003 παρουσίασε αύξηση (απλή δωδεκάμηνη μεταβολή) κατά 3,8% (τρία και οκτώ δέκατα τοις εκατό).

Ο Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΔΤΚ), κατά τη δωδεκάμηνη περίοδο Ιουλίου 2002 - Ιουνίου 2003 παρουσίασε αύξηση (απλή δωδεκάμηνη μεταβολή) κατά 3,8% (τρία και οκτώ δέκατα τοις εκατό).

Ο Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΔΤΚ), κατά τη δωδεκάμηνη περίοδο Αυγούστου 2002 - Ιουλίου 2003 παρουσίασε αύξηση (απλή δωδεκάμηνη μεταβολή) κατά 3,6% (τρία και έξι δέκατα τοις εκατό).

Ο Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΔΤΚ), κατά τη δωδεκάμηνη περίοδο Σεπτεμβρίου 2002 - Αυγούστου 2003 παρουσίασε αύξηση (απλή δωδεκάμηνη μεταβολή) κατά 3,3% (τρία και τρία δέκατα τοις εκατό).

Ο Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΔΤΚ), κατά τη δωδεκάμηνη περίοδο Οκτωβρίου 2002 - Σεπτεμβρίου 2003 παρουσίασε αύξηση (απλή δωδεκάμηνη μεταβολή) κατά 3,3% (τρία και τρία δέκατα τοις εκατό).

Ο Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΔΤΚ), κατά τη δωδεκάμηνη περίοδο Νοεμβρίου 2002 - Οκτωβρίου 2003 παρουσίασε αύξηση (απλή δωδεκάμηνη μεταβολή) κατά 3,2% (τρία και δύο δέκατα τοις εκατό).

Ο Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΔΤΚ), κατά τη δωδεκάμηνη περίοδο Δεκεμβρίου 2002 - Νοεμβρίου 2003 παρουσίασε αύξηση (απλή δωδεκάμηνη μεταβολή) κατά 3,3% (τρία και τρία δέκατα τοις εκατό).

Ο Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΔΤΚ), κατά τη δωδεκάμηνη περίοδο Ιανουαρίου 2003 - Δεκεμβρίου 2003 παρουσίασε αύξηση (απλή δωδεκάμηνη μεταβολή) κατά 3,1% (τρία και ένα δέκατο τοις εκατό).

Ο Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΔΤΚ), κατά τη δωδεκάμηνη περίοδο Φεβρουαρίου 2003- Ιανουαρίου 2004 παρουσίασε αύξηση (απλή δωδεκάμηνη μεταβολή) κατά 2,9% (δύο και εννέα δέκατα τοις εκατό).

Ο Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΔΤΚ), κατά τη δωδεκάμηνη περίοδο Μαρτίου 2003 - Φεβρουαρίου 2004 παρουσίασε αύξηση (απλή δωδεκάμηνη μεταβολή) κατά 2,5% (δύο και πέντε δέκατα τοις εκατό).

Ο Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΔΤΚ), κατά τη δωδεκάμηνη περίοδο Απριλίου 2003 - Μαρτίου 2004 παρουσίασε αύξηση (απλή δωδεκάμηνη μεταβολή) κατά 2,7% (δύο και επτά δέκατα τοις εκατό).

Ο Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΔΤΚ), κατά τη δωδεκάμηνη περίοδο Μαΐου 2003 - Απριλίου 2004 παρουσίασε αύξηση (απλή δωδεκάμηνη μεταβολή) κατά 2,9% (δύο και εννέα δέκατα τοις εκατό).

Ο Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΔΤΚ), κατά τη δωδεκάμηνη περίοδο Ιουνίου 2003 - Μάιος 2004 παρουσίασε αύξηση (απλή δωδεκάμηνη μεταβολή) κατά 2,9% (δύο και εννέα δέκατα τοις εκατό).

Ο Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΔΤΚ), κατά τη δωδεκάμηνη περίοδο Ιουλίου 2003 - Ιουνίου 2004 παρουσίασε αύξηση (απλή δωδεκάμηνη μεταβολή) κατά 2,8% (δύο και οκτώ δέκατα τοις εκατό).

Συμπέρασμα: Παρατηρώντας την πορεία του πληθωρισμού την τελευταία 25ετία μπορούμε να βγάλουμε μερικά πολύ απλά συμπεράσματα τα οποία συνοψίζονται στα εξής:

1. Κατά την διάρκεια της δεκαετίας του 90 που μόλις τελείωσε ο πληθωρισμός διανύει μια συνεχή επιβράδυνσης. Όμως, οι έντονες πληθωριστικές πιέσεις που δέχεται η ελληνική οικονομία παραμένουν αμείωτες μέχρι σήμερα, πράγμα που αποδεικνύεται και από το γεγονός ότι από το 1998 και έπειτα ο πληθωρισμός υποχωρεί μόνο με τις έντονες και αγωνιώδεις προσπάθειες της κυβέρνησης που φτάνει σε σημείο να παρακαλεί τους βιομηχάνους και επιχειρηματίες να μην αυξάνουν με μεγάλο ρυθμό τις τιμές των προϊόντων τους.

2. Το μεγαλύτερο εμπόδιο για την αποκλιμάκωση του πληθωρισμού, διαχρονικά, αποτελούν τα είδη διατροφής με τις συχνές και μεγάλες

ανόδους τους. Το γεγονός αυτό αποδεικνύει ότι στόχος της αύξησης των τιμών είναι το εισόδημα των εργαζομένων οι οποίοι σπαταλούν το μεγαλύτερο μέρος του εισοδήματός τους για την διατροφή τους.

3. Η κύρια αιτία μείωσης του πληθωρισμού στην Ελλάδα αλλά και παγκόσμια είναι η επιβράδυνση του ρυθμού αύξησης του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος, ενώ αντίθετα το μόνο εμπόδιο για την αποκλιμάκωση του πληθωρισμού είναι η διεύρυνση των περιθωρίων κέρδους των εταιρειών που θέλουν όλο και περισσότερα κέρδη.

1.3 ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ ΑΝΑΛΟΓΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΝΤΑΣΗ

Μια μικρή άνοδος των τιμών δικαιολογείται και γίνεται γενικά αποδεκτή από κάθε οικονομία που αναπτύσσεται.

Αυτό συμβαίνει γιατί έχουμε για παράδειγμα κατασκευή ποιοτικά βελτιωμένων ειδών, ή καλύτερης συσκευασίας μονοπωλιακών προϊόντων.

Όταν παρατηρείται μια αύξηση του γενικού επιπέδου τιμών, με ρυθμούς από τους συνηθισμένους, αλλά όχι σε σημείο που να προκαλούν την ανάγκη δράσης παρέμβασης από τις κεντρικές αρχές, τότε η μορφή αυτή πληθωρισμού ονομάζεται λανθάνων ή "έρπων πληθωρισμός" (GREEDING INFLATION).

Αντίθετα το φαινόμενο καλπάζοντος πληθωρισμού αύξησης των τιμών με υπερβολικό ταχύ ρυθμό.

Σε μια τέτοια περίπτωση η οικονομία είναι εκτός ελέγχου από τις κεντρικές οικονομικές αρχές, αφού τα χρήματα χάνουν την αγοραστική τους δύναμη σε μεγάλο βαθμό ώστε να χρειάζονται μεγάλες ποσότητες χρηματικών μονάδων για την αγορά σχετικά φθηνών αγαθών, τέτοιες

καταστάσεις συνήθως προκύπτουν στην διάρκεια παρατεταμένων πολεμικών περιόδων ή μεταπολεμικά αν η υπερβολική χρήση του νομίσματος από τις κεντρικές αρχές είναι αναπόφευκτη.

Ο πληθωρισμός της Ελλάδας και της Γερμανίας, μετά τον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο, είναι ένα κλασικό παράδειγμα τέτοιου είδους πληθωρισμού.

Σε μια τέτοια περίπτωση είναι περιττό να λεχθεί ότι η ταχύτητα κυκλοφορίας του χρήματος είναι μεγαλύτερη από αυτή που επικρατεί σε κανονικές συνθήκες.

Οι καταναλωτές επιδιώκουν πάση θυσία να "διώξουν από τα χέρια τους" τα ρευστά που έχουν, αφού τα βλέπουν να χάνουν αγοραστική αξία από λεπτό σε λεπτό.

Ο υπερπληθωρισμός θα πρέπει να θεωρηθεί ακραία περίπτωση αυξητικής τάσης των τιμών. Ο έρπων πληθωρισμός αντίθετα είναι συνηθισμένο φαινόμενο που αντιμετωπίζουν συχνά οι οικονομίες.

Σε περίοδο γενικής αυξητικής τάσης των τιμών διεθνώς τα κριτήρια που χρησιμοποιούνται, καθορίζονται σε συγκριτική βάση, δηλαδή ο δείκτης πληθωρισμού για παράδειγμα της Ελλάδας συγκρίνεται με τους δείκτες πληθωρισμού των χωρών που έχει οικονομικές συναλλαγές.

Έτσι γίνονται συγκρίσεις με τους δείκτες που ανακοινώνουν διάφοροι οικονομικοί οργανισμοί (ΟΟΣΑ, ΕΟΚ).

Πάντως έχει γίνει γενικά αποδεκτό πως σε φυσιολογικό πληθωρισμό (NORMAL INFLATION; έχουμε όταν ο ετήσιος ρυθμός αύξησης των τιμών κυμαίνεται, μεταξύ 0% και 2%.

Αντίστοιχα λανθάνοντα πληθωρισμό έχουμε όταν το ποσοστό αύξησης των τιμών κυμαίνεται μεταξύ του 2 και 7%. Από 7% μέχρι 10% έχουμε τον φανερό ή ανοιχτό πληθωρισμό (OPEN -INFLATION/ και τέλος υπερπληθωρισμό έχουμε όταν ο ετήσιος ρυθμός αύξησης των τιμών είναι άνω του 10%.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΑΚΡΙΣΗΣ ΤΟΥ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ

ΕΙΔΟΣ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ	ΕΤΗΣΙΟΣ ΡΥΘΜΟΣ ΑΥΞΗΣΗΣ ΤΙΜΩΝ
Φυσιολογικός πληθωρισμός	0-2%
Λανθάνων ή Έρπων πληθωρισμός	2-7%
Φανερός ή ανοικτός πληθωρισμός	7-10%
Υπερπληθωρισμός ή καλπάζων πληθωρισμός	10% και άνω

1.3.1. Είδη πληθωρισμού

- I) Πληθωρισμός Ζητήσεως
- II) Πληθωρισμός Κόστους
- III) Εισαγόμενος Πληθωρισμός
- IV) Στασιμοπληθωρισμός ή πληθωρισμός ύφεσης

I. Πληθωρισμός Ζητήσεως

Όταν το γενικό επίπεδο των τιμών υψώνεται συνέχεια, λόγω αύξησης της ζήτησης για αγαθά και υπηρεσίες^ τότε ο πληθωρισμός αυτός χαρακτηρίζεται πληθωρισμός ζήτησης.

Εκτός από την άνοδο των τιμών των αγαθών, ο πληθωρισμός ζήτησης θα ωθήσει, τις διάφορες επιχειρήσεις, και σε αύξηση της

παραγωγής τους εφόσον βέβαια υπάρχουν υποαπασχολήτοι παραγωγικοί συντελεστές που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν στην παραγωγική διαδικασία. Όταν όμως το στάδιο της πλήρους απασχολήσεως επιτευχθεί τότε η άνοδος των τιμών δεν θα συνοδεύεται από αύξηση της παραγωγής. Δηλαδή κάθε αύξηση της ζήτησεως για αγαθά και υπηρεσίες θα έχει για αποτέλεσμα την ύψωση μόνο της τιμής των αγαθών και υπηρεσιών.

Θα μπορούσε να ρωτήσει κανείς τότε τι θα απογίνει η υπερβάλλουσα ζήτηση, η οποία ασφαλώς θα πρέπει να έχει εκδηλωθεί και σε άλλες αγορές, προκαλώντας και εκεί άνοδο των τιμών και των υπηρεσιών.

- Είναι δυνατόν η ύψωση των τιμών να αποθαρρύνει μέρος της ζήτησεως ώστε η τελική τιμή που θα σχηματιστεί στην αγορά να είναι λίγο χαμηλότερη από πριν.

Εστω και αν συμβεί αυτό, δεν σημαίνει ότι θα διακόψει και τη διαδικασία του πληθωρισμού. Επομένως το ερώτημα παραμένει, ως ποιο σημείο μπορεί να συνεχιστεί η άνοδο των τιμών, χωρίς να αυξηθεί η ποσότητα του χρήματος.

- Καθώς το επίπεδο των τιμών ανέρχεται και η ποσότητα αγαθών σταθερή, στο επίπεδο της πλήρους απασχολήσεως, η αξία των αγαθών και υπηρεσιών αυξάνεται σε τρέχουσες τιμές. Αυτό σημαίνει ότι αυξάνεται η ζήτηση χρήματος για συναλλακτικούς σκοπούς και μειώνεται για λόγους προ φυλάξεως και επενδυτικούς. Εφόσον ο πληθωρισμός συνεχίζεται, σε κάποιο σημείο η συνολική ποσότητα χρήματος θα είναι απαραίτητη για τις ανάγκες των συναλλαγών στην οικονομία. Από το σημείο αυτό και πέρα, κάθε αύξηση της ζήτησεως

δεν είναι δυνατόν να χρηματοδοτηθεί και καινούργια δαπάνη πρέπει να πραγματοποιηθεί με ισόποση μείωση μιας άλλης δαπάνης.

Επομένως, η πίεση στις τιμές εξαφανίζεται διότι δε γίνεται να πραγματοποιηθούν άλλες δαπάνες για αγαθά και υπηρεσίες.

Αποτέλεσμα : τερματισμός διαδικασίας πληθωρισμού.

Εντούτοις και η κυκλοφορία χρήματος δεν είναι δυνατό να υπερβεί μέγιστο σημείο, το οποίο προσδιορίζεται από διάφορους θεσμικούς παράγοντες όπως είναι ο βαθμός αναπτύξεως του τραπεζικού συστήματος, οι συνήθειες πληρωμών κ.λ π.

Συμπέρασμα: Ο πληθωρισμός ζήτησεως δεν μπορεί να συνεχισθεί παρά μόνο αν τροφοδοτείται με συνεχείς αυξήσεις στην ποσότητα του χρήματος.

Το διάγραμμα 1 μας δείχνει την περίπτωση του πληθωρισμού ζήτησεως. Στον οριζόντιο άξονα μετράμε τη ζητούμενη και προσφερόμενη ποσότητα του αγαθού. Στον κάθετο άξονα μετράμε την τιμή μονάδας του αγαθού.

Η αρχική ισορροπία είναι στο σημείο I, όπου οι καμπύλες προσφοράς ΠΠ και ζήτησης ΖΖ τέμνονται.

Με μια υποτιθέμενη αύξηση της τιμής από p σε p_1 η παραγωγή θα αυξηθεί από q σε q_1 . Τότε η νέα τομή της καμπύλης προσφοράς με την καμπύλη ζήτησης θα είναι στο σημείο II. Επομένως η ζήτηση για το αγαθό που εξετάζουμε θα μετατοπιστεί προς τα πάνω και δεξιά στη νέα θέση Z_1Z_1 .

Πληθωρισμός Κόστους

Πληθωρισμός κόστους είναι ο πληθωρισμός που δημιουργείται όταν η αύξηση της αμοιβής της εργασίας υπερβαίνει σε ποσοστό την αύξηση της παραγωγικότητας (δηλαδή είναι ο πληθωρισμός που δημιουργείται από την αύξηση του κόστους παραγωγής, όπως π.χ των μισθών και της τιμής των Πρώτων Υλών).

Η θεωρία του πληθωρισμού κόστους βασίζεται στην ύπαρξη ολιγοπωλίων ή μονοπωλίων στην αγορά αγαθών και υπηρεσιών και στην ύπαρξη ισχυρών εργατικών σωματείων στην αγορά εργασίας.

Οι ολιγοπωλιακές αγορές χαρακτηρίζονται από σχετική σταθερότητα τιμών^ οι οποίες μεταβάλλονται κατά διαστήματα ανάλογα με τις μεταβολές στο κόστος παραγωγής.

Τα εργατικά σωματεία είναι επαγγελματικές εργατικές ενώσεις, οι οποίες έχουν βασικό αντικειμενικό σκοπό τη βελτίωση της οικονομικής θέσεως των μελών τους. Κατά συνέπεια, τα εργατικά σωματεία αντιδρούν σε κάθε προσπάθεια μείωσης του εργατικού μισθού και παράλληλα επιδιώκουν συνεχή αύξηση της αμοιβής της εργασίας. Εφόσον η επιτυγχανόμενη αύξηση της αμοιβής της εργασίας σε ποσοστό την αύξηση της παραγωγικότητας, το προϊόντος αυξάνεται.

Στην αντίθετη περίπτωση, το κόστος ανά μονάδα προϊόντος μειώνεται. Τέλος, εάν η αύξηση των μισθών είναι ίση με την αύξηση της εργασίας, το κόστος μένει αμετάβλητο.

Όταν μιλάμε για ύπαρξη μονοπωλιακών στοιχείων στην αγορά προϊόντων αναφερόμαστε στον πληθωρισμό κέρδους.

Όταν μιλάμε για ύπαρξη μονοπωλιακών στοιχείων στην αγορά εργασίας αναφερόμαστε στον πληθωρισμό μισθών.

Σύμφωνα με τη θεωρία αυτή το βασικό αίτιο του πληθωρισμού βρίσκεται στην αύξηση του κόστους παραγωγής.

Η τιμή ενός προϊόντος προσδιορίζεται τον τύπο:

$$P = AFC + AVC + \Pi$$

όπου: P= τιμή

AFC = μέσο σταθερό κόστος

AVC = μέσο μεταβλητό κόστος

Π = % κέρδους

Αν κάποιο από τα τρία αυτά στοιχεία ή δύο ή όλα μαζί μεταβληθούν, τότε και το ύψος της τιμής θα μεταβληθεί

Το διάγραμμα Νομόρο 2 μας δείχνει την περίπτωση πληθωρισμού κόστους. Στον κάθετο άξονα είναι η τιμή του προϊόντος και στον οριζόντιο άξονα η ποσότητα αυτού. Η αρχική ισορροπία είναι στο σημείο I, εκεί όπου οι καμπύλες προσφοράς ΠΠ και ζήτησης ΖΖ τέμνονται. Αν υποθεθεί, ότι επέρχεται αύξηση του κόστους παραγωγής, τότε ολόκληρη η καμπύλη προσφοράς θα μετατεθεί προς τα πάνω και αριστερά, στη νέα θέση ΠΠΠ, Το νέο σημείο ισορροπίας είναι το Π.

Η τιμή του αγαθού θα διαμορφωθεί τώρα στο ύψος ρῖ, ενώ η παραγόμενη και προσφερόμενη ποσότητα έχει περιορισθεί σε qῖ μονάδες.

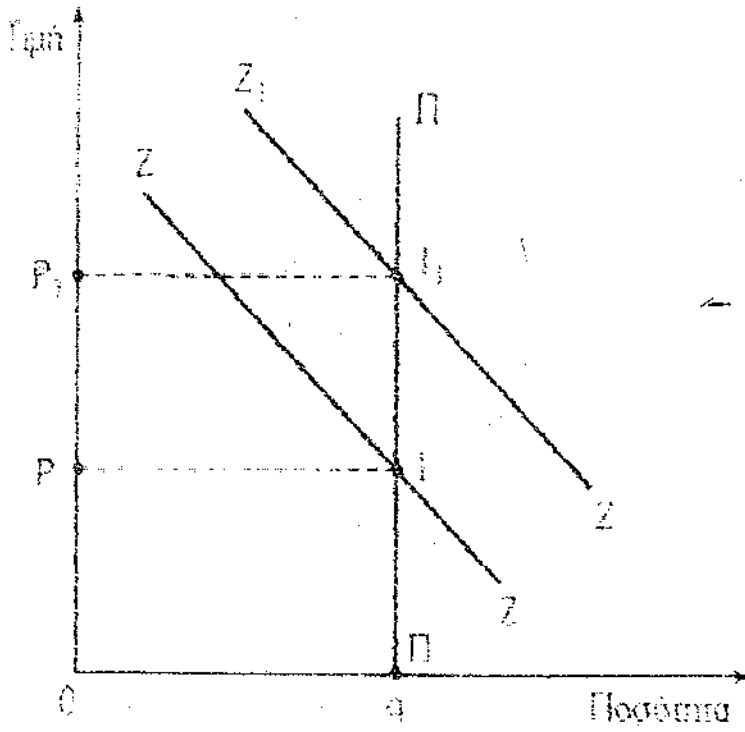
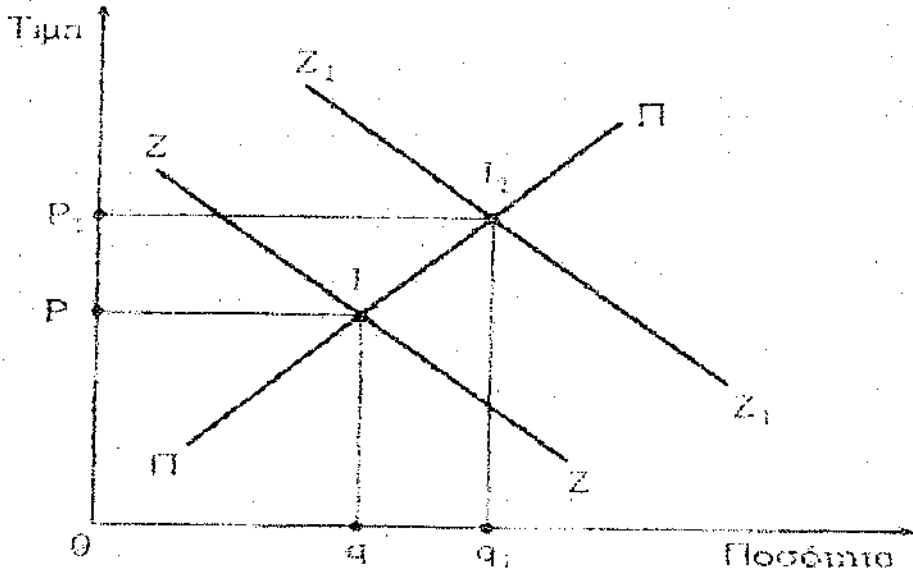
Οπότε συμπεραίνουμε ότι όταν η τιμή ενός αγαθού αυξάνεται, η προσφερόμενη ποσότητα είναι μικρότερη από πριν.

III. Εισαγόμενος Πληθωρισμός

Εισαγόμενος πληθωρισμός καλείται ο πληθωρισμός που προέρχεται αύξηση της τιμής των αγαθών που εισάγονται από άλλες χώρες.

IV. Στασιμοπληθωρισμός ή πληθωρισμός ύφεσης

Στασιμοπληθωρισμός καλείται το φαινόμενο όπου έχουμε υψηλό πληθωρισμό (δηλαδή αύξηση των τιμών) με ταυτόχρονη αύξηση της ανεργίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

2.1. ΑΙΤΙΑ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ

Ο Πληθωρισμός προκαλείται:

- Πρώτον, από αίτια νομισματικά, όπως είναι η αύξηση της αγοραστικής δύναμης, συνέπεια της διογκώσεως των εκδοτικής τράπεζας, ή συνέπεια της υπεραγοράς εξωτερικού συναλλάγματος και χρυσού, εφόσον η αντίστοιχη αγοραστική δύναμη δεν αποθησαυρίζεται.

- Δεύτερον, από αίτια δημοσιονομικός όπως είναι κυρίως το έλλειμμα του κρατικού προϋπολογισμού εσόδων και εξόδων, εάν αυτό καλύπτεται μέσω πιστώσεων της εκδοτικής τράπεζας, ή μέσω πιστώσεων εκείνων, οι οποίοι μέχρι τότε αποθησαύριζαν, ή μέσω αλλοδαπών πιστώσεων, των οποίων το προϊόν εκχωρείται στην εκδοτική τράπεζα, χωρίς να χρησιμοποιηθούν αυτές για πρόσθετες εισαγωγές από τις αλλοδαπές χώρες,

- Τρίτον, από αίτια πραγματικά, όπως είναι η έλλειψη αγαθών, συνέπεια της καταστροφής ή της ανεπάρκειας της ημεδαπής παραγωγής, σε συνδυασμό με την αδυναμία εισαγωγής τις αλλοδαπές χώρες και με την εξάντληση των αποθεμάτων.

- Τέταρτον, από αίτια, τα οποία ανάγονται στις επενδύσεις, εάν η εκτέλεσή τους είναι σε κλίμακα ασυνήθιστα μεγάλη και μάλιστα τόσο ώστε να χρειάζεται προσφυγή στην εκδοτική τράπεζα, σε αυτούς που αποθησαυρίζουν ή σε αλλοδαπές χώρες, με αποτέλεσμα την διόγκωση των ονομαστικών εισοδημάτων και της ενεργούς ζήτησεως χωρίς ανάλογη αύξηση της προσφοράς αγαθών εκτός αν είναι δυνατή η προσφυγή σε μεγαλύτερες εισαγωγές από τις αλλοδαπές χώρες ή στα

αποθέματα. Αυτό συμβαίνει επίσης σε περίοδο οικονομικής ανάπτυξης με ρυθμό ταχύτερο από εκείνο που θα δικαιολογεί τις διαθέσιμες αποταμιεύσεις.

Εκ των υστέρων η αποταμίευση όταν λάβουμε υπ' όψι και την μεταβολή του αποθησαυρισμού, ισούται πάντοτε με την επένδυση. Είναι δυνατόν όμως να γίνουν εκ των προτέρων σχέδια επενδύσεων, τα οποία προϋποθέτουν περισσότερη ή λιγότερη αποταμίευση από εκείνη, που πραγματικώς εξασφαλίζεται εκ των υστέρων (*ex post*).

Τότε, ή γίνεται προσφυγή στον αποθησαυρισμό,, ή γίνεται προσφυγή στις αλλοδαπές χώρες, εφ' όσον η εκδοτική τράπεζα είναι διατεθειμένη να αποκτήσει, έναντι ημεδαπής αγοραστικής δυνάμεως, την αλλοδαπή αποταμίευση, ή γίνεται προσφυγή μόνον στην εκδοτική τράπεζα, ή τέλος περιορίζονται ουσιωδώς οι επενδύσεις μέχρι εξευρέσεως της δυνατότητας προσφυγής στα ανωτέρω μέσα,

Δεν έχει σημασία, εάν η ένταση των επενδύσεων οφείλεται σε κρατική ή ιδιωτική πρωτοβουλία.

Σ' αυτή την τελευταία περίπτωση η σχέση της οριακής απόδοσης του κεφαλαίου και του αγοραίου τόκου εξασκεί σημαντική επιρροή.

Επίσης σημαντική επιρροή εξασκούν οι τότε προβλέψεις, έστω και εάν εκ των υστέρων αποδειχθούν εσφαλμένες.

Σε όλες αυτές τις περιπτώσεις γίνεται λόγος για πληθωρισμό που προκαλείται από υπερβολική αύξηση της ζήτησης σε σχέση με τα διαθέσιμα αγαθά. Στην διεθνή ορολογία ονομάζεται *demand pull inflation*.

- Πέμπτον, πληθωρισμός είναι δυνατόν να προκληθεί και από αύξηση των απολαβών των εργαζομένων εάν δεν σημειωθεί ανάλογη αύξηση των αποδόσεων τους, εφ' όσον η εκδοτική τράπεζα αυξήσει τις πιστώσεις της και συνεπώς την κυκλοφορία της.

Σε περίοδο πληθωρισμού όλοι προσπαθούν να περιορίζουν την ρευστότητα για απόκτηση περιουσιακών στοιχείων τα οποία ανατιμώνται λόγω του πληθωρισμού έστω και αν είναι μειωμένης ρευστότητας.

Ο αντιπληθωρισμός προκαλείται:

- Από αίτια νομισματικά, όπως είναι η μείωση της αγοραστικής δύναμης
- Από την επιβράδυνση της χρησιμοποίησης της αγοραστικής δυνάμεως όταν αναμένεται μείωση των τιμών των αγαθών τα οποία πρόκειται να αγοραστούν.
- Από την εκροή σημαντικού μέρους χρυσού αποθέματος
- Από αίτια δημοσιονομικά, όπως είναι η εξασφάλιση πλεονάσματος του κρατικού προϋπολογισμού εσόδων και εξόδων και η διάθεσή του για την εξόφληση δημοσίου χρέους και ειδικότερα έναντι της εκδοτικής τράπεζας.
- Από αίτια πραγματικά, όπως είναι η υπερπαραγωγή σε σχέση με την εκάστοτε ενεργό ζήτηση της ημεδαπής ή της αλλοδαπής και ανεξάρτητα από την αιτία.
- Τέλος από αίτια, τα οποία ανάγονται στη σημαντική επιβράδυνση όπου είναι συνέπεια :

- 1) Υψώσεως του τόκου
- 2) Μειώσεως της οριακής αποδόσεως του κεφαλαίου.
- 3) Αντιλήψεως ότι προσωρινώς επιτεύχθη κορεσμός,
- 4) Απαισιοδοξίας των επιχειρηματιών

Πολιτική αντιπληθωρισμού εφαρμόζεται, όταν επιδιώκεται :

- 1) Αφ' ενός μείωση της αγοραστικής μας δυνάμεως.
- 2) Αφ' ετέρου αύξηση της εσωτερικής και της εξωτερικής αξίας του νομίσματος.

Αν η πολιτική αυτή αποβεί αποτελεσματική και αν δεν εφαρμόζεται ανάλογη πολιτική στην αλλοδαπή χώρα, θα σημειωθεί ανατίμηση του ημεδαπού νομίσματος έναντι των αλλοδαπών νομισμάτων. Αυτή θα περιοριστεί εντός των σημείων εισόδου και εξόδου χρυσού, αν ισχύει ο χρυσός κανόνας.

Συνέπεια της πολιτικής του αντιπληθωρισμού είναι η βελτίωση της εξωτερικής αξίας του νομίσματος.

Οφείλεται στη μείωση της ζήτησεως αλλοδαπών αγαθών και υπηρεσιών εκ μέρους της ημεδαπής και στην αύξηση της ζήτησεως ημεδαπών αγαθών και υπηρεσιών εκ μέρους της αλλοδαπής.

2.2. ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ

Θα δούμε τώρα τις οικονομικές και κοινωνικές επιδράσεις του πληθωρισμού. Εδώ θα πρέπει να τονίσουμε πως πολλές συνέπειες του πληθωρισμού αποτελούν και εστίες επανατροφοδότησης του, οι οποίες όμως δεν αποτελούν τις πραγματικές γενεσιουργίες αιτίες οι οποίες πρέπει να καταπολεμηθούν.

1) Με τη συνεχή άνοδο του πληθωρισμού, οι ιδιώτες και οι επιχειρηματίες οδηγούνται σε μη παραγωγικές επενδύσεις, όπως για παράδειγμα η αγορά οικοπέδων, χρυσού.

Μια τέτοια ενέργεια όμως έχει σαν αποτέλεσμα την μείωση της παραγωγής με επακόλουθο την μείωση της προσφοράς αγαθών στην αγορά τροφοδοτώντας έτσι ακόμη περισσότερο τις πληθωριστικές πιέσεις.

2) Η διατήρηση του πληθωρισμού σε υψηλότερα επίπεδα από εκείνα που ισχύουν στις χώρες με τις οποίες η Ελλάδα διεξάγει ένα μεγάλο μέρος των συναλλαγών της εξασθενίζει την ανταγωνιστική ικανότητα των ελληνικών προϊόντων, τόσο στις αγορές του εξωτερικού, όσο και στην εσωτερική αγορά. Αυτό μεταφράζεται σε μείωση των εξαγωγών και αύξηση των εισαγωγών πράγμα που χειροτερεύει το ισοζύγιο πληρωμών.

Οι εισαγωγές και εξαγωγές της χώρας μας κατά την δεκαετία 1976-1985. Στην περίπτωση αυτή όπου οι εισαγωγές είναι μεγαλύτερες των εξαγωγών η μόνη διέξοδος για την αποκατάσταση της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών προϊόντων στις ξένες αγορές θα ήταν η υποτίμηση του εγχώριου νομίσματος, που όμως δεν αποτελεί ικανοποιητική λύση, γιατί προκαλεί αύξηση του κόστους των εισαγωγών και τροφοδοτεί τον εσωτερικό πληθωρισμό.

Επίσης πρέπει να τονιστεί πως η υποτίμηση μειώνει τα πραγματικά εισοδήματα των οικονομικά ασθενέστερων ομάδων του πληθυσμού και αποδιοργανώνει όλους τους τομείς της οικονομίας.

3) Σε περίοδο έντονου πληθωρισμού, η θέση των δανειστών χειροτερεύει, γιατί τα δάνεια που συνάφθηκαν στο παρελθόν εξοφλούνται με χρήματα μικρότερης αξίας, καθώς το ύψος των επιτοκίων δεν προσαρμόζεται συνήθως στην πληθωριστική τάση.

Αντίθετα οι χρεώσεις ωφελούνται, γιατί μπορούν πιο εύκολα να εξοφλήσουν το χρέος τους, εφ' όσον τα εισοδήματά τους αυξάνουν. Έτσι ο πληθωρισμός δυσχεραίνει την σύναψη μακροχρόνιων συμβάσεων.

4) Σε περιόδους πληθωρισμού, παρουσιάζεται μια εξασθένηση της αποταμιεύσεως γιατί οι καταθέτες προτιμούν να μετατρέπουν τα διαθέσιμα τους σε μη παραγωγικές επενδύσεις. Έτσι αυτή η μείωση των παραγωγικών επενδύσεων έχει σαν αποτέλεσμα να παρατηρείται μια στασιμότητα στην παραγωγή και στην προσφορά αγαθών ενώ η ζήτηση αυξάνεται.

Σαν παράδειγμα μπορούμε να αναφέρουμε τον Οκτώβριο του 1985 όπου ο κόσμος μπροστά στην προβλεπόμενη αύξηση των τιμών, αγόραζε κυρίως εισαγόμενα ηλεκτρικά είδη. Οι έμποροι από την άλλη μεριά προβλέποντας την αυξημένη ζήτηση εισάγουν έναν μεγάλο αριθμό ηλεκτρικών ειδών για να δημιουργήσουν απόθεμα.

Οι δύο αυτές καταστάσεις αύξησαν απότομα τις εισαγωγές μας από το εξωτερικό και ακόμα δημιουργήθηκε μια ροή χρηματικών διαθεσίμων για καταναλωτικά αγαθά, με αποτέλεσμα την ενίσχυση των πληθωριστικών πιέσεων.

Ακόμα ο πληθωρισμός ευνοεί την διαφυγή κεφαλαίων στο εξωτερικό και τη διατήρησή τους σε ξένο νόμισμα. Για παράδειγμα η πληρωμή των

εξαγωγών διαφόρων επιχειρηματιών κατατίθεται σε τράπεζες στο εξωτερικό.

Έτσι δεν μπαίνουν στην Ελλάδα κεφάλαια, με αποτέλεσμα να μειώνεται η παραγωγή και η προσφορά αγαθών.

5) Ακόμα ο έντονος πληθωρισμός προκαλεί σοβαρές μετατοπίσεις εισοδήματος και πλούτου, με αποτέλεσμα τη δημιουργία κοινωνικών πωλήσεων.

Αυτό συμβαίνει γιατί οι τιμές στο οικονομικό σύστημα δεν μεταβάλλονται κατά τα ίδια ποσοστά δηλαδή σε ορισμένους κλάδους της οικονομίας οι τιμές αυξάνουν με πολύ γρηγορότερο ρυθμό από ότι σε άλλους. Για παράδειγμα ορισμένα εισοδήματα είναι δυνατόν να αυξηθούν σαν συνέπεια της αύξηση των τιμών.

Σε αυτή την κατηγορία υπάγονται τα κέρδη κερδοσκόπων και παρασιτικών επαγγελματιών. Ο λόγος είναι ότι η προσαρμογή του κόστους στις υψηλότερες τιμές δεν γίνεται αυτόματα αλλά καθυστερεί ώστε στο διάστημα αυτό που παρεμβάλλεται να δημιουργούνται περιθώρια κέρδους.

Αντίθετα στις περισσότερες περιπτώσεις τα άτομα που μισθώνουν τις υπηρεσίες τους δεν έχουν ανάλογη ευελιξία προσαρμογής των εισοδημάτων τους, αφού συνήθως το ύψος τους προκαθορίζεται από συμβάσεις ή συμβόλαια με διάρκεια χρονικής περιόδου ενός έτους τουλάχιστον.

Έτσι το βάρος του πληθωρισμού πέφτει κυρίως στα σταθερά εισοδήματα ή στα εισοδήματα που δεν προσαρμόζονται εύκολα στα υψηλότερα επίπεδα τιμών. Έτσι τα εισοδήματα των συνταξιούχων,

δημοσίων υπαλλήλων κλπ είναι από τα πιο ευάλωτα σε πληθωριστικές πιέσεις.

Ο υπερπληθωρισμός λοιπόν σε μια χώρα μπορεί να παραλύσει όλη την οικονομία της. Το χρήμα χάνει την αξία του από την μια ώρα στην άλλη ο κόσμος τρέχει να ανταλλάξει ότι χρήμα βρεθεί στα χέρια τους με αγαθά οι μισθοί και τα ημερομίσθια χάνουν την αγοραστική δύναμη, αγαθά αποκρύπτονται και γενικά δημιουργείται μια χαώδης κατάσταση στην οικονομία που παραλύει τις περισσότερες λειτουργίες της.

Ακόμα παρατηρείται μια χειροτέρευση του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων σαν αποτέλεσμα της μείωσης της αγοραστικής δύναμης των μισθών με αποτέλεσμα να προκαλείται αναταραχή στην οικονομία π.χ. απεργίες, αυξήσεις μισθών κ.τ.λ.

2.3. ΜΕΤΡΑ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ

Απ' όσα είπαμε προηγούμενος είναι φανερό ότι η καταπολέμηση του πληθωρισμού αποτελεί επιτακτική ανάγκη. Το πρόβλημα της καταπολέμησης είναι ότι τα μέτρα που θα παρθούν για το σκοπό αυτό να μην έχουν μεγάλη αρνητική επίδραση σε άλλα μεγέθη της οικονομίας, όπως για παράδειγμα την απασχόληση.

Ακόμα πρέπει να τονιστεί η πολυμορφία που παρουσιάζει το φαινόμενο του πληθωρισμού, η οποία έχει σαν αποτέλεσμα να μην υπάρχουν συγκεκριμένες αντιπληθωριστικές φόρμουλες που να εφαρμόζονται σε όλες τις περιπτώσεις και για όλες τις οικονομίες. Έτσι ανάλογα με την φύση του πληθωρισμού και τις ιδιαιτερότητες της κάθε οικονομίας και κάθε συγκεκριμένης περιόδου ακολουθούνται οι παρακάτω ενέργειες:

1) Κατάρτιση υγιούς νομισματικού προγράμματος

Με τον τρόπο αυτό μπορεί να ελεγχθεί η αύξηση της συνολικής προσφοράς χρήματος σε σχέση με το παραγόμενο προϊόν.

Η κατάρτιση του προγράμματος αυτού γίνεται από τις νομισματικές αρχές και έχει σαν αποστολή τον περιορισμό του πληθωρισμού από την υπερβολική ζήτηση.

Για την πραγματοποίηση όμως του στόχου αυτού πρέπει να δημιουργηθεί ένα κλίμα συνεργασίας, συντονισμού και εναρμονίσεως όλων των οικονομικών επιδιώξεων και δραστηριοτήτων ώστε να κατευθύνονται σε άμεσα παραγωγικές επενδύσεις.

2. Αύξηση της παραγωγικότητας

Μια από τις πιο κατάλληλες θεραπείες του πληθωρισμού είναι ίσως η αύξηση της παραγωγικότητας η επιδίωξη δηλαδή μεγαλύτερης αποδόσεως κάθε συντελεστή παραγωγής. Με την αύξηση της παραγωγικότητας μειώνεται το κατά μονάδα κόστος και αυξάνεται η προσφορά των αγαθών με αποτέλεσμα οι τιμές να μειώνονται.

Η εργασία σε κάθε επιχείρηση πρέπει να οργανώνεται με τέτοιο τρόπο ώστε ο κάθε εργαζόμενος να αποδίδει όσο το δυνατόν περισσότερο Έργο. Ακόμα ο κάθε εργαζόμενος πρέπει να καταλάβει ότι ανεβάζοντας την αποδοτικότητα του, βοηθάει στην αύξηση της παραγωγής και σε τελευταία ανάλυση την οικονομική ανάπτυξη της χώρας μας

Επιτακτική ανάγκη είναι η αύξηση της παραγωγικότητας του Δημόσιου τομέα. Όπως είναι γνωστό για την πληρωμή των δημοσίων υπαλλήλων απορροφάται το μεγαλύτερο μέρος του κρατικού

προϋπολογισμού. Συνεπώς επιτακτική ανάγκη για την καταπολέμηση του πληθωρισμού είναι η αύξηση της παραγωγικότητας τους.

Ενδεικτικά αναφέρουμε μερικούς τρόπους, όπως η ορθή επιλογή προσωπικού, η καθιέρωση του καθηκοντολογίου η σύνδεση αμοιβής παραγωγικότητας κ.λ.π.

Ακόμη πρέπει να αυξηθεί η παραγωγικότητα των κεφαλαίων. Γι' αυτό το σκοπό σπουδαίο ρόλο παίζει η πιστωτική πολιτική των τραπεζών, καθιερώνοντας ένα σύστημα ποσοτικού και ποιοτικού ελέγχου των πιστώσεων τους.

Πρέπει δηλαδή να λαμβάνεται σοβαρά υπ' όψη ο προορισμός της χρηματοδότησης και να δίνουν προτεραιότητα στην πιστοδότηση της παραγωγής και των εξαγωγών, αποφεύγοντας παράλληλα την υπέρμετρη χρηματοδότηση, άλλων μη παραγωγικών δραστηριοτήτων. Παράλληλα οι επιχειρηματίες, θα πρέπει να κατανοήσουν ότι είναι ανάγκη να συμμορφωθούν με την πολιτική αυτή και να μην επιδιώκουν πιστώσεις για καθαρά κερδοσκοπικούς σκοπούς..

Οι ίδιοι οι επιχειρηματίες πρέπει να συνειδητοποιήσουν ότι μόνο με την επέκταση των παραγωγικών τους δραστηριοτήτων, η οποία συντείνει στην αύξηση και τον εκσυγχρονισμό της παραγωγής, θα συντελέσουν στην εξυγίανση και την μόνιμη ανάπτυξη και της εθνικής οικονομίας καθώς και της δικής τους οικονομικής θέσης.

Τέλος πρέπει να αυξηθεί και η παραγωγικότητα της γης. Γι' αυτό το άκοπο σπουδαίο ρόλο παίζει και η αγροτική κυρίως πολιτική που ακολουθείται. Έτσι η ενθάρρυνση με διάφορες επιδοτήσεις των περισσότερο αποδοτικών καλλιεργειών και η βελτίωση του συστήματος

βιομηχανικής επεξεργασίας και εμπορίας της αγροτικής παραγωγής, ίσως είναι μια λύση στο πρόβλημα μας

Ακόμα με τα μέσα που μας προσφέρει η σύγχρονη τεχνολογία πρέπει να αντιμετωπισθούν οι τυχόν δυσμενείς καιρικές συνθήκες που καταστρέφουν την αγροτική παραγωγή. Όπως παρατηρούμε η παραγωγικότητα του κεφαλαίου παρουσιάζει μετά το 1973 πτωτική τάση, σχεδόν συνεχή και με ταχύ ρυθμό.

Αντίθετα η παραγωγικότητα της εργασίας σημειώνει συνεχή αύξηση μεταξύ 1970 και 1979. Από το 1980 ως το 1984 παρουσιάζει πτώση και μόνο το 1985-1986 ο δείκτης ανέβηκε πάνω από το επίπεδο του 1975

Τέλος στην παραγωγικότητα και των δύο συντελεστών μαζί, η ανοδική τάση που επικρατούσε ως το τέλος της δεκαετίας του 1970 αντιστρέφεται από το 1981 και ο δείκτης παραμένει έκτοτε κάτω από το επίπεδο του 1980.

3. Μείωση του ελλείμματος του κρατικού προϋπολογισμού Η μείωση που αποτελεί επιτακτική ανάγκη για την καταπολέμηση του πληθωρισμού.

Η μείωση αυτή γίνεται πραγματικότητα με τον έλεγχο των δημοσίων κεφαλαίων. Ακόμα οι εισροές του κράτους πρέπει να λειτουργούν σωστά πατάσσοντας την φοροδιαφυγή.

Παράλληλα ο έλεγχος των δημοσίων οργανισμών και επιχειρήσεων θα φέρει θετικά αποτελέσματα. Οι φορείς αυτοί πρέπει να κλιμακώνουν τις δραστηριότητες τους δίνοντας προτεραιότητα στις επενδύσεις.

Ταυτόχρονα πρέπει να επιβραδυνθεί η αυξητική τάση στις δαπάνες διαχειρίσεως τους π που τα τελευταία χρόνια υψώθηκαν σημαντικά σε σχέση με την παραγωγική τους δραστηριότητα.

Τέλος, πρέπει με βαθμιαία αναπροσαρμογή των τιμολογίων τους να αποκτήσουν δικούς τους πόρους για αυτοχρηματοδότηση των οικονομικών τους προγραμμάτων, περιορίζοντας έτσι την προσφυγή τους στον τραπεζικό δανεισμό, η κατάχρηση του οποίου δημιουργεί πληθωριστικές πιέσεις.

4) Περιορισμοί στις διεκδικήσεις των εργατικών αιτημάτων

Έχουμε αναφέρει, ότι όταν οι αυξήσεις των εισοδημάτων είναι μεγαλύτερες της παραγωγικότητας, επιτείνουμε τον πληθωρισμό. Έτσι πρέπει να υπάρχει μέτρο στις οικονομικές διεκδικήσεις των εργαζόμενων.

Το κράτος μέσω του Υπουργείου Εργασίας, πρέπει να παρεμβαίνει ως διαιτητής εργαζομένων και εργοδοτών, ώστε οι παρεχόμενες αυξήσεις να είναι ανάλογες με την αύξηση της παραγωγής.

5) Κατάρτιση ισοζυγίων προσφοράς και ζήτησης, για όλα τα αγαθά που περιλαμβάνονται στον τιμάρημο

Επειδή ο πληθωρισμός οφείλεται σε σημαντικό βαθμό στην έλλειψη υπεύθυνης πληροφόρησης για την επάρκεια των αγαθών, τα ισοζύγια θα ενημερώνουν τους καταναλωτές για την κατάσταση της αγοράς και έτσι θα αποφεύγεται ο πληθωρισμός που δημιουργούν οι τεχνητές ελλείψεις, οι πανικοί, και κυρίως η πληθωριστική ψυχολογία.

6) Ενθάρρυνση της αποταμιευτική ροπής.

Είναι από τα ισχυρότερα όπλα για την καταπολέμηση του πληθωρισμού. Με την αύξηση της αποταμίευσης το κοινό δεν ξοδεύει όλα τα χρήματα που έχει στα χέρια του για καταναλωτικούς σκοπούς αλλά ένα μέρος το εμπιστεύεται στις τράπεζες ή άλλους οργανισμούς ενισχύοντας έτσι τις επενδύσεις. Ακόμα, αυξάνοντας τη ροπή αποταμίευσης, μειώνεται η ροπή για κατανάλωση με αποτέλεσμα να μειωθεί η ζήτηση και οι τιμές.

Το κράτος πρέπει να ενισχύει, με τη νομισματική του πολιτική την αποταμίευση, είτε με άμεσο τρόπο αυξάνοντας το τραπεζικό επιτόκιο καταθέσεων, είτε με έμμεσο τρόπο εκδίδοντας για παράδειγμα ομολογίες με ευνοϊκούς όρους.

7) Ορθολογικοποίηση της διακίνησης των αγαθών και ο έλεγχος των μεσαζόντων

Πρέπει να ληφθούν αποτελεσματικά μέτρα για την μείωση του υψηλού κόστους της εμπορικής διακινήσεως και των αδικαιολόγητων μεγάλων κερδών από την εμπορία διαφόρων αγαθών. Οι τιμές που καταβάλλουν οι καταναλωτές είναι σε πολλές περιπτώσεις πολλαπλάσιες εκείνων που εισπράττουν οι παραγωγοί.

Έτσι η διατήρηση των τιμών των διαφόρων αγαθών σε υψηλές τιμές περιορίζει τη ζήτηση τους με αποτέλεσμα να δυσχεραίνεται η απορρόφηση της εγχώριας παραγωγής. Αναγκαίο είναι λοιπόν να εφαρμοσθούν διάφορα σχέδια για την οργάνωση των τοπικών αγορών σε συνδυασμό με την σωστή πληροφόρηση των καταναλωτών ώστε να

εξουδετερωθούν οι μεσάζοντες που δρουν με υπερβολικά περιθώρια διακίνησης και δημιουργούν πληθωρισμό κόστους.

Μια ακόμη λύση είναι και ο αυστηρότερος αγορανομικός έλεγχος ώστε να μειωθούν τα παράνομα κέρδη.

8) Συνεργασία όλων των παραγωγικών τάσεων

Όσο ενισχύεται η συνεργασία των παραγωγικών τάξεων (π.χ. αποφυγή απεργιών συμμετοχικών φορέων παραγωγής κ.λ.π.) τόσο περισσότερο ενισχύεται η οργανική λειτουργία του παραγωγικού μηχανισμού και αποφεύγεται η απώλεια και η σπατάλη οικονομικών πόρων.

9) Φορολογικά (δημοσιονομικά) μέτρα

Το κράτος μπορεί να επιβάλλει υψηλούς φόρους σε ορισμένα είδη μεγάλης χρήσεως και χαμηλής ωφελιμότητας, όπως τα είδη καπνιστού οινοπνευματώδη ποτά κ.α. καθώς και σε πολλά εισαγόμενα είδη. Αυτό θα έχει σαν αποτέλεσμα να μειωθεί η ζήτηση των αγαθών αυτών και παράλληλα μειώνεται και ο εισαγόμενος πληθωρισμός.

Αν ακόμα όμως η ζήτηση γι' αυτά τα αγαθά δεν μειωθεί, ένα σημαντικό μέρος χρημάτων θα αποσυρθεί από την κυκλοφορία και θα μετακινηθεί στα ταμεία του κράτους, ενισχύοντας έτσι τις δημόσιες επενδύσεις και την παραγωγή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

3.1. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΔΙΑΚΥΜΑΝΣΕΙΣ

3.1.1. Διάκριση Οικονομικών Διακυμάνσεων

α) Η μακροχρόνια τάση της οικονομίας

Η μακροχρόνια τάση της οικονομίας δηλώνει είτε την ανοδική είτε την καθοδική τάση που έχει η οικονομία για μια μεγάλη περίοδο ετών. Η μακροχρόνια τάση αναφέρεται, βασικά σε όλη την οικονομική δραστηριότητα της οικονομίας και αποτελεί τη συνισταμένη των δραστηριοτήτων των επιμέρους οικονομικών φορέων της οικονομίας.

β) Τους επιχειρηματικούς οικονομικούς κύκλους

Εκτός από τη μακροχρόνια τάση παρατηρούμε επίσης διακυμάνσεις στην οικονομική δραστηριότητα ή οποία χαρακτηρίζεται από άνθηση για μερικά χρόνια και ακολουθείται από ύφεση πάλι για μερικά χρόνια. Αυτές οι οικονομικές διακυμάνσεις ονομάζονται επιχειρηματικοί κύκλοι και εκδηλώνονται σε όλους τους τομείς της οικονομίας.

Οι επιχειρηματικοί κύκλοι είναι ένα φαινόμενο που εμφανίζεται κυρίως σε αναπτυγμένες καπιταλιστικές οικονομίες και που πολύ οικονομολόγοι το αποδίδουν σε διάφορους παράγοντες.

γ) Τις εποχιακές διακυμάνσεις

Οι εποχιακές διακυμάνσεις αποτελούν μεταβολές της οικονομικής δραστηριότητας που εκδηλώνονται στη διάρκεια του χρόνου. Οι διακυμάνσεις αυτές οφείλονται κυρίως σε εποχιακούς οικονομικούς λόγους και συνδέονται επίσης με διάφορες ημερολογιακές περιστάσεις,

όπως οι εορτές (Πάσχα ? Χριστούγεννα κ.λ.π.). Οι εποχιακές διακυμάνσεις συνήθως είναι ομαλές και εμφανίζονται σε κανονικά χρονικά διαστήματα μέσα στο χρόνο.

δ) Τις τυχαίες διακυμάνσεις

Ορισμένοι τομείς της οικονομίας είναι δυνατόν να παρουσιάσουν διακυμάνσεις, οι οποίες δεν οφείλονται σε οικονομικούς παράγοντες, όπως π.χ. μια μεγάλη ξηρασία που επηρεάζει τη γεωργική παραγωγή.

Επίσης μια μεγάλη πολιτική αστάθεια ή μεγάλη απεργία εργατών ασφαλώς θα πλήξει ορισμένους τομείς της οικονομίας, δημιουργώντας με αυτό τον τρόπο κάποιο είδος διακυμάνσεων.

Τους τύπους αυτών των οικονομικών διακυμάνσεων ? που οφείλονται σε γεγονότα τα οποία δεν μπορούμε να προβλέψουμε ονομάζονται τυχαίες διακυμάνσεις.

3.1.2. Χαρακτηριστικά των επιχειρηματικών οικονομικών κύκλων

Τους επιχειρηματικούς οικονομικούς κύκλους μπορούμε ανάλογα με τη διάρκεια τους να τους διακρίνουμε σε δύο κατηγορίες :

α) Στους κύκλους με τη μικρή διάρκεια (συνήθως 1 έως 2 ετών) β) Στους κύκλους με τη μεγάλη διάρκεια (συνήθως 7 έως 10 ετών) Οι επιχειρηματικοί οικονομικοί κύκλοι με τη μεγάλη διάρκεια έχουν μεγαλύτερο ενδιαφέρον αφού και οι επιπτώσεις τους στην οικονομική δραστηριότητα είναι χρονικά τουλάχιστον πολύ μεγαλύτερες από τις επιπτώσεις που εμφανίζουν οι κύκλοι με μικρή διάρκεια.

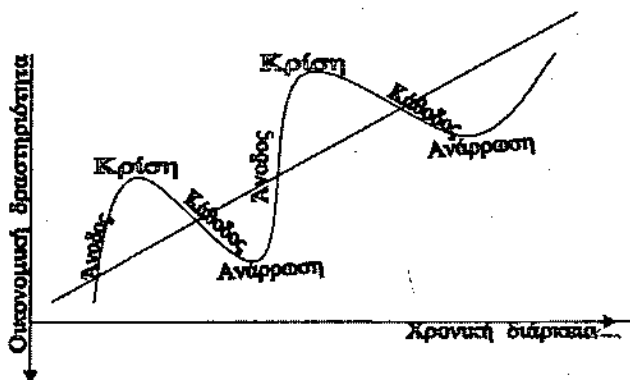
Επίσης και οι δύο κατηγορίες των επιχειρηματικών κύκλων δεν παρουσιάζουν περιοδικότητα στην εμφάνιση τους. Αυτό σημαίνει, ότι

δεν εμφανίζονται σε τακτά χρονικά διαστήματα, ούτε και η χρονική διάρκεια καθενός απ' αυτούς είναι πάντα η ίδια. Διαφέρουν μεταξύ τους ως προς την ένταση και τη διάρκεια μεταβολής με την οποία εμφανίζονται στη διάρκεια των επιχειρηματικών κύκλων, τα διάφορα οικονομικά μεγέθη.

3.1.3. Οι τέσσερις φάσεις του επιχειρηματικού οικονομικού κύκλου

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ

Οι Τέσσερις Φάσεις του Επιχειρηματικού Κύκλου

Α) Η φάση της ανόδου ή ανθήσεως της οικονομίας

Στην αρχή της φάσεως της ανόδου ή ανθήσεως της οικονομίας υπάρχουν πλεονάζουσες ποσότητες παραγωγικών συντελεστών γιατί η οικονομία μόλις έχει βγει από τη φάση της υφέσεως και αναρρώσεως. Έτσι μια αυξημένη ζήτηση για τους παραγωγικούς συντελεστές θα ικανοποιηθεί με την ίδια ή με λίγο ψηλότερη τιμή σε σχέση με εκείνη που επικρατεί στην αγορά. Στην αρχή της φάσεως της ανόδου της οικονομίας οι τιμές παρουσιάζουν πολύ μικρή αύξηση, ώσπου να

απορροφήσει τους υποαπασχόλητους παραγωγικούς συντελεστές μέσα στην παραγωγική διαδικασία.

Στο στάδιο της ανόδου παρατηρούμε αύξηση της παραγωγής σε όλους τους τομείς της οικονομίας, αλλά και αύξηση του κόστους παραγωγής των αγαθών λόγω ελλείψεως παραγωγικών συντελεστών. Έτσι και οι τιμές των αγαθών και υπηρεσιών ακολουθούν μια ανοδική πορεία, παρατηρείται δηλαδή μια ιδιαίτερη αυξημένη παραγωγική δραστηριότητα στις βιομηχανίες παραγωγής αγαθών παγίου κεφαλαίου (κεφαλαιουχικά αγαθά) καθώς επίσης αύξηση της παραγωγής καταναλωτικών -αγαθών. Η συνολική δαπάνη των καταναλωτών αυξάνεται ως συνέπεια της αυξήσεως των εισοδημάτων τους. Τα εισοδήματα που αποτελούν τις αμοιβές των συντελεστών της παραγωγής δηλαδή οι μισθοί, η έγγεια πρόσοδος οι τόκοι και τα κέρδη των επιχειρήσεων αυξάνονται, γιατί υπάρχει ζήτηση για παραγωγικούς συντελεστές.

Η ύψωση του κόστους των αγαθών θα οδηγήσει σε ύψωση των τιμών και σιγά- σιγά θα εμφανιστούν πληθωριστικές πιέσεις στην οικονομία. Ιδιαίτερα αυτές θα ενταχθούν, όταν η οικονομία θα απορροφήσει τους υποαπασχόλητους παραγωγικούς συντελεστές. Αυτό συμβαίνει στα τελευταία στάδια της ανθίσεως της οικονομίας. Επίσης στη φάση αυτή η ανεργία βρίσκεται στο κατώτερο σημείο ενώ η κερδοσκοπία, οι προσδοκίες και η αισιοδοξία είναι διάχυτες στον επιχειρηματικό κόσμο.

B) Η φάση της κρίσεως

Η φάση της ανόδου της οικονομίας θα φθάσει κάποτε στο τέλος αυτό μπορεί να συμβεί από μια μείωση στη συνολική ζήτηση για αγαθά και υπηρεσίες όπου θα προκαλέσει την αρχή μιας υφέσεως. Αλλά και η

μείωση της ζήτησης για τα προϊόντα ενός σοβαρού κλάδου της οικονομίας είναι ικανή να επηρεάσει ολόκληρο το οικονομικό σύστημα και να προκαλέσει την ανακοπή της ανόδου της οικονομίας.

Τα ίδια αποτελέσματα θα παρατηρηθούν αν το τραπεζικό σύστημα περιορίσει τις χορηγούμενες πιστώσεις ή αν η κυβέρνηση περικόψει τις κρατικές δαπάνες.

Ο λόγος για τον οποίο η κεντρική τράπεζα αποφασίζει τον περιορισμό των πιστώσεων, είναι η ύψωση των τιμών κατά το τελευταίο στάδιο της ανόδου της οικονομίας. Η ύψωση αυτή των τιμών έχει συνήθως δυσμενείς επιδράσεις στο ισοζύγιο πληρωμών, γιατί ανακόπτει τις εξαγωγές και ενθαρρύνει τις εισαγωγές αγαθών από το εξωτερικό. Για τον ίδιο λόγο ίσως και η κυβέρνηση μπορεί να περιορίσει τις κρατικές δαπάνες. Το αποτέλεσμα και των δυο περιπτώσεων είναι ο περιορισμός δανειακών κεφαλαίων στην οικονομία ο οποίος μπορεί να προκαλέσει την ανακοπή της ανθίσεως και να οδηγήσει την οικονομία σε ύφεση.

Η κρίση μπορεί να προκληθεί και από μείωση της παραγωγής λόγω αυξήσεων του κόστους των παραγόμενων προϊόντων. Αν π.χ. αυξηθεί η τιμή των πρώτων υλών, ή αυξηθεί το κόστος του κεφαλαίου, δηλαδή το επιτόκιο, ύστερα από ένα πιστωτικό περιορισμό που επιβάλλει η κεντρική τράπεζα, τότε και το κόστος των προϊόντων θα αυξηθεί, με συνέπεια τη μείωση της παραγωγής. Η μείωση της παραγωγής μπορεί να αποτελέσει κάλλιστα το έναυσμα μιας υφέσεως.

Η φάση της κρίσεως παρουσιάζεται για δύο λόγους :

α) Γιατί όσο εξελίσσεται η φάση της ανόδου ή ανθίσεως, η οικονομία γίνεται και πιο ευάλωτη στις διάφορες διαταρακτικές επιδράσεις που

μπορεί να προέρχεται μέσα από το οικονομικό σύστημα ή και έξω απ' αυτό και κατά συνέπεια να ανακόψουν την ανοδική πορεία της οικονομίας.

β) Γιατί η οικονομία στη φάση της ανόδου, αναπτύσσει και τα αίτια εκείνα που αναγκαστικά θα την οδηγήσουν στην κρίση και στην ύφεση. Συγκεκριμένα, κατά την άνοδο μπορεί να παρατηρήσουμε σοβαρές μεταβολές στον παραγωγικό τομέα της οικονομίας, που αφορούν νέες μεθόδους παραγωγής και νέα παραγόμενα προϊόντα, με αποτέλεσμα να επηρεάζονται το κόστος παραγωγής και η ζήτηση για τα προϊόντα. Όλα αυτά έχουν ως συνέπεια την κακή οργανική διάρθρωση της παραγωγής, που αναπτύσσει και τα σπέρματα της κρίσεως.

Γ) Η φάση της υφέσεως ή καθόλου

Η φάση της υφέσεως θα ακολουθήσει τη φάση της κρίσεως. Οι τιμές αρχίζουν να πέφτουν με αποτέλεσμα τη μείωση της παραγωγής. Η μείωση της παραγωγής δεν θα επιφέρει κατ' ανάγκη και τη μείωση του κόστους γιατί οι μισθοί, ακόμα και στη φάση της υφέσεως, δεν παρουσιάζουν ευκαμψία.

Έτσι, θα εμφανισθεί ζημία σε πολλούς κλάδους της οικονομίας, με συνέπεια την πιο πέρα μείωση της παραγωγής. Η μείωση της παραγωγής θα έχει εξάλλου ως συνέπεια τη μείωση της απασχολήσεως η οποία θα οδηγήσει στη μείωση εισοδημάτων, επομένως και της συνολικής ενεργής ζήτησεως. Η μείωση της συνολικής ενεργής ζήτησης θα προκαλέσει νέα πτώση των τιμών, που θα οδηγήσει σε νέα μείωση της παραγωγής και επομένως σε νέα αύξηση της ανεργίας. Έτσι η διαδικασία της υφέσεως θα ενταθεί ακόμα περισσότερο.

Οι χρεώστες στην περίοδο της υφέσεως αντιμετωπίζουν μεγαλύτερες δυσκολίες για την εξόφληση των δανείων τους, αφού τώρα απαιτείται μεγαλύτερη αγοραστική δύναμη από πριν. Αφού οι παραγωγικοί συντελεστές ότι η οικονομία ως σύνολο στερείται όλα εκείνα τα αγαθά και τις υπηρεσίες, που θα μπορούσαν να παραχθούν με τη βοήθεια των υποαπασχολητών συντελεστών. Επίσης, κάθε μείωση στη ζήτηση αγαθών τελικής καταναλώσεως έχει πολλαπλάσια μειωτική επίδραση στη ζήτηση αγαθών πάγιου κεφαλαίου, σύμφωνα με τον επιταχυντή. Επομένως, σε κάθε μείωση ζήτησεως αγαθών τελικής καταναλώσεως αντιστοιχεί πολλαπλάσια μείωση ζήτησεως σε κεφαλαιουχικά αγαθά.

Θα ακολουθήσουν αλληπάλληλα κύματα μειώσεως ζήτησεως τιμών, παραγωγής, απασχολήσεως και εισοδημάτων μετά την είσοδο της οικονομίας στα πρώτα στάδια της υφέσεως. Η ύφεση θα, ενταθεί ακόμα περισσότερο με την αναστολή αναλήψεως νέων επενδύσεων, αφού κυριαρχεί έντονα το πνεύμα της απαισιοδοξίας που έχει δημιουργήσει αυτή η φάση της οικονομίας.

Δ) Η φάση της αναρρώσεως ή αναζωογονήσεως

Οι παράγοντες που μπορούν να επιδράσουν στην ανακοπή της φάσεως της υφέσεως, είναι δυνατό να προέρχονται από τη σφαίρα της παραγωγής ή της καταναλώσεως. Έτσι αν ένας τομέας της οικονομίας αυξήσει τον κεφαλαιουχικό εξοπλισμό της, π.χ. λόγω αντικατάσεως ή λόγω μιας νέας τεχνολογικής προόδου που απαιτεί την εγκατάσταση νέας μορφής κεφαλαίου, θα δημιουργηθεί αμέσως μια ροή εισοδημάτων, που μπορεί να αποτελέσει και το έναυσμα για μια νέα φάση ανόδου της οικονομίας. Πρέπει να πούμε επίσης ότι η ανακοπή της υφέσεως είναι πολύ πιο δύσκολη όταν βρίσκεται σε προχωρημένο στάδιο και η

σωρευτική διαδικασία της έχει αποκτήσει κάποια ορμή. Αν όμως η ορμή της υφέσεως έχει εξαντληθεί με την πάροδο του χρόνου, τότε η αύξηση στις επενδύσεις θα είναι περισσότερο αποτελεσματική για να βγει η οικονομία από τη φάση της υφέσεως.

Το τέλος της φάσεως αυτής και η αρχή της αναρρώσεως της οικονομίας μπορεί να προέλθει και από μια αύξηση της συνολικής ζήτησεως για αγαθά και υπηρεσίες. Η αύξηση αυτή της ζήτησεως ενδέχεται να οφείλεται σε μια μεταβολή στις επιθυμίες των καταναλωτών ή και να προέρχεται από το εξωτερικό. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι οι τιμές στο εσωτερικό κατά τη φάση της υφέσεως συνήθως είναι χαμηλότερες από τις τιμές που επικρατούν στις εξωτερικές αγορές για ορισμένα αγαθά.

Η αύξηση της ζήτησης θα προκαλέσει την αύξηση της παραγωγής η οποία με τη σειρά της θα σημαίνει την αύξηση της απασχολήσεως και τη δημιουργία νέων εισοδημάτων. Αποτέλεσμα αυτών είναι η μικρή αύξηση των τιμών και την εμφάνιση κερδών στις επιχειρήσεις. Το κόστος των προϊόντων δε θα ακολουθήσει καμία ανοδική πορεία, γιατί στη φάση της αναρρώσεως υπάρχουν μεγάλες ποσότητες υποαπασχολητών παραγωγικών συντελεστών, που δεν επιτρέπουν την ύψωση του κόστους παραγωγής.

Το έναυσμα για την ανάρρωση της οικονομίας μπορεί να το προκαλέσει και ο κρατικός φορέας με τις κρατικές δαπάνες για δημόσια έργα ή για αύξηση συντάξεων κ.λ.π., που έχουν ως αποτέλεσμα την αύξηση της συνολικής ζήτησεως για αγαθά και υπηρεσίες, κι έτσι ενθαρρύνεται η αύξηση της παραγωγής και της απασχολήσεως.

Στη φάση της υφέσεως τα άτομα αποθησαυρίζουν ένα μέρος από το εισόδημα τους όταν αυτή η ανάγκη ικανοποιηθεί τότε τα άτομα θα προβούν σε αύξηση καταναλώσεως ή θα προσπαθήσουν να τα δανείσουν μέσω της κεφαλαιαγοράς. Αλλά και στις δύο περιπτώσεις το αποτέλεσμα θα είναι η αναζωογόνηση της οικονομίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4°

4.1. Ο ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ Ε.Ο.Κ.

Ο πληθωρισμός στην Ελλάδα από το 1947 μέχρι το 1956

Μετά από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, άρχισε στην χώρα μας, μία προσπάθεια αναστηλώσεως της οικονομίας. Η ελληνική οικονομία από το 1947, ανακουφίστηκε μόνο προς στιγμή διότι δεν κατάφερε να απαλαγεί από τις πληθωριστικές πιέσεις που ήταν αποτέλεσμα του υπερπληθωρισμού μεσοπόλεμοι. Τα επόμενα 5 χρόνια, το γενικό επίπεδο των τιμών ανέβηκε με μέσο ετήσιο ρυθμό κατά 19,4%, ενώ στην αμέσως επόμενη πενταετία (1952-1956), ο μέσος ετήσιος ρυθμός ήταν 7,7%.

Οι λόγοι που προκάλεσαν τον πληθωρισμό, είναι τόσο η πλεονάζουσα ζήτηση όσο και η αύξηση των συντελεστών κόστους της παραγωγής. Στον παρακάτω πίνακα, βλέπουμε τον ρυθμό αύξησης του γενικού επιπέδου των τιμών μέσο του δείκτη τιμών καταναλωτή.

Δείκτης Τιμών Καταναλωτή και ποσοστά ετήσιας αύξησης (1947-1956) 1946=100

ΕΤΟΣ	ΔΕΙΚΤΗΣ	ΕΤΗΣΙΑ ΑΥΞΗΣΗ
1947	120,3	20,3%
1948	170,3	41,6%
1949	195,4	14,7%
1950	210,8	7,9%
1951	237,4	12,6%
1952	249,5	5,1%
1953	270,9	9,0%
1954	312,9	15,1%
1955	331,0	5,8%
1956	342,9	3,6%

Ο Πληθωρισμός των κρατών – Μελών της ΕΟΚ (1956-1990)

Από το 1956 μέχρι το 1990 θα δώσουμε μία πιο σαφή αντίληψη των διαστάσεων του πληθωρισμού, της χώρας μας, σε ποσοτική βάση, σε σύγκριση με τις αντίστοιχες εξελίξεις στα υπόλοιπα κράτη - μέλη της Ε.Ο.Κ.

Ο ετήσιος ρυθμός αύξησης των τιμών στην χώρα μας από το 1956 μέχρι το 1970 διατηρείται σε πολύ χαμηλά επίπεδα μέχρι και αρνητικά (-0,5%) το 1962. Στα ίδια πλαίσια κινούνται και οι υπόλοιπες χώρες της Ε.Ο.Κ., με εξαίρεση την Ισπανία που ο ετήσιος ρυθμός αύξησης των τιμών φτάνει και τα 13,2% το 1965. Όσο αναλυτικά, ο δείκτης τιμών καταναλωτή και τα ετήσια ποσοστά αύξησης, τα βλέπουμε για όλες της χώρες της Ε.Ο.Κ. στον πίνακα Ι.

Ενώ αυτή η χρονική περίοδος (1956-1970) χαρακτηρίζεται, ως μία περίοδος με μη σημαντικές πληθωριστικές πιέσεις, δηλαδή ο πληθωρισμός κυμαίνεται σε χαμηλά η του '70 και του '80 παρουσιάζουν μία τελείως διαφορετική εικόνα. Το του πληθωρισμού παρουσιάζει μία έξαρση που δεν αφήνει ανεπηρέαστη καμία χώρα της ΕΟΚ αλλά όχι μόνο αυτές και παγκόσμια. Όπως είναι γνωστό η έξαρση αυτή του πληθωρισμού, οφείλεται στην πετρελαϊκή κρίση που εκδηλώθηκε σε δύο διαδοχικές περιόδους. Η πρώτη πετρελαιακή κρίση, είχε αφετηρία τις αρχές τις δεκαετίας του 1970 και η δεύτερη, το τέλος της ίδιας δεκαετίας και τις αρχές της επομένης.

Σε κάθε περίοδο υπήρχε φάση εντάσεως των πληθωριστικών πιέσεων και η φάση αποδυναμώσεώς τους. Κατά την πρώτη περίοδο τα μέγιστα ετήσια ποσοστά ανόδου των τιμών στις δώδεκα χώρες της ΕΟΚ σημειώθηκαν στην τριετία 1973-1975 και κυμαίνονταν από 6,9% στη Δυτική Γερμανία μέχρι 26,2% στην χώρα μας. Βλέπουμε έτσι ότι

υπάρχει μία μεγάλη διασπορά στην ένταση του πληθωρισμού, η οποία, κατά κύριο λόγο, αντικατοπτρίζει τις διαφορές στη διάρθρωση των επιμέρους οικονομιών, αλλά και στην προετοιμασία τους για την αντιμετώπιση της κρίσης. Στη συνέχεια, ο ανοδικός ρυθμός τιμών στις δώδεκα χώρες της Ε.Ο.Κ. άρχισε να μειώνεται. Πήρε δε το ελάχιστο μέγεθος του στη διετία 1918-1979 που κυμαίνονταν 2,7% στη Γερμανία μέχρι 22,6% Πορτογαλία.

Κατά τη δεύτερη περίοδο η ένταση του πληθωρισμού στις δώδεκα χώρες της Ε.Ο.Κ. ήταν γενικά μικρότερη, σε σχέση με την πρώτη περίοδο. Τα μέγιστα ετήσια ποσοστά ανόδου των τιμών που σημειώθηκαν στην τριετία 1980-1982 κυμαίνονταν 6,3% στη Δ. Γερμανία μέχρι 24,5% στη χώρα μας.

Εκτοτε στις δώδεκα χώρες της Ε.Ο.Κ. ο ανοδικός ρυθμός των τιμών παρουσίασε πτωτική τάση μέχρι τη διετία 1983-1984 με εξαίρεση τη Πορτογαλία.

Από το 1985 μέχρι και το 1990 παρατηρούμε μια συνεχή μείωση στα ποσοστά ανόδου των τιμών. Στον πίνακα II βλέπουμε αναλυτικά τα ετήσια ποσοστά αύξησης όπως αυτά προκύπτουν από τον δείκτη τιμών καταναλωτών της χρονικής περιόδου 1971-1990.

4.2. Η ΚΑΜΠΥΛΗ ΤΟΥ PHILIPS

Η δυσκολία η οποία παρατηρείται για την πλήρη απασχόληση και σταθερότητα των τιμών φαίνεται και παραστατικά στο σχήμα της καμπύλης του Philips.

Η καμπύλη αυτή δίνει τη σχέση μεταξύ του ποσοστού μεταβολής των μισθών και του ποσοστού ανεργίας και έχει τη μορφή της ΡΙ στο

διάγραμμα. Η P1 δείχνει, ότι η σχέση είναι αρνητική, δηλαδή όσο το ποσοστό ανεργίας μειώνεται και η απασχόληση αυξάνεται, το ποσοστό μεταβολής των μισθών ανεβαίνει.

Αυτό οφείλεται στο γεγονός, ότι η αύξηση της απασχόλησης σημαίνει σχετική έλλειψη εργασίας και αύξηση της διαπραγματευτικής δύναμης των εργατικών σωματίων και συνεπώς επίτευξη υψηλότερων αμοιβών. Η καμπύλη του P1 του οριζόντιου άξονα στο σημείο A1.

Αυτό σημαίνει ότι το ποσοστό ανεργίας A1 είναι τόσο υψηλό, ώστε σε μεγαλύτερη αύξηση του ποσοστού μεταβολών των μισθών να είναι αρνητικό δηλαδή ο εργατικός μισθός να μειώνεται.

Η καμπύλη του Philips φανερώνει τη δυσκολία επίτευξης πλήρους απασχόλησης και σταθερότητας τιμών συγχρόνως.

Έστω ότι το ποσοστό ανεργίας είναι A2 και η ποσοστιαία μεταβολή των μισθών W2. Το επιθυμητό επίπεδο ανεργίας είναι το AT το οποίο αντιστοιχεί στην ανεργία τριβής. Η καμπύλη P1 δείχνει ότι για να πραγματοποιηθεί μείωση της ανεργίας κατά A2 AT, πρέπει να αυξηθούν οι μισθοί κατά ποσοστό W_T.

Εφόσον στις αυξήσεις των μισθών αντιστοιχούν και αυξήσεις του επιπέδου των τιμών (όπως είναι η βασική υπόθεση στην ανάλυση των τιμών, μισθών και ανεργίας), γίνεται φανερό ότι για την πραγματοποίηση της πλήρους απασχόλησης είναι ανάγκη να θυσιαστεί η σταθερότητα των τιμών και αντίστροφα, η σταθερότητα των μισθών και τιμών μπορεί να πραγματοποιηθεί ως σχετικά υψηλά ανεργίας.

Η ένταση του προβλήματος του πληθωρισμού υφέσεως ή στασιμοπληθωρισμού της συνύπαρξης, δηλαδή, τάσεως αύξησης των

τιμών και ανεργίας, προσδιορίζεται από την θέση της καμπύλης του Philips. Αν η καμπύλη αυτή μετατοπισθεί προς αριστερά στη θέση P_3 είναι δυνατό να πραγματοποιηθεί σταθερότητα τιμών και πλήρης απασχόληση, γιατί σε ποσοστό ανεργίας AT , η οποία είναι ανεργία τριβής, αντιστοιχεί σταθερότητα μισθών (η μεταβολή των μισθών είναι ίση με το μηδέν).

Αντίθετα, αν η καμπύλη μετακινηθεί δεξιά, στη θέση P_2 , η δυσκολία άσκησης αποτελεσματικής πολιτικής αυξάνει γιατί τώρα η ίδια μεταβολή των μισθών και στη συνέχεια των τιμών, είναι δυνατό μόνο στο μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας A_3 . Η θέση λοιπόν της καμπύλης του Philips έχει μεγάλη σημασία για την ανάλυση του πληθωρισμού εφέσεως.

Η εμφάνιση του πληθωρισμού υφέσεως την τελευταία δεκαπενταετία, δημιουργεί την υπόνοια, ότι η καμπύλη του Philips, έχει μετατοπιστεί δεξιά. Η μετακίνηση αυτή αποδίδεται σε τρεις τουλάχιστον αιτίες.

A. Στην αύξηση της δύναμης των εργατικών, τα οποία μπορούν να επιδιώκουν και να επιτυγχάνουν υψηλότερους μισθούς, έστω και αν υπάρχει ανεργία (ακόμα και όταν αυτή παρουσιάζει επίταση).

B. Στην αύξηση των δυσκολιών, στη γεωγραφική και επαγγελματική του εργατικού δυναμικού, η οποία μπορεί να οφείλεται στον αποκλεισμό των νέων εργατών από διάφορα επαγγέλματα, στην αύξηση του κόστους μετακίνησης, στην έλλειψη πληροφοριών για ευκαιρίες απασχόλησης κ.λ.π.

Γ. Το φαινόμενο της τεχνολογικής ή διαρθρωτικής ανεργίας. Η ανάπτυξη της τεχνολογίας και εφαρμογή της στις μεθόδους παραγωγής,

δημιουργεί ανάγκες για εξειδικευμένη εργασία ορισμένων νέων ειδικοτήτων και ταυτόχρονα μείωση της ζήτησης εργασίας άλλων ειδικοτήτων με εξειδίκευση π.χ. η εισαγωγή στη γεωγραφική παραγωγή των αυτόματων μηχανών δημιουργεί ζήτηση για απλή χειρονακτική εργασία και έτσι παρατηρείται αύξηση των μισθών των νέων ειδικοτήτων, ενώ παράλληλα αυξάνεται η ανεργία στις παλιές ειδικεύσεις.

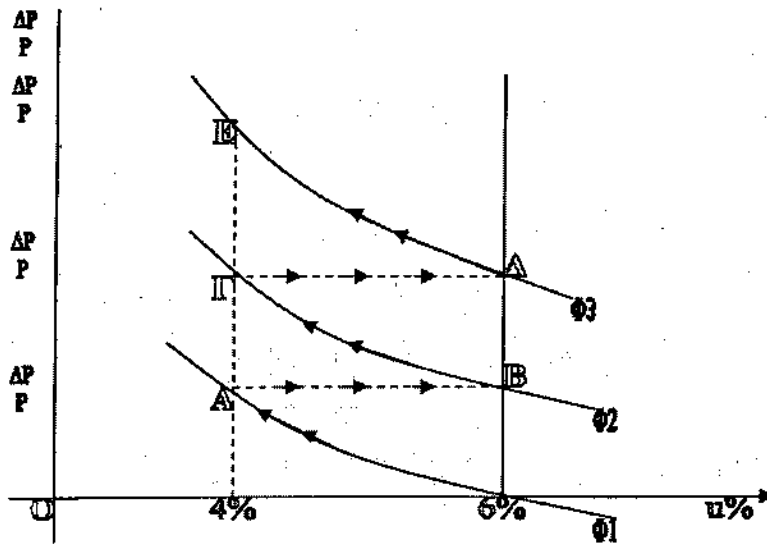
4.3. ΤΟ ΦΥΣΙΚΟ ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΚΑΙ Η ΜΑΚΡΟΧΡΟΝΙΑ ΚΑΜΠΥΛΗ PHILIPS

Οι οικονομολόγοι που χαρακτηρίζονται ως μονοεταιριστές, υποστηρίζουν ότι η εμπειρία της τελευταίας εικοσαετίας δεν δικαιολογεί την υποστήριξη της καμπύλης Philips, ότι δηλαδή υπάρχει σταθερή αρνητική σχέση μεταξύ ποσοστού ανεργίας και ρυθμού πληθωρισμού.

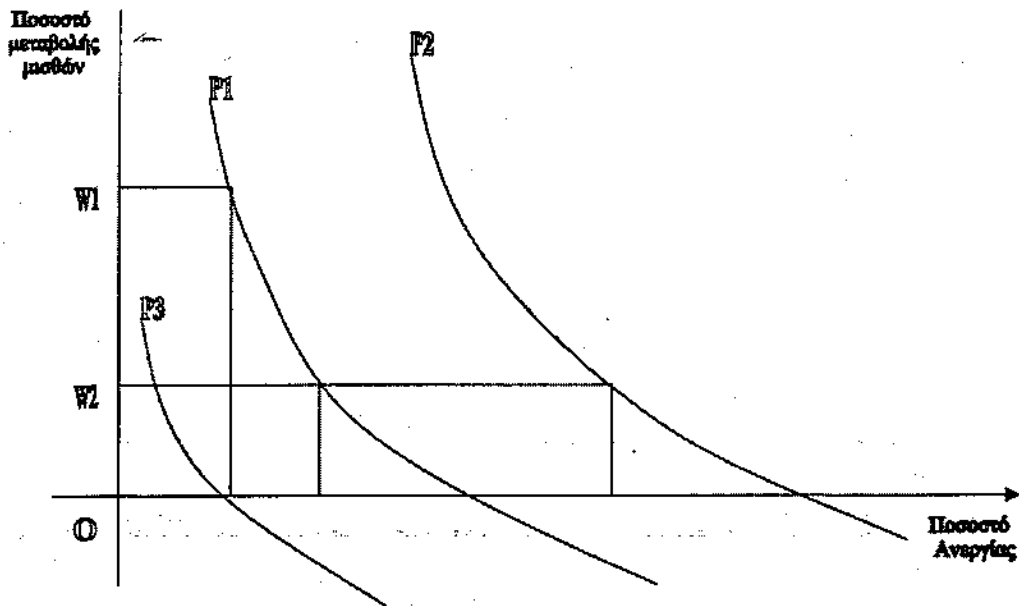
Αν μια τέτοια σχέση εμφανίζεται η σημασία της είναι μόνο βραχυχρόνια. Τα σημεία της καμπύλης Philips δεν αποτελούν για την οικονομία σημείο ισορροπίας. Η άποψη των μονοεταιριστών βασίζεται σε δύο στοιχεία.

- 1) την ύπαρξη ενός φυσικού ποσοστού ανεργίας
- 2) και την έλλειψη της αυταπάτης του χρήματος

1. Το φυσικό ποσοστό ανεργίας είναι το ποσοστό ανεργίας που υπάρχει όταν η οικονομία βρίσκεται σε πλήρη απασχόληση. Βέβαια ο ορισμός αυτός περιέχει αντίφαση όρων, γιατί δεν είναι δυνατόν σε πλήρη απασχόληση να υπάρχει ανεργία.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ Ι

Η ΚΑΜΠΥΑΗ PHILIPS

Όμως με αυτό τον ορισμό, οι μονοεταιριστές θέλουν να δείξουν ότι ανάλογα με την οικονομία και την εποχή, υπάρχουν άνεργοι οι οποίοι όμως είναι προσωρινά άνεργοι, όπως π.χ. όταν αλλάζουν δουλειά, όταν υπάρχει εποχιακή μείωση της παραγωγής, όταν αλλάζει η διόρθωση της ζήτησης και συνεπώς άλλες επιχειρήσεις μειώνουν την απασχόληση ενώ άλλες την αυξάνουν όταν δεν υπάρχει κατάλληλη και γρήγορη πληροφόρηση στην αγορά εργασίας κλπ.

Όλες αυτές οι περιπτώσεις συνήθως περιλαμβάνονται στον όρο ανεργία τριβής. Στο φυσικό ποσοστό ανεργίας περιλαμβάνονται εκείνοι οι οποίοι εγκαταλείπουν μια δουλειά για αναζήτηση κάποιας άλλης καλύτερης.

Καθώς και εκείνοι οι οποίοι παρόλο που είναι άνεργοι δεν δέχονται την προσφερόμενη δουλειά επειδή προσδοκούν να βρουν μια καλύτερη.

Αυτή η ανεργία ονομάζεται ανεργία αναζητήσεως. Πολλοί συγγραφείς χρησιμοποιούν τον έναν ή τον άλλο όρο για να συμπεριλάβουν και τις δύο περιπτώσεις.

Η φυσική ανεργία δεν είναι η ανεργία που δημιουργείται σε περιόδους οικονομικής ύφεσης (εξάλλου ορίζεται σαν ανεργία σε εισόδημα πλήρους απασχολήσεως).

Κατά συνέπεια, δεν δημιουργεί φυσικό ποσοστό ανεργίας, θεωρείται ότι υπάρχει όταν η αγορά εργασίας βρίσκεται σε ισορροπία και κατά συνέπεια δεν δημιουργεί δυνάμεις για αύξηση μισθών και στην συνέχεια τιμών.

2. Η αυταπάτη του χρήματος στην περίπτωση των εργατών υπάρχει όταν οι εργάτες δεν αντιλαμβάνονται την αύξηση των τιμών και

νομίζουν ότι ο νομισματικός μισθός διατηρεί σταθερή την αγοραστική του δύναμη, δηλαδή δεν αντιλαμβάνονται τη μείωση του πραγματικού μισθού που προέρχεται από την αύξηση των τιμών.

Οι μονοεταιριστές πιστεύουν ότι οι εργάτες δεν πάσχουν από την αυταπάτη του χρήματος και ότι σε σχετικά μικρό χρονικό διάστημα καταλαβαίνουν ότι ο πραγματικός μισθός μειώνεται όταν αυξηθούν οι τιμές.

Με αυτά τα δύο στοιχεία μπορούμε να δούμε την κριτική που άσκησαν οι μονεταιριστές στην καμπύλη Philips. Στο διάγραμμα (1) υποθέτουμε ότι το φυσικό ποσοστό ανεργίας είναι 6% και σε αυτό το ποσοστό ο ρυθμός πληθωρισμού είναι μηδέν όπως δείχνει η καμπύλη Φ1.

Σημειώστε ότι για τους μονεταιριστές έχουμε σε αυτό το επίπεδο ανεργίας και πλήρη απασχόληση. Η κυβέρνηση θεωρεί (εσφαλμένα) ότι αυτό το ποσοστό ανεργίας είναι πολύ μεγάλο και επιδιώκει να το μειώσει σε 4% αυξάνοντας το επιτόκιο, δηλαδή μετατοπίζοντας την καμπύλη συνολικής ζήτησεως προς τα δεξιά.

Έτσι το επίπεδο τιμών αυξάνει, αλλά ταυτόχρονα μειώνεται ο πραγματικός μισθός, αυξάνει η απασχόληση και το εισόδημα και η οικονομία κινείται στο σημείο Α του διαγράμματος με ανεργία 4% και με ρυθμό μεταβολής των τιμών $\Delta p/P$. Αυτό όμως το σημείο δεν μπορεί να διατηρηθεί.

Οι εργάτες δεν έχουν αυταπάτες για την αγοραστική δύναμη του χρήματος και συνεπώς του ονομαστικού τους μισθού. Σύντομα

αντιλαμβάνονται ότι η αύξηση των τιμών μείωσε τον πραγματικό μισθό και πιέζουν για αύξηση μισθών.

Καθώς ο ονομαστικός μισθός αυξάνεται ο πραγματικός επανέρχεται στο αρχικό τους επίπεδο, η απασχόληση μειώνεται η ανεργία αυξάνει και η οικονομία επιστρέφει στο φυσικό ποσοστό ανεργίας. Δεν επιστρέφει όμως στο σημείο από όπου άρχισε η διαδικασία δηλαδή στο σημείο Β, στο οποίο αντιστοιχεί φυσικό ποσοστό ανεργίας 6%, ρυθμός πληθωρισμού $\Delta r/P$ και ρυθμός αύξησης των ονομαστικών μισθών $\Delta w/w$ ίσος προς τον ρυθμό πληθωρισμού.

Όσο η οικονομία βρίσκεται στο σημείο Β, τιμές και ονομαστικοί μισθοί αυξάνονται ταυτόχρονα κατά το ίδιο ποσοστό σε κάθε χρονική περίοδο, γιατί οι εργάτες ενσωματώνουν στις διεκδικήσεις τους για αύξηση ονομαστικών μισθών, την αναμενόμενη αύξηση τιμών.

Αν τώρα η κυβερνητική πολιτική επιμένει να μειώσει το ποσοστό ανεργίας στο 4% και συνεχίζει την αύξηση των δαπανών, ο ρυθμός αύξησης των τιμών ανέρχεται σε $\Delta r/P$ και η οικονομία κινείται από το σημείο Β στο Γ.

Δηλαδή έχουμε μια νέα καμπύλη Philips την Φ2. Η παραπάνω διαδικασία επαναλαμβάνεται, η οικονομία κινείται στο σημείο Δ με μεγαλύτερο πληθωρισμό και το ίδιο ποσοστό ανεργίας, δηλαδή το φυσικό.

Με την παραπάνω ανάλυση οι μονεταριστές θέλουν να δείξουν ότι:

1. Η καμπύλη Philips είναι βραχυχρόνια
2. Το ποσοστό ανεργίας δεν μπορεί να μειωθεί μακροχρονίως κάτω του φυσικού

3. Η προσπάθεια της οικονομικής πολιτικής να μειώσει το ποσοστό ανεργίας κάτω του φυσικού έχει σαν αποτέλεσμα τον πληθωρισμό

Έτσι ερμηνεύεται και η ταυτόχρονη αύξηση τιμών και ανεργίας, καθώς και η οικονομία κινείται π.χ. από το σημείο Α στο Β.

Μακροχρόνια η καμπύλη Philips γίνεται ευθεία κάθετη προς τον άξονα της ανεργίας στο σημείο του φυσικού ποσοστού ανεργίας, δηλαδή η καμπύλη ΦΜΚ.

Τέλος πρέπει να τονιστεί ότι το φυσικό ποσοστό ανεργίας δεν είναι ένα συγκεκριμένο και σταθερό ποσοστό. Διαφέρει από οικονομία και από εποχή σε εποχή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

5.1. ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ

Η χρησιμοποίηση του πληθωρισμού σαν μέσο για την αύξηση του ρυθμού σχηματισμού κεφαλαίου είναι αναμφίβολα μια επικίνδυνη επιχείρηση και η πλήρη επιτυχία της εξαρτάται από το βαθμό τελειότητας του δημοσιονομικού και φορολογικού συστήματος το οποίο συνήθως παρουσιάζει βασικές ελλείψεις στις αναπτυσσόμενες χώρες.

Πραγματικά πρωταρχικής σημασίας ερώτημα στο οποίο πρέπει να δοθεί απάντηση είναι:

Ο πληθωρισμός αποτελεί μια μορφή φορολογίας, το ίδιο κεφάλαιο που θα συσσωρευτεί μέσω του πληθωρισμού είναι δυνατό να συσσωρευτεί και μέσω της φορολογίας δεδομένου ότι η φορολογία είναι ασφαλέστερη του πληθωρισμού γιατί να γίνεται αποδεκτός ο πληθωρισμός ως μέσω αύξηση του ρυθμού των επενδύσεων.

Υπάρχουν διάφορα σημεία στην απάντηση. Η συλλογή περισσότερων φόρων σε μια περίοδο κατά την οποία καμία προοπτική οικονομικής ανάπτυξης δεν υπάρχει, απαιτεί πολύ μεγαλύτερη πολιτική υποστήριξη και πολύ ισχυρότερο φορολογικό μηχανισμό παρά η επιβολή φόρων για τον τερματισμό μιας πληθωριστικής κατάστασης, εφόσον η παραγωγή του προϊόντος έχει αρχίσει να ανέρχεται.

Πράγματι η ικανότητα της κυβέρνησης για την επιβολή φόρων, προς το σκοπό να μειώσει την κατανάλωση είναι δυνατό να λείπει τελείως, γι' αυτό και ο προσωρινός πληθωρισμός να είναι η μόνη λύση που απομένει ή ο μόνος τρόπος για τη μείωση της κατανάλωσης ορισμένων τάξεων

της κοινωνίας οι οποίες έχουν το προνόμιο να αποφεύγουν τη φορολογία.

Ιδιαίτερα σε μια χώρα όπου καταβάλλονται προσπάθειες για την απασχόληση των ανέργων, ο πληθωρισμός είναι δυνατό ν' αποτελέσει πολύ αποτελεσματικότερο μέσο σε σύγκριση με τη φορολογία.

Θα αναλύσουμε παρακάτω τις επιδράσεις του πληθωρισμού στη φορολογική επιβάρυνση των φορολογούμενων και ιδιαίτερα σε εκείνη του προσωπικού εισοδήματος.

Η επίδραση του πληθωρισμού στο φορολογικό σύστημα μέσω μεταβολών στα φορολογικά έσοδα, διαφοροποιεί την κατανομή του φορολογικού βάρους μεταξύ νοικοκυριών και εισοδηματικών ομάδων και συνεπώς το επίπεδο και τη διανομή του διαθέσιμου εισοδήματος.

Ειδικότερα, οι ειδικοί φόροι επί της αξίας ακολουθούν την αύξηση των τιμών των προϊόντων αλλά οι ειδικοί φόροι κατά μονάδα προϊόντος δεν επηρεάζονται από τον πληθωρισμό. Αντίθετα ο φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων που βασίζεται σε προοδευτική φορολογική κλίμακα, αυξάνεται εξαιτίας του πληθωρισμού ταχύτερα από ό,τι τα ονομαστικά εισοδήματα.

Επομένως η επίδραση του πληθωρισμού στη φορολογία εξαρτάται από τη μορφή του φόρου. Η διαφορική αυτή επίδραση προκύπτει από τις διαφορετικές ελαστικότητες των διαφόρων κατηγοριών των φόρων έναντι των αυξήσεων των τιμών. Συγκεκριμένα η ελαστικότητα αυτή είναι υψηλότερη για τους φόρους εισοδήματος σε σύγκριση με τους φόρους κατανάλωσης και έτσι ο πληθωρισμός αυξάνει περισσότερο τη φορολογική επιβάρυνση του εισοδήματος παρά της κατανάλωσης. Κατά

συνέπεια το μέγεθος της επίδρασης του πληθωρισμού στη συνολική φορολογική επιβάρυνση εξαρτάται από τη διάρθρωση του φορολογικού συστήματος και γενικότερα από τη σχέση άμεσων / έμμεσων φόρων.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η αξιολόγηση των επιπτώσεων του πληθωρισμού στο φορολογικό σύστημα και τα μέτρα που υιοθετούνται για την αντιμετώπιση των ανεπιθύμητων επιδράσεων εξαρτώνται κυρίως από τη φιλοσοφία και το μοντέλο της κυβέρνησης.

5.2 ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΟΝΕ

Θα μπορούσε ίσως κάποιος σήμερα να ισχυριστεί ότι το μόνο αποτελεσματικό μέτρο για την καταπολέμηση του πληθωρισμού είναι η όσο το δυνατό γρηγορότερη ένταξη της Ελλάδος στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση. Η νομισματική πολιτική χαρακτηρίζεται από έλλειψη αξιοπιστίας η οποία οφείλεται εν μέρει στην αδυναμία της Κεντρικής Τράπεζας να υποκύπτει στην εξυπηρέτηση της επεκτατικής πολιτικής της Κυβέρνησης μέσω χρηματοδότησης του δημοσιονομικού ελλείμματος με την έκδοση νέου χρήματος.

Για παράδειγμα αν η Κεντρική Τράπεζα της Ελλάδος είχε εξαγγείλει μία περιοριστική νομισματική πολιτική για να πείσει τα εργατικά συνδικάτα να δεχθούν χαμηλές αυξήσεις ονομαστικών μισθών, θα είχε μετά να αντιμετωπίσει την πίεση της κυβέρνησης για επέκταση η οποία βραχυχρόνια θα οδηγούσε σε αύξηση της ζήτησης και θα δημιουργούσε πληθωριστικές πιέσεις. Οι χαμηλοί όμως ονομαστικοί μισθοί που ήδη συμφωνήθηκαν μετριάζουν κάπως τον πληθωρισμό κόστους και η απροειδοποίητη πτώση των πραγματικών μισθών αυξάνουν την οικονομική δραστηριότητα και μειώνουν την ανεργία ? τουλάχιστον

βραχυχρόνια. Όμως με τον τρόπο αυτό η Κεντρική Τράπεζα χάνει την αξιοπιστία της επειδή θα ακολουθήσει τη σφιχτή πολιτική που έχει προαναγγείλει. Τα εργατικά συνδικάτα θα ζητήσουν έτσι μεγάλες ονομαστικές αυξήσεις για να αποφύγουν νέο αιφνιδιασμό και η Κεντρική Τράπεζα με τη σειρά της θα προβεί σε σχετικά μεγάλη αύξηση της ρευστότητας προκαλώντας υψηλότερο πληθωρισμό απ' ό τι νόμιζε ότι θα πετύχει. Έτσι η πολιτική μείωση του πληθωρισμού δεν γίνεται πιστευτή και το τελικό αποτέλεσμα θα είναι να ανεβαίνει το γενικό επίπεδο των τιμών.

Η ένταξη όμως στην Ο.Ν.Ε. θα έχει σαν επακόλουθο την αξιοπιστία της νομισματικής πολιτικής καθώς θα βασίζεται στις επιλογές των ισχυρότερων κρατών - μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης που διαθέτουν σήμερα αποδεδειγμένη αξιοπιστία και χαμηλούς ρυθμούς πληθωρισμού. Επιπλέον η νομισματική πολιτική θα ασκείται από μια ευρωπαϊκή κεντρική τράπεζα την Bundesbank, και όχι από την τράπεζα της Ελλάδος. Δηλαδή με το να εκχωρήσει η ελληνική κυβέρνηση τη δυνατότητα ανεξάρτητης νομισματικής πολιτικής στην Bundesbank θα πείσει τον ιδιωτικό τομέα για την σοβαρότητα και των δικών της αντιπληθωριστικών επιδιώξεων. Με τον τρόπο αυτό, η πολιτική αυτή θα ενσωματωθεί στις προσδοκίες αυτών που προσδιορίζουν τους μισθούς και οι τιμές και ο πληθωρισμός θα είναι χαμηλότερος χωρίς κατ' ανάγκη υψηλότερη ενέργεια. Έτσι λοιπόν η ένταξη της Ελλάδος στην Ο.Ν.Ε. είναι ένας τρόπος καταπολέμησης των πληθωριστικών τάσεων στην οικονομία.

5.3. ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ

Κατά την διάρκεια του φαινομένου του πληθωρισμού είναι ορατές οι επιπτώσεις οικονομικού και κοινωνικού χαρακτήρα που είχε αυτός μέσα στη χώρα ή και εκτός από αυτή. Αυτές ποικίλουν ανάλογα με την ένταση του πληθωρισμού, τις οικονομικές και κοινωνικές δομές της κάθε χώρας και τις αντιδράσεις οικονομικού, κοινωνικού και ψυχολογικού χαρακτήρα των διαφόρων κοινωνικών ομάδων και των οργανωμένων συμφερόντων.

Κατ' αρχάς θα πρέπει να αναφερθούμε στην επίπτωση που έχει ο πληθωρισμός σε μια χώρα σαν την Ελλάδα. Για μια μικρή οικονομία όπως η ελληνική, λοιπόν, η διαρκώς διευρυνόμενη διαφορά με το διεθνή πληθωρισμό, έχει ως αποτέλεσμα την απώλεια διεθνούς ανταγωνιστικότητας της εγχώριας οικονομίας και κατ' επέκταση τη συνεχή διολίσθηση του εθνικού νομίσματος. Δεν είναι τυχαίο ότι στη δεκαετία του '80 που παρατηρείται η μεγαλύτερη διαφορά του εγχώριου από το διεθνή πληθωρισμό, είχαμε δύο φορές εφάπαξ υποτίμηση της δραχμής στην Ελλάδα.

Το σημαντικότερο πρόβλημα όμως που δημιουργεί ο πληθωρισμός είναι η αναδιανομή του εισοδήματος και του πλούτου στην οικονομία. Και βέβαια αυτή η αναδιανομή λειτουργεί πρώτα και κύρια υπέρ των μονοπωλίων και κατά των εργαζομένων. Ο πληθωρισμός μεταφέρει ένα ακόμα μεγαλύτερο μέρος από το εισόδημα των εργαζομένων στην κατανάλωση το οποίο καρπώνονται οι μεγάλες επιχειρήσεις. Για να γίνει πιο κατανοητό αυτό θα αναφέρουμε μερικά παραδείγματα αύξηση τιμών σε βασικά αγαθά που έχει ανάγκη μια οικογένεια. Έτσι στην Ελλάδα για την περίοδο 1974-1981 είχαμε αύξηση στο κρέας αρνιού κατά 544%

στις πατάτες 525% στο κρέας μοσχαριού 513%, στο τυρί φέτα 466% στο γάλα εβαπορέ 471% στα μακαρόνια 423% και σε άλλα επίσης σημαντικά αγαθά διατροφής που έπρεπε να πληρώνει ο εργαζόμενος 2 και 3 φορές περισσότερο από ότι πριν από 7 χρόνια. Και φυσικά όλα αυτά τα παραπάνω χρήματα τα οποία έπρεπε να δώσει ο εργαζόμενος από το εισόδημά του τα συγκέντρωσε στα χέρια της η βιομηχανία γάλακτος, η βιομηχανία ζυμαρικών κοκ. Όσον αφορά την μεγιστοποίηση των κερδών των μονοπωλίων κατά την διάρκεια υψηλού πληθωρισμού, θα αναφέρουμε και πάλι κάποια στοιχεία που το αποδεικνύουν. Τα στοιχεία αφορούν εταιρίες που δραστηριοποιούνται στην Ευρώπη και αναφέρονται στην περίοδο 1970-1978. Έτσι σ' αυτή την περίοδο η αυτοκινητοβιομηχανία Φολκσβαγκεν είχε αύξηση κερδών κατά 700%, η Νεστλέ κατά 365%, η Φίλιπς κατά 272,5%, η Ζήμενς κατά 589% κλπ. Αξίζει να σημειωθεί ότι τα μονοπώλια εκείνη την περίοδο υποστήριζαν ότι οι τιμές αυξάνονταν τόσο πολύ λόγω της κρίσης του πετρελαίου του 1973. Ακόμη, να συμπληρώσουμε ότι ο μέσος ετήσιος πληθωρισμός την περίοδο εκείνη Ευρωπαϊκή Ένωση (τότε E.O.KL) ήταν περίπου 9,7%. Τέλος, μια αναδιανομή εισοδήματος και πλούτου, που συντελείτε κατά την του πληθωρισμού» είναι αυτή που γίνεται όφελος των δανειζόμενων και σε βάρος των πιστωτών σε κάθε περίπτωση που δεν υφίσταται πλήρως τιμαριθμικά αναπροσαρμοζόμενα συμβόλαια.

Η επικράτηση ενός πληθωριστικού οικονομικού περιβάλλοντος την αβεβαιότητα για τις επιχειρήσεις και για τους εργαζόμενους αφορά το μέλλον. Σε ότι αφορά τις επιχειρήσεις, διαστρεβλώνεται η κατανομή των πόρων και, πιο συγκεκριμένοι, ο πληθωρισμός

αποθαρρύνει τις οικονομικές μονάδες να συνάπτουν μακροπρόθεσμα συμβόλαια και δάνεια ή να αναλαμβάνουν επενδυτικά έργα με μακροχρόνιες προσδοκώμενες αποδόσεις. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα είτε τη μείωση των συνολικών επενδύσεων, είτε τη στροφή των επενδυτών σε τοποθετήσεις βραχυπρόθεσμης διάρκειας, που αποτελούν λιγότερο αποτελεσματική μορφή επενδύσεως όσον αφορά στη βελτίωση των παραγωγικών δυνατοτήτων των επιχειρήσεων. Επίσης, σε ότι αφορά τους εργαζόμενους ο πληθωρισμός τους εντείνει κατά πολύ την αβεβαιότητα για την αυριανή μέρα; Οι εργαζόμενοι δεν μπορούν να είναι σίγουροι ακόμα και για την απλή διατήρηση του βιοτικού τους επιπέδου αφού το κόστος αυτού αυξάνει με τον πληθωρισμό και δεν είναι σίγουροι εάν την επόμενη μέρα θα μπορούν να το πληρώσουν.

Στις συνθήκες του πληθωρισμού εντείνεται σημαντικά η φορολογική επιβάρυνση των εργαζομένων. Με την αυξανόμενη ακρίβεια ο μισθός πρέπει να ανεβαίνει για να εξασφαλίζει την κανονική αναπαραγωγή της εργατικής δύναμης. Η κλίμακα όμως, της φορολογίας αυξάνεται πάρα πολύ καθώς αυξάνεται ο μισθός και κατ' επέκταση το εισόδημα. Έτσι, από κάθε αύξηση των μισθών των εργαζομένων όλο και πιο μεγάλο μέρος τους κατευθύνεται με την φορολογία στο δημόσιο ταμείο. Μια εικόνα για το μέγεθος των φορολογικών επιβαρύνσεων μας δίνουν τα παρακάτω στοιχεία : στην (τότε) Δυτική Γερμανία το 1979 από κάθε 100 μάρκα αύξηση μισθού που πήρε ο εργαζόμενος του έμεναν μετά την αφαίρεση των φόρων 47 μάρκα, ενώ το 1965 του έμεναν 78 μάρκα.

Μπορούμε να αναφέρουμε και άλλες συνέπειες του πληθωρισμού χωρίς να τις αναλύσουμε ιδιαίτερα, όπως είναι οι εξής:

I. ο υψηλός πληθωρισμός στο εσωτερικό μιας χώρας καθιστά τα εγχωρίως παραγόμενα αγαθά ακριβότερα από τα εισαγόμενα ενισχύοντας έτσι την εισαγοιγική διείσδυση και χειροτερεύοντας το ισοζύγιο πληρωμών.

II. η απώλεια τόκων από τη διακράτηση μετρητών είναι αυξημένη αφού τα ονομαστικά επιτόκια θα είναι υψηλότερα ανάλογα με το ύψος του προσδοκώμενου πληθωρισμού. Σ' αυτή την περίπτωση τα άτομα έχουν κίνητρο να διακρατούν λιγότερα μετρητά στα χέρια τους κάνοντας συχνότερες αναλήψεις, μικρότερων, όμως ποσών από τους τραπεζικούς λογαριασμούς τους, γεγονός που συνεπάγεται ένα πρόσθετο κόστος για το τραπεζικό σύστημα.

III. ο σύγχρονος πληθωρισμός δυσκόλευε επίσης, την οικονομική πολιτική του κράτους, βαθαίνει την κρίση των δημοσίων οικονομιών, δυναμώνει τις δυσαναλογίες της καπιταλιστικής οικονομίας, εντείνει τη διαδικασία της απορρόφησης μερικών επιχειρήσεων (κυρίως των μικρότερων) από άλλες κλπ.

Προσπαθώντας να γενικεύσουμε λίγο τις επιπτώσεις του πληθωρισμού επάνω στην οικονομία θα λέγαμε τα εξής:

Οι τιμές των αγαθών αποκαθίστανται σε νέο επίπεδο που διαφέρει από εκείνο που υπήρχε πριν την έναρξη του πληθωρισμού. Κάτω από την επίδραση της ανόδου των τιμών, της κερδοσκοπίας και των επενδύσεων που προέκυψαν απ' αυτές, αλλάζει και η διάρθρωση της παραγωγής. Η προσπάθεια κάλυψης των άμεσων αναγκών της αγοράς και οι κερδοσκοπικές δραστηριότητες που συνδέονται μ* αυτήν, έχουν ως αποτέλεσμα την ανορθολογική ανάπτυξη της οικονομικής δραστηριότητας. Ορισμένοι κλάδοι παραγωγής αναπτύσσονται

υπερβολικά υπερκαλύπτοντας τις ανάγκες της ζήτησης, κι άλλοι ατροφούν ή εξαφανίζονται τελείως. Αντίστοιχη υπάρχει και η συγκέντρωση του κεφαλαίου.

Οι δυσμενείς επιπτώσεις του πληθωρισμού γίνονται ορατές και στη σφαίρα της κυκλοφορίας των προϊόντων. Με την άνοδο των τιμών και την ανάπτυξη των κερδοσκοπικών δραστηριοτήτων η αγορά κατακλύζεται από μεσάζοντες, υπεργολάβους και κάθε λογής παρασιτικά επαγγέλματα. Η παραοικονομία και ο μαυραγοριτισμός που αναπτύσσονται στις συνθήκες αυτές δημιουργούν ένα πολύ μεγάλο χάσμα ανάμεσα στην παραγωγή και την κατανάλωση. Ο παρασιτισμός και η παραοικονομία, που αποτελεί χαρακτηριστικό γνώρισμα των υπανάπτυκτων χωρών, ενισχύεται σε περίοδο πληθωρισμού. Τέλος, ο πληθωρισμός έχοντας επιταχύνει τη συγκέντρωση και συγκεντροποίηση του κεφαλαίου εξαφανίζει μεγάλο αριθμό μικρομεσαίων επιχειρήσεων, εκμηδενίζει τους μικροεισοδηματίες και τους εισοδηματίες με σταθερά εισοδήματα.

5.3.1 Επιπτώσεις του πληθωρισμού επί του ισοζυγίου πληρωμών

Η εμπειρία των αναπτυσσόμενων χωρών μας δίνει μια σαφή μαρτυρία για τη σχέση μεταξύ του ισχυρού πληθωρισμού και των δυσκολιών οι οποίες παρατηρούνται στο ισοζύγιο πληρωμών.

Οι δυσκολίες αυτές προέρχονται από το γεγονός ότι ο ισχυρός πληθωρισμός εντείνει τη ζήτηση για εισαγωγές και προκαλεί μείωση των εξαγωγών ενθαρρύνει την εκροή κεφαλαίων προς το εξωτερικό και αποθαρρύνει την εισροή κεφαλαίων.

5.3.2 Επιπτώσεις του πληθωρισμού στις εισαγωγές

Όταν υπάρχει γενική υπερβάλλουσα ζήτηση για αγαθά, αυτή θα εκδηλωθεί άμεσα σαν ζήτηση για αγορές από την πλέον ελαστική διαθέσιμη πηγή δηλαδή από το εξωτερικό.

Ένα από τα στάδια του πληθωρισμού θα είναι η άνοδος των εισαγωγών.

Στα αρχικά στάδια η επίδραση της επεκτεινόμενης ζήτησης πάνω στο επίπεδο τιμών είναι δυνατό να μετριάσουν την ικανότητα της χώρας να εισάγει από το εξωτερικό.

Μια ελαφρά αύξηση των εγχώριων τιμών κάνει τις προμήθειες από το εξωτερικό φθηνότερες και οι πιέσεις της ζήτησης πάνω στην εγχώρια οικονομία θα κατευθυνθούν προς την ευρύτερη παγκόσμια οικονομία.

Η στροφή αυτή της ζήτησης προς τις εισαγωγές θα έχει σαν συνέπεια τον περιορισμό των άμεσων επιδράσεων του πληθωρισμού πάνω στην εγχώρια οικονομία. Σε πολλές χώρες οι αντίτυποι του πληθωρισμού στις εισαγωγές μετριάζονται από τους εισαγωγικούς περιορισμούς σε τρόπο τέτοιο που το επίπεδο των εισαγωγών να καθορίζεται όχι από τις σχετικές τιμές, αλλά από τις κυβερνητικές αποφάσεις.

Όμως οι περιορισμοί των εισαγωγών και η υποτίμηση του νομίσματος στις χώρες που ασκούνται έντονες πληθωριστικές πιέσεις παρέχουν σαφή μαρτυρία για τις δυσκολίες του ισοζυγίου πληρωμών στις χώρες αυτές.

5.3.3. Επιπτώσεις του πληθωρισμού στις εξαγωγές

Η επέκταση και η διαφοροποίηση των εξαγωγών αποτελούν στόχους πρωταρχικής σημασίας για τις αναπτυσσόμενες χώρες.

A. Οι εξαγωγές αποτελούν κύρια πηγή για την ανάπτυξη του απαιτούμενου εξωτερικού συναλλάγματος. Παραπέρα η αναμενόμενη αύξηση του εθνικού εισοδήματος είναι δυνατό να δημιουργήσει επιπρόσθετη ζήτηση για εισαγωγές και συνεπώς η επέκταση των εξαγωγών γίνεται λίαν επιθυμητή.

Από την άλλη μεριά η διαφοροποίηση των εξαγωγών αποσκοπεί στο να ελαττώσει την εξάρτηση από ολιγόρυθμα αγαθά και να μετριάσει όμοια τις απότομες διακυμάνσεις στις συναλλαγματικές εισπράξεις από τις εξαγωγές που προκαλούνται από τις απότομες μεταβολές προσφοράς ή ζήτησης των επιμέρους εξαγόμενων προϊόντων.

B. Ο ανταγωνισμός μεταξύ εγχώριων βιομηχανιών και συντελεστών παραγωγής είναι δυνατό να επηρεάσει την προσφορά ακόμα και εκείνων των εξαγόμενων προϊόντων για τα οποία η εγχώρια ζήτηση είναι περιορισμένη ή ανύπαρκτη.

Η εργασία είναι δυνατό να μετατοπιστεί προς τις ασχολίες εκείνες που οι μισθοί είναι ψηλότεροι και η γη να στραφεί προς την καλλιέργεια προϊόντων για τα οποία η εγχώρια ζήτηση ανέρχεται.

Γ. Οι αυξήσεις των μισθών σε αντίδραση του ανερχόμενου κόστους ζωής είναι δυνατό να αυξήσουν το κόστος των εξαγωγών.

Το αυξανόμενο κόστος των πρώτων υλών και του μηχανικού εξοπλισμού θα μειώσει ή και θα εξαλείψει τα κέρδη από τις εξαγωγές.

Η μείωση και η εξαφάνιση των εξαγωγών είναι δυνατό να έχει αποτέλεσμα τη συσσώρευση αποθεμάτων ή και τελικά τη μείωση της παραγωγής. Αν ο πληθωρισμός συνεχίζεται για μια σειρά ετών οι

εξαγωγές θα επηρεαστούν δυσμενώς μέσω των διαρθρωτικών μεταβολών στην οικονομία.

Έτσι η αυξανόμενη ζήτηση για εισαγωγές ενώ οι εξαγωγές τείνουν να ελαττώνονται οδηγεί συνήθως στην επιβολή εισαγωγικών περιορισμών για την προστασία του ισοζυγίου πληρωμών.

Οι περιορισμοί αυτοί κατά κανόνα περισσότερο αυστηροί για τα μη ουσιώδη παρά για τα ουσιώδη αγαθά, ευνοούν την επέκταση ή εμφάνιση βιομηχανιών, οι οποίες παράγουν με υψηλό κόστος. Όμως ούτε οι επενδύσεις σε ακίνητα ούτε η παραγωγή βιομηχανικών αγαθών με υψηλό κόστος παρέχουν εξαγωγή αγαθά.

Συγχρόνως οι επενδύσεις στις εξαγωγικές βιομηχανίες καθίστανται ολιγότερο ελκυστικές.

5.3.4. Επιπτώσεις του πληθωρισμού στις εισροές και εκροές κεφαλαίων

Η επίδραση του πληθωρισμού στις εισροές κεφαλαίων μπορούμε να πούμε ότι είναι αρνητική. Σημαντικό μέρος των διεθνών κινήσεων κεφαλαίων προέρχονται από επενδύσεις σε μετοχές αλλοδαπών.

Η ροή αυτή παίρνει περισσότερες φορές τη μορφή αμέσων επενδύσεων κάτω από έμπειρους επιχειρηματίες που ενδιαφέρονται για την εγκατάσταση νέων τύπων παραγωγής στις αναπτυσσόμενες χώρες.

Ο όγκος των επενδύσεων αυτών είναι κατά μεγάλο μέρος συνάρτηση της αναμενόμενης απόδοσης αυτών. Ο πληθωρισμός ενδέχεται να αυξήσει, τις χρηματικές αποδόσεις των επενδύσεων.

Αν το νόμισμα αναμένεται να υποτιμηθεί απέναντι στα ξένα νομίσματα με το ρυθμό με τον οποίο αυξήθηκαν οι τιμές ο πληθωρισμός

δε θα έχει καμία επίδραση στις αγορές μετοχών εγχώριων ή αλλοδαπών επιχειρήσεων.

Η υποτίμηση όμως του νομίσματος ενδεχομένως θα είναι μεγαλύτερη από την αύξηση των τιμών που προκαλεί ο πληθωρισμός. Άρα καθαρή απόδοση σε μετοχές των επενδύσεων των αλλοδαπών στη χώρα που έχει πληθωρισμό ενδεχομένως θα μειωθεί. Αυτό θα έχει κατά πάσα πιθανότητα σαν ενδεχόμενο τη μείωση της ροής του μετοχικού κεφαλαίου προς την χώρα.

Ο πληθωρισμός όχι μόνο αποθαρρύνει την εισροή κεφαλαίων από το εξωτερικό, αλλά ενισχύει αντίθετα την εκροή κεφαλαίων.

Οι αλλοδαποί οι οποίοι έχουν επενδύσει κεφάλαια είναι δυνατό να προσπαθήσουν να επαναπατήσουν μέρος ή ολόκληρο το κεφάλαιο τους με προοπτική να ληφθούν διάφορα περιοριστικά μέτρα από την κυβέρνηση για την προστασία του ισοζυγίου πληρωμών. Ο πληθωρισμός επιβάλλει την προτίμηση ξένων ισχυρότερων νομισμάτων για την αποφυγή του εγχώριου νομίσματος.

5.3.5. Οι επιπτώσεις του πληθωρισμού στις περιουσίες

Η επίδραση του πληθωρισμού δεν περιορίζεται μόνο στα εισοδήματα, αλλά επεκτείνεται και στο συσσωρευμένο πλούτο. Είναι δεδομένο ότι οι πιστωτές όπως και όλοι όσοι διαθέτουν αγαθά που η αξία τους αυξάνει με αργό ρυθμό βλάπτονται από τις ανατιμήσεις. Ευνοούνται οι χρεώστες και όλοι όσων τα εισοδήματα έχουν σημαντική υπεραξία. Ο χρεώστης που δανείστηκε ένα ποσό ως πούμε 1000 δρχ. και το εξοφλεί, όταν οι τιμές έχουν διπλασιαστεί επιστρέφει τελικά στον πιστωτή του το μισό της αγοραστικής δύναμης των 1000 δρχ. Στην ουσία ο πληθωρισμός

μεταθέτει δηλαδή 500 δρχ. από τον πιστωτή στον οφειλέτη. Αυτό ισχύει πάντα εκτός αν το χρέος καλύπτεται από ρήτρα που προβλέπει τιμαριθμική αναπροσαρμογή ή αν το ύψος του τόκου του δανείου είναι αρκετά υψηλό ώστε να καλύπτει την απώλεια της αγοραστικής δύναμης του νομίσματος. Δηλαδή αν το ύψος του τόκου εξισώνεται με το ποσοστό αυξήσεως των τιμών»

Στο σύνολο τους τα νοικοκυριά όλων των κατηγοριών είναι ουσιαστικά πιστωτές[^] διότι το σύνολο των αποταμιεύσεων τους ξεπερνά το σύνολο των χρεών τους με την έννοια ότι είναι σε δέση να δανείζουν μέσω των καταθέσεων που διαθέτουν στις τράπεζες ή αγοράζουν κατευθείαν μετοχές ή ομολογίες, τις επιχειρήσεις και το κράτος. Όπως είναι γνωστό οι τράπεζες χρησιμοποιούν τις καταθέσεις των αποταμιευτών για τη χρηματοδότηση διαφόρων επενδύσεων.

Αντίθετα οι επιχειρήσεις είναι στην ουσία χρεώστες. Οι οικονομικές τους ανάγκες για νέες επενδύσεις σε κεφαλαιουχικό εξοπλισμό ξεπερνούν τα κέρδη τους, τα οποία επενδύουν γι' αυτό το σκοπό. Επίσης εκδίδουν ομολογιακά δάνεια μέσω των τραπεζών στα οποία εγγράφονται οι ιδιώτες, δηλαδή τα νοικοκυριά. Συνεπώς μπορούμε να καταλήξουμε στη διαπίστωση ότι ο πληθωρισμός μεταθέτει πλούτο από τα νοικοκυριά που είναι πιστωτές στις επιχειρήσεις και ενδεχόμενα στο κράτος που είναι χρεώστες.

Όπως αναφέρθηκε και πιο πάνω ο πληθωρισμός ευνοεί το κράτος και τους δημόσιους οργανισμούς όταν αυτά έχουν χρεωθεί σημαντικά ποσά. Αλλά το κράτος δεν αποτελεί ξεχωριστή ενότητα. Οι πόροι του κράτους προέρχονται από τις εισφορές των φορολογούμενων. Έτσι η άνοδος των τιμών προκαλεί και στην περίπτωση αυτή ανακατανομή του πλούτου

από τους αποταμιευτές που εγγράφονται στα δημόσια δάνεια προς τις διάφορες κατηγορίες φορολογουμένων, που στο κάτω κάτω της γραφής ταυτίζονται με τα νοικοκυριά. Είναι αλήθεια ότι παράλληλα ο πληθωρισμός πολλαπλασιάζει τα φορολογικά έσοδα δηλ. μέσω των άμεσων και έμμεσων φόρων σε τρόπο ώστε αυτοί που τελικά ευνοούνται να είναι όσοι επωφελούνται από τις πρόσθετες δαπάνες του δημοσίου, οι οποίες χρηματοδοτούνται με τα έσοδα από τη φορολογία. Τελικά οι ανακατατάξεις είναι τόσες και ο μηχανισμός τόσο πολύπλοκος ώστε να μην μπορεί να πει κανείς με βεβαιότητα πόσο σημαντικό είναι το τελικό αποτέλεσμα και τελικά ποιος επωφελείται και ποιος ζημιώνεται, δηλαδή δημιουργείται ένας φαύλος κύκλος.

Αν κάνουμε διάκριση ανάμεσα στις διάφορες κατηγορίες νοικοκυριών καταλήγουμε στις ακόλουθες παρατηρήσεις.

Ορισμένα νοικοκυριά που αγοράζουν ακίνητα ή άλλα αγαθά με μακροπρόθεσμες πιστώσεις βρίσκονται στη θέση χρεωστών και σύμφωνα με όσα αναφέρονται πιο πάνω σε σχέση χρεωστών και πιστωτών ο πληθωρισμός ελαφρύνει τελικά το χρέος τους εφόσον όταν το εξοφλούν η αγοραστική δύναμη των χρημάτων είναι μικρότερη απ' αυτή που υπήρχε όταν απέκτησαν τα αγαθά με μακροπρόθεσμες πιστώσεις.

Από αυτή την άποψη η πείρα έχει αποδείξει ότι τα μεσαία νοικοκυριά επωφελούνται περισσότερο από τα φτωχότερα ή τα πλουσιότερα. Τα φτωχότερα συνάπτουν συνήθως περιορισμένα μακροπρόθεσμα δάνεια και προτιμούν να διατηρήσουν τις λίγες οικονομίες τους σε ρευστό» Από την άλλη πλευρά τα πλουσιότερα νοικοκυριά έχουν και αυτά λίγα χρέη και επενδύουν συνήθως ένα σχετικά μεγάλο μέρος της περιουσίας τους σε κινητή περιουσία (μετοχές, ομολογίες). Και οι δυο αυτές

κατηγορίες νοικοκυριών απειλούνται αμεσότερα από την άνοδο των τιμών από ότι τα μεσαία νοικοκυριά που συνήθως χρεώνονται είτε για να αποκτήσουν ακίνητη περιουσία είτε επειδή αγοράζουν αγαθά με πίστωση.

Κατά παρόμοιο τρόπο οι ηλικιωμένοι πλήττονται περισσότερο από ότι οι νέοι, διότι οι πρώτοι έχουν αποταμιεύσεις και συνήθως βρίσκονται στη θέση των πιστωτών, ενώ οι νέοι έχουν συνήθως χρέη.

Βλέπουμε λοιπόν ότι στον πληθωρισμό αυτοί που χάνουν και αυτοί που κερδίζουν δεν είναι πάντα οι ίδιοι. Οι καταστάσεις αλλάζουν καθώς μεταβάλλονται οι συνθήκες. Αν μερικοί έχουν λόγους να φοβούνται την άνοδο των τιμών, άλλοι την εύχονται. Το γεγονός αυτό δε βοηθάει στην επιτυχία οποιασδήποτε αντιπληθωριστικής πολιτικής.

5.3.6. Επιπτώσεις στα εισοδήματα

Αν η άνοδος των τιμών αποδιοργανώνει με βεβαιότητα την παραγωγή μόνο σε περίοδο υπερπληθωρισμού, γεγονός είναι πάντως ότι διαφοροποιεί τη κατανομή της ίδιας της παραγωγής, δηλαδή τη διανομή των εισοδημάτων μεταξύ των συντελεστών της παραγωγής και φυσικά των κοινωνικών ομάδων που λαμβάνουν μέρος στην παραγωγή.

Οι κάτοχοι σταθερών εισοδημάτων όπως οι μισθωτοί, οι συνταξιούχοι κ.λ.π. είναι τα πρώτα θύματα του πληθωρισμού, γιατί όπως είναι αυτονόητο η ονομαστική αξία των εισοδημάτων αυτών δεν ακολουθεί αυτόματα την άνοδο των τιμών. Οι συντάξεις, οι τόκοι δανείων, τα ενοίκια, οι μισθοί, και όλες οι σταθερές πληρωμές με συμβόλαιο ή διαλόγου μένουν σταθερές εκτός εάν περιλαμβάνουν ρήτρα τιμαριθμικής αναπροσαρμογής, όπως γίνεται τα τελευταία χρόνια στις χώρες της

Δυτικής Ευρώπης. Εδώ όμως πρέπει να τονιστεί ότι το σύστημα της αυτόματης τιμαριθμικής αναπροσαρμογής και όταν ακόμα υπάρχει πρέπει να λειτουργεί κατά τρόπο ώστε να είναι πράγματι αυτόματη, δηλαδή η αναπροσαρμογή των σταθερών εισοδημάτων να μην καθυστερεί και πραγματοποιείται πολύ μετά από την αύξηση του τιμαριθμού οπότε και χάνεται το όφελος της.

Πάντως, πρέπει να παραδεχθεί κανείς ότι η τιμαριθμική αναπροσαρμογή έστω και αν ακολουθεί με καθυστέρηση την άνοδο του γενικού επιπέδου των τιμών ή και αν ακόμα δημιουργείται ο φαύλος κύκλος όπου τα σταθερά εισοδήματα κυνηγούν τις τιμές των αγαθών και αντίστροφα, μετριάζει οπωσδήποτε σε μεγάλο βαθμό τα δεινά του πληθωρισμού, και ιδίως όταν αυτός είναι καλπάζουσας μορφής.

Υποστηρίζεται ότι οι μισθωτοί βρίσκονται συνήθως σε μειονεκτική θέση, ενώ εκείνοι που πουλάνε αγαθά και υπηρεσίες των οποίων οι τιμές αυξάνονται αυτόματα βγαίνουν πάντα κερδισμένοι. Ο κόσμος λέει χαρακτηριστικά ότι οι μισθοί ανεβαίνουν από τη σκάλα ενώ οι τιμές παίρνουν το ασανσέρ.

Σήμερα όμως τα πράγματα είναι διαφορετικά από την εποχή της ανέχειας, των περιορισμών στην κατανάλωση και της μαύρης αγοράς, δηλαδή από τότε που επιχειρήσεις και έμποροι ήταν οι πρώτες κοινωνικές ομάδες που είχαν έναντι των άλλων το πλεονέκτημα να αυξάνουν το μερίδιο της στο εθνικό εισόδημα. Όμως, όπως πολλά άλλα μέγεθθ έτσι και το εθνικό εισόδημα είναι μια περιορισμένη ποσότητα. Συνεπώς αν μια κοινωνική ομάδα πάρει το μερίδιο του λέοντος, κατ' ανάγκη θα στερηθούν οι υπόλοιπες ομάδες.

Δεν πρέπει να νομίσουμε όμως ότι τα εισοδήματα όλων των κατηγοριών, μισθωτών και ελευθέρων επαγγελματιών ανεβαίνουν με τον ίδιο ρυθμό. Όταν εντείνεται ο ρυθμός της ανόδου των τιμών, το κράτος επεμβαίνει και ασκεί πιέσεις για λιτότητα, θέτοντας στο δημόσιο όπως και στον εθνικοποιημένο τομέα της οικονομίας, ανώτατο όριο για τις αυξήσεις των τιμών. Σε τέτοιες περιπτώσεις οι αποδοχές στο δημόσιο τομέα μένουν πίσω συγκριτικά με τις αποδοχές στον ιδιωτικό τομέα»

Παράλληλα για λόγους κοινωνικής πολιτικής δίνεται προτεραιότητα στις αυξήσεις χαμηλόμισθων με σκοπό να μικραίνει το άνοιγμα της ψαλίδας. Οι αγροτικές οργανώσεις υποστηρίζουν ότι οι δύσκαμπτες διαδικασίες προσαρμογής των τιμών των αγροτικών προϊόντων στις Ευρωπαϊκές χώρες δημιουργούν καθυστερήσεις στις αυξήσεις σε βάρος των αγροτών.

Ο πληθωρισμός λοιπόν δεν αφήνει αμετάβλητες τις συνθήκες ζωής των διαφόρων κοινωνικών ομάδων. Πάντως δεν είναι βέβαιο ότι οι μεταβολές αυτές οδηγούν κατ' ανάγκη σε διεύρυνση της γενικής ανισότητας των εισοδημάτων. Παρά τις ανατιμήσεις η ανισότητα των εισοδημάτων στις χώρες της Ευρώπης έχει την τάση να μειώνονται στις χώρες αυτές και αυτό χάρη στη δράση των συνδικάτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο

6.1. ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Η νομισματική πολιτική που βασίζεται σε μια σειρά αποφάσεων των νομισματικών αρχών, σαν άμεσο αντικειμενικό σκοπό την διατήρηση της σταθερότητας της αξίας του νομίσματος σε σχέση με την τιμή των αγαθών ενδιάμεσης ή τελικής κατανάλωσης με τις αξίες των ξένων νομισμάτων χωρίς η σταθερότητα αυτή να αποβαίνει σε βάρος της ανάπτυξης μια χώρας που έχει σαν βασική προϋπόθεση την αυξημένη απασχόληση παραγωγικών συντελεστών και τον εφοδιασμό των κυκλωμάτων της οικονομίας με τα μέσα πληρωμής που χρειάζεται για να λειτουργήσει.

Για την άσκηση μιας σωστής νομισματικής πολιτικής με τις παραπάνω επιδιώξεις χρησιμοποιούνται διάφορα κριτήρια ανάλογα με το επίπεδο που βρίσκεται η οικονομική ζωή ενός τόπου.

Τέτοια κριτήρια είναι το ύψος των εισοδημάτων στις διάφορες παραγωγικές τάξεις, μισθωτών εργατών, αγροτών βιοτεχνιών κλπ., η αυξημένη ζήτηση αγαθών στο εξωτερικό ή στο εσωτερικό, η ανεργία, η αντιμετώπιση πολεμικών καταστάσεων, η ανάπτυξη κατ' εξαίρεση ορισμένων παραγωγικών κλάδων και Περιοχών κ,λ.π.

Η νομισματική πολιτική του Κράτους, η οποία ασκείται μέσω της κεντρικής τράπεζας, προσαρμόζεται συνεχώς, από άποψη τάσης της συνολικής ζήτησης, με βασικό στόχο την επίτευξη του άριστου δυνατού ρυθμού αύξησης του πραγματικού προϊόντος και της σταθερότητας των Τιμών.

Με πολύ απλά λόγια, η βασική λειτουργία της κεντρικής Τράπεζας και ο βασικός στόχος της νομισματικής πιστωτικής πολιτικής της, είναι ο έλεγχος και η Ρύθμιση της ποσότητας (προσφοράς) χρήματος καθώς και η χρηματοδότηση της οικονομίας.

6.2. ΜΕΣΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

1) Πολιτική του προεξοφλητικού τόκου

Με την πολιτική αυτή του επιτοκίου η κεντρική τράπεζα επιδιώκει με την αυξομείωση του επιτοκίου που εφαρμόζει στις χορηγήσεις της, να αυξομειώνει την προσφορά των πιστώσεων με συνέπεια να επηρεάζει το γενικό επίπεδο της προσφοράς πιστωτικού χρήματος και με αυτές τις τιμές την απασχόληση και το εισόδημα.

2) Πολιτική της ανοικτής αγοράς

Η πολιτική της ανοικτής αγοράς που συνδυάζεται συνήθως με την πολιτική του επιτοκίου αναφέρεται στην αγορά και πώληση από την κεντρική τράπεζα μεγάλου αριθμού κρατικών χορογράφων στη χρηματιστηριακή αγορά.

Με την πολιτική αυτή επιδιώκεται τα εξής:

A) Επηρεάζεται η ρευστότητα της οικονομίας π.χ. με τις πωλήσεις χρεογράφων αποσύρεται χρήμα από την αγορά με συνέπεια να μειώνονται τα διαθέσιμα των εμπορικών τραπεζών από τις καταθέσεις.

B) Μια άλλη συνέπεια της μεγάλης αγοραπωλησίας χρεογράφων από την κεντρική τράπεζα είναι η μεταβολή στις τιμές τους με συνέπεια να έχει αντίκτυπο στις αποδόσεις των χρηματοπιστωτικών τίτλων, αυτό αποσύρει όλα τα επιτόκια της αγοράς κεφαλαίου.

3. Η υποχρέωση των τραπεζών να τηρούν ορισμένης μορφής διαθέσιμα

Αφού οι εμπορικές τράπεζες είναι υποχρεωμένες να διατηρούν ορισμένες από τις καταθέσεις τους που υπάρχουν σε αυτές σε ορισμένη ρευστή μορφή (π.χ. ταμείο καταθέσως στην κεντρική τράπεζα, έντοκα γραμμάτια κλπ)

4. Καθορισμός ορίων στην προεξόφληση

Αναφέρεται στο να καθορίζει τα όρια ως τα οποία κάθε τράπεζα μπορεί να καταφύγει στην κεντρική τράπεζα για να αναπροεξοφλήσει το χαρτοφυλάκιο της.

5. Καθορισμός του ανώτατου ορίου πιστοδοτήσεως

Με το μέτρο αυτό καθορίζεται το ανώτατο όριο που δεν θα πρέπει να υπερβεί το σύνολο της χρηματοδοτήσεως.

Το ανώτατο αυτό όριο εμφανίζεται είτε σαν απαγόρευση να αυξηθούν οι πιστοδοτήσεις πέρα από ένα ορισμένο ύψος ή σαν υποχρέωση να μειωθούν οι πιστοδοτήσεις κατά ένα ορισμένο ποσοστό.

Οι πληθωριστικές πιέσεις από την ανεξέλεγκτη αύξηση των νομισματοκοπιστωτικών μεγεθών, εντείνονται και από τα μεγάλα περιθώρια που υπάρχουν για την παραβίαση της πιστωτικής πολιτικής από τις επιχειρήσεις.

Ειδικότερα οι τράπεζες με το αιτιολογικό της πραγματοποίησης νέων επενδύσεων, αλλά στην ουσία χρησιμοποιούν τα δάνεια αυτά για χρηματοδότηση αποθεμάτων και άλλων κερδοσκοπικών δραστηριοτήτων. Σε περιόδους μάλιστα υψηλού πληθωρισμού, οι κερδοσκοπικές αυτές δραστηριότητες που χρησιμοποιούνται έτσι από το

πιστωτικό σύστημα παίρνουν μεγαλύτερες διαστάσεις με αποτέλεσμα να υψώνεται περισσότερο ο τιμάρριθμος.

Η σχέση ιδίων προς ξένα κεφάλαια που ισχύει σήμερα, διευκολύνει τις καταστρατηγήσεις αυτές του πιστωτικού συστήματος. Πραγματικά η σχέση αυτή είναι 30 προς 70% πρέπει να τονιστεί επίσης ότι οι μεγάλες επιχειρήσεις που με τον πληθωρισμό έχουν συμφέρον να δανειοδοτούνται όλο και περισσότερο από το τραπεζικό σύστημα, ασκούν για το σκοπό αυτό πολλαπλές πιέσεις στις τράπεζες για την παροχή νέων πιστώσεων και την ανανέωση πιστωτικών συμβολαίων, για να εξοφλήσουν με αυτό τον τρόπο παλαιότερα δάνεια.

6.3. Η ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΟΥ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ

Το κράτος έχει σήμερα μεγαλύτερες δυνατότητες να καταπολεμήσει τον πληθωρισμό με διαφορά μέσα.

Τα κυριότερα μέσο καταπολέμησης του πληθωρισμού είναι χωρίς αμφιβολία ο κρατικός προϋπολογισμός ο οποίος μπορεί να χρησιμοποιηθεί ποικιλότροπα για την καταπολέμηση των πληθωριστικών πιέσεων.

ΜΕΙΩΣΗ ΤΗΣ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΖΗΤΗΣΕΩΣ: φορολογία του εισοδήματος των νοικοκυριών σημαίνει μείωση κατά το αντίστοιχο ύψος της συνολικής ζήτησης του κατά συνέπεια αν φορολογηθούν τα εισοδήματα των νοικοκυριών χωρίς να αυξηθεί ανάλογα η ζήτηση του δημοσίου τομέα τότε θα πέσουν οι τιμές ή θα συγκρατηθούν οι τάσεις ανόδου τους.

ΜΕΙΩΣΗ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΖΗΤΗΣΗΣ: τα δημοσιονομικά ελλείμματα οι σπατάλες του κρατικού τομέα αποτελούν σοβαρότατο

παράγοντα αύξησης των τιμών. Ενώ από την μια τα κράτος φορολογεί και αφαιρεί αγοραστική δύναμη από τα νοικοκυριά από την άλλη αυξάνει την δική του ζήτηση χωρίς να αυξάνει ανάλογα και την δική του προσφορά υπηρεσιών.

Δημιουργείται ανισορροπία μεταξύ συνολικής ζήτησης και προσφοράς η οποία είναι τόσο μεγαλύτερη όσο μεγαλύτερα είναι και τα δημοσιονομικά ελλείμματα και όσα πιο αντιοικονομική είναι η διαχείριση του δημοσίου χρήματος.

ΑΥΞΗΣΗ ΤΗΣ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΖΗΤΗΣΕΩΣ: Η καταπολέμηση του πληθωρισμού μπορεί να γίνει με την αύξηση της ζήτησης των παραγωγικών μονάδων.

Η μεταβίβαση δημοσίων πόρων με την μορφή των ενισχύσεων (των εξαγωγών των επενδύσεων) στις ιδιωτικές ή στις αρκετά ανταγωνιστικές επιχειρήσεις του δημοσίου τομέα είναι πιθανά να αυξήσει την συνολική ανταγωνιστικότητα του εθνικού παραγωγικού δυναμικού. Η ζήτηση από την πλευρά των επιδοτούμενων επιχειρήσεων θα αυξηθεί αλλά παράλληλα θα αυξηθεί η ανταγωνιστικότητά τους και η παραγωγικότητα της εργασίας και θα καταστεί δυνατή υποκατάσταση των εισαγωγών ή η αύξηση των εξαγωγών.

Σε αυτή την περίπτωση βέβαια, αυξάνει η συνολική προσφορά εμπορευμάτων και υπηρεσιών που επιτρέπει την συγκρατημένη άνοδο των τιμών. Η αυξημένη ζήτηση από την πλευρά για πρόσθετες αγορές κεφαλαιουχικού εξοπλισμού πρώτων υλών, μισθοδοσίας κλπ αυξημένες δαπάνες που είναι απαραίτητες για την αναδιάρθρωση του παραγωγικού μηχανισμού για την βελτίωση των αποδόσεων και για την προώθηση των πωλήσεων.

ΑΥΞΗΣΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΖΗΤΗΣΕΩΣ: Η αυξημένη δημόσια ζήτηση ενδέχεται να προκαλέσει την αναθέρμανση της οικονομικής δραστηριότητας, η οποία με την σειρά της μπορεί να πετύχει την καλύτερη ισορροπία μεταξύ συνολικής ζήτησης και προσφοράς.

Αν αυξηθεί ο όγκος των δημοσίων επενδύσεων, του ανεβάζουν πραγματικά την αποδοτικότητα της εθνικής οικονομίας, τότε θα αυξηθεί η συνολική απασχόληση, θα καταστεί δυνατή η ανετότερη διάθεση φθηνών εμπορευμάτων (με αρδευτικά έργα, με την δημιουργία υποδομών, μεταφορών με την ηλεκτροδότηση με την παροχή ενέργειας σε χαμηλότερο κόστος κλπ.

Αν αυξηθεί η δημόσια ζήτηση για προϊόντα και υπηρεσίες που διαθέτουν οι εγχώριες επιχειρήσεις τότε θα αυξηθεί η ρευστότητα των τελευταίων. Η αυξημένη ζήτηση για προϊόντα στις περισσότερες δυναμικές από αυτές να προβούν στις αναγκαίες αλλαγές για την αύξηση της αποδοτικότητας του παραγωγικού μηχανισμού τους.

Από τα παραπάνω φαίνεται ότι με τους κατάλληλους χειρισμούς η δημοσιονομική πολιτική μπορεί να αποβεί ουσιαστικότερος συντελεστής για την κάμψη των ρυθμών ανόδου των τιμών.

6.3.1. Τι μπορεί να γίνει για την αποτελεσματική καταπολέμηση του πληθωρισμού

Όπως είδαμε ο πληθωρισμός είναι ένα οικονομικό φαινόμενο που προκαλείται από ένα πολύπλοκο μηχανισμό. Πρόκειται για ένα φαύλο κύκλο. Η τέλεια εξάλειψη του πληθωρισμού θα μπορούσε να επιτευχθεί μάλλον με την επαναφορά του χρυσού κανόνα ή με κάποιο άλλο σύστημα που θα εμπόδιζε την αύξηση του κυκλοφορόντος νομίσματος ή

γενικότερα των μέσων πληρωμής τα οποία σε τελική ανάλυση είναι αυτά που επιτρέπουν την εκδήλωση του πληθωρισμού. Ο χρυσός κανόνας όμως είναι προχυμένο σύστημα που θα έφερνε τη σταθεροποίηση του επιπέδου των τιμών αλλά ταυτόχρονα θα ενεργούσε ανασταλτικά στην οικονομική ανάπτυξη. Με τα σημερινά δεδομένα δηλαδή την αύξηση του πληθωρισμού, την οικονομική ανάπτυξη και την τεχνολογική πρόοδο δεν μπορεί ούτε καν να συζητηθεί. Τα πράγματα δείχνουν ότι μία απόλυτη σταθερότητα των τιμών είναι ανέφικτη στις μέρες μας και ότι ο κόσμος θα πρέπει μάλλον να συμφιλιωθεί με την ιδέα ενός συγκρατημένου και ήπιου πληθωρισμού της τάξεως του 2 με 5% κατά ανώτατο όριο ετήσιου ρυθμού αύξησης των τιμών. Στο κάτω -κάτω της γραφής ένας ήπιος πληθωρισμός είναι κατά πολύ προτιμότερος από την ανεργία με την προϋπόθεση φυσικά ότι δε θα ξεφύγει από τον έλεγχο. Κατά συνέπεια αν ο στόχος είναι όχι να εξαλείψουμε τελείως τον πληθωρισμό, αλλά να βρεθεί ένα σημείο ισορροπίας μεταξύ προσφοράς και ζήτησης των αγαθών, (δηλαδή, αν τα παραγόμενα αγαθά και υπηρεσίες βρίσκονται σε επαρκή ποσότητα σε σύγκριση με τα μέσα πληρωμής), τότε μόνο θα υπάρξει σταθερότητα του γενικού επιπέδου των τιμών. Αν απλοποιήσουμε το θέμα σε ακραίο σημείο θα διαπιστώσουμε ότι το σημείο εξισορροπήσεως είναι αυτό όπου η ποσότητα των παραγόμενων αγαθών και υπηρεσιών είναι επαρκής για τα υπάρχοντα μέσα πληρωμής σε ένα επίπεδο ανταλλαγής τιμών των αγαθών που θα έδινε ένα δίκαιο και σωστό μερίδιο των αγαθών και υπηρεσιών στον κάθε συμμετέχοντα στην παραγωγή. Στην πράξη βέβαια τα πράγματα είναι τόσο πολύπλοκα που δεν είναι δυνατό να επιλυθούν τα προβλήματα του πληθωρισμού με τόσο απλό τρόπο, διότι οι διάφοροι παράγοντες που προκαλούν τον πληθωρισμό δεν μπορούν να τεθούν υπό

έλεγχο. θεωρητικά αν τα μέσα πληρωμής μπορούσαν να αναπροσαρμοστούν αναλογικά στο ετήσιο εθνικό προϊόν που είναι το σύνολο των παραγόμενων αγαθών και υπηρεσιών από κάθε χώρα στη διάρκεια ενός έτους.

Θα έπρεπε δηλαδή να βρεθεί τι ποσοστό αύξησης των μέσων πληρωμής θα χρειαζόταν σε μια αύξηση, ας υποθέσουμε της τάξεως του 5% ετησίως του εθνικού προϊόντος σε επίπεδο τιμών, δηλαδή ανταλλαγής των παραχθέντων αγαθών και υπηρεσιών ικανοποιητικό για όλους αυτούς που έλαβαν μέρος στην παραγωγή.

Ίσως μελλοντικά η τεχνολογική πρόοδος ιδίως στους ηλεκτρονικούς υπολογιστές να είναι τέτοια ώστε αυτό που σήμερα φαίνεται ακατόρθωτο να γίνει πραγματοποιήσιμο τότε. Μέχρι τότε όμως πιθανώς η καλλίτερη μορφή προστασίας από τον πληθωρισμό να είναι οι ενώσεις καταναλωτών ακόμα περισσότερο από τα συνδικάτα από τη μια πλευρά και οι πολυεθνικές από την άλλη.

6.3.2. Μπορούμε να σταματήσουμε τον πληθωρισμό;

Ο πληθωρισμός είναι φαινόμενο σύνθετο. Έχει πολύπλοκες συνιστώσες που δυσκολεύουν την επιλογή των θεραπευτικών μεθόδων και περιορίζουν την αποτελεσματικότητά τους. Στο μέτρο που ο πληθωρισμός συνδέεται με τον προηγμένο βιομηχανικό πολιτισμό η θεραπεία του προσκρούει στην αντίδραση των ισχυρών κοινωνικών ομάδων που ευνοούνται από τις αυξήσεις των τιμών. Αλλά οι κοινωνικές ομάδες έχουν ακόμα στη διάθεση τους αρκετά μέσα για τον περιορισμό των ανατιμήσεων.

I. Τα προβλήματα της θεραπευτικής.

Συχνά οι γνώμες των οικονομολόγων για τα βαθύτερα αίτια του πληθωρισμού διχάζονται. Ορισμένοι αποδίδουν την άνοδο των τιμών στις υπερβολικές δαπάνες σε σχέση με την ποσότητα των διαθέσιμων αγαθών. Άλλοι πιστεύουν ότι στην εποχή μας η αυτόματη άνοδος του κόστους παραγωγής και των εισοδημάτων που προκαλείται από την πίεση των διαφόρων ισχυρών κοινωνικοεπαγγελματικών οργανώσεων, δηλαδή των συνδικάτων παίζει σημαντικό ρόλο.

Στη σύγχρονη οικονομία οι διάφορες αιτίες των ανατιμήσεων αλληλοκαλύπτονται. Οι διάφορες ερμηνείες για τα αίτια των ανατιμήσεων δεν είναι δυνατό να δίνονται ανεξάρτητα η μία από την άλλη. Η οικονομική και κοινωνική πραγματικότητα είναι αδιαίρετη.

Είναι προφανές ότι αν οι υπερβολικές πιστώσεις ή το έλλειμμα του κρατικού προϋπολογισμού σε περιόδους πλήρους απασχολήσεως οδηγούν σε μεγάλη αύξηση των δαπανών και κατά συνέπεια στην άνοδο των τιμών τίθεται σε κίνηση η κοινωνική διαδικασία που οδηγεί στον πληθωρισμό κόστους.

Μόλις η αρχική αύξηση ξεπεράσει κάποιο εύλογο όριο που γίνεται εύκολα αντιληπτό από τις επιπτώσεις στον τιμάριθμο, τα συνδικάτα θα διεκδικήσουν αυξήσεις των μελών τους για να διατηρηθεί η αγοραστική αξία των αποδοχών τους. Αν οι αυξήσεις γενικευτούν σε όλους τους τομείς της οικονομίας θα προκαλέσουν νέα άνοδο των τιμών πωλήσεων των προϊόντων των μη αυτοματοποιημένων βιομηχανιών στις οποίες το μεγαλύτερο μέρος του κόστους παραγωγής αποτελείται κυρίως από ημερομίσθια και μισθούς τα οποία αυξήθηκαν από την επέμβαση των συνδικάτων. Αυτές οι αυξήσεις των τιμών και μισθών θα δικαιολογήσουν διεκδικήσεις των αγροτών^ των δημοσίων υπαλλήλων και των

υπολοίπων εργαζομένων όπως επίσης και των συνταξιούχων και θα αρχίσει έτσι το κυνήγι των εισοδημάτων.

Αντίθετα η αύξηση των εισοδημάτων μιας οποιασδήποτε κοινωνικής ομάδας μετά από επιτυχή συνδικαλιστική κινητοποίηση και μια σειρά αυξήσεις σαν αποτέλεσμα μίμησης στα υπόλοιπα εισοδήματα θα οδηγήσει σε πληθωρισμό λόγω υπερβολικών δαπανών. Για κάθε αύξηση τιμών, μισθών, εισοδημάτων των εμπόρων ή των αγροτών συντάξεων ή κοινωνικών παροχών πρέπει να αντιστοιχεί σε αύξηση της ποσότητας του κυκλοφορούντος χαρτονομίσματος. Έτσι οι κάτοχοι των αυξημένων εισοδημάτων θα κάνουν πρόσθετες νέες δαπάνες. Αν από την άλλη πλευρά η προσφορά των προϊόντων, για τα οποία γίνονται αυτές οι αυξημένες δαπάνες είναι περιορισμένη και δεν μπορεί να αυξηθεί αντίστοιχα για να ανταποκριθεί στη μεγαλύτερη ζήτηση που προκαλείται από τα αυξημένα εισοδήματα τότε αναπόφευκτα η τιμή των προϊόντων αυτών θα αυξηθεί. Στην προκειμένη περίπτωση έχουμε μορφή πληθωρισμού λόγω αύξησης της Ζήτησης.

Καμία κυβέρνηση δεν μπορεί να εφαρμόσει αποτελεσματική πολιτική νομισματικών περιορισμών για τους ακόλουθους λόγους. Αν υποθέσουμε ότι κάτω από συνθήκες τάσεως αυξήσεως των τιμών λόγω αυξήσεως των εισοδημάτων το κράτος εφαρμόζει πολιτική περιορισμού των πιστώσεων τότε δεν θα υπάρχει αρκετό χρήμα για την κάλυψη των συναλλαγών με αυξημένες τιμές. Ορισμένες επιχειρήσεις που δε θα είναι σε θέση λόγω ελλείψεως πιστώσεων να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις τους θα αναβάλουν τα σχέδια τους για επενδύσεις και θα μειώσουν τις παραγγελίες κεφαλαιούχων αγαθών στις βιομηχανίες εξοπλισμού. Σαν συνέπεια η οικονομική δραστηριότητα θα επιβραδυνθεί

θα κοπούν οι υπερωρίες στις επιχειρήσεις που αντιμετωπίζουν προβλήματα, θα σταματήσουν οι προσλήψεις σε αυτές τις επιχειρήσεις και δεν αποκλείεται να γίνουν τελικά και μαζικές απολύσεις. Επομένως θα περιοριστούν τα εισοδήματα και θα μειωθεί η κατανάλωση και θα αρχίσει η οικονομική ύφεση.

Είναι πιθανό να συνεχιστεί αυτή η κατάσταση, δηλαδή αν πολλαπλασιαστούν οι πτωχεύσεις των επιχειρήσεων και απειληθεί σοβαρά η απασχόληση να περιοριστεί η τάση για αύξηση των αποδοχών και των τιμών των αγαθών. Ο ρυθμός ανόδου του πληθωρισμού είναι συνήθως πιο βραδύς στις οικονομίες πλήρους απασχόλησης.

Αλλά στη σύγχρονες χώρες της δύσης καμιά δημοκρατική κυβέρνηση δεν αναλαμβάνει την ευθύνη μαζικής μείωσης της απασχολήσεως και του περιορισμού αναπτύξεως της οικονομίας με σκοπό τη σταθεροποίηση των τιμών. Η κλασική νομισματική θεραπευτική χωρίς βέβαια να έχει γίνει τελείως άχρηστη δεν είναι πια δυνατό, να εφαρμοστεί απόλυτα.

Στις περισσότερες βιομηχανικές χώρες έγινε προσπάθεια να χτυπηθεί το κακό στη ρίζα του, εμποδίζοντας τα εισοδήματα να αυξηθούν πιο γρήγορα από όσα επιτρέπει η οικονομική ανάπτυξη. Με αυτό τον τρόπο υπάρχουν ελπίδες να σταθεροποιηθεί το κόστος παραγωγής και οι τιμές.

Οι κυβερνήσεις όμως σπάνια καταφεύγουν στο πάγωμα των τιμών, έστω και για περιορισμένο χρονικό διάστημα όταν πρόκειται να εφαρμόσουν τέτοια εισοδηματική πολιτική. Η πείρα έχει αποδείξει ότι το πάγωμα των τιμών είναι δύσκολη υπόθεση, αντιτίθεται στη λογική της ελεύθερης οικονομίας, ενθαρρύνει τη μαύρη αγορά και μετά την

άρση των κυβερνητικών μέτρων για πάγωμα των τιμών ακολουθούν συνήθως εντυπωσιακές αυξήσεις.

Είναι πιο συνετό να επιδεχθεί εθελοντικός περιορισμός των διεκδικήσεων των εργαζομένων σε συνεργασία με τους εκπροσώπους των κυριότερων κοινωνικών ομάδων (συνδικάτα εργοδότες, γεωργικοί συνεταιρισμοί κλπ.) ώστε να ανασχεθεί η τάση ανόδου του τιμάριθμου. Αρκετές φορές όμως οι προσπάθειες αυτές αποτυγχάνουν διότι κατά βάση η ανάλυση των αιτιών του πληθωρισμού διαφέρει ανάλογα με τη θέση του κάθε κοινωνικού φορέα. Υπάρχει αντίθεση συμφερόντων. Καταφανώς τα συμφέροντα των εργαζομένων δεν συμπίπτουν με αυτά των εργοδοτών. Οι εκπρόσωποι της εργοδοσίας υποστηρίζουν ότι κύρια αιτία ανόδου του κόστους της παραγωγής είναι οι υπερβολικές αυξήσεις των μισθών που ξεπερνούν το ρυθμό της παραγωγικότητας και επιμένουν ότι η συνεχής άνοδος των τιμών οφείλεται αποκλειστικά στον πληθωρισμό που προκαλούν οι αυξημένοι μισθοί.

Από την πλευρά τους τα σωματεία των εργαζομένων θεωρούν υπαίτιους του πληθωρισμού τις μεγάλες καπιταλιστικές επιχειρήσεις, τις πολυεθνικές εταιρείες, που αυξάνουν τις τιμές για να αποκομίσουν ακόμα περισσότερα κέρδη. Άλλοι τέλος υποστηρίζουν ότι οι έμμεσοι φόροι ή δηλαδή φόρος επί της υπεραξίας, καταναλώσεως κλπ. που επιβάλλει το κράτος ανεβάζουν το κόστος της ζωής. Αυτοί προτείνουν κατάργηση της φορολογίας στα είδη λαϊκής καταναλώσεως μέτρο που θα μπορούσε προσωρινά να οδηγήσει σε μείωση των τιμών αλλά μακροπρόθεσμα δε θα εμπόδιζε τις ανοδικές τάσεις των τιμών και θα δημιουργούσε επιπλέον στο κράτος πρόβλημα εξευρέσεως πόρων προς αναπλήρωση των καταργηθέντων φορών.

Μαζί με τις διαφωνίες γύρω από τα αίτια του πληθωρισμού οι αντίπαλοι της πολιτικής περιορισμού των εισοδημάτων προβάλλουν το επιχείρημα της αδυναμίας πλήρους ελέγχου του ύφους, όλων των εισοδημάτων. Ορισμένα εισοδήματα όπως οι μισθοί και οι αποδοχές γενικά, τόκοι και μερίσματα υπολογίζονται με συγκεκριμένο τρόπο και το ύφος τους είναι γνωστό. Άλλων όμως εισοδημάτων όπως τα εισοδήματα των ελευθέρων επαγγελματιών (ιατρών κ.λ.π.) και εμπόρων, βιομηχάνων κλπ. το ύφος τους δεν είναι γνωστό επακριβώς και ξεφεύγουν από τον έλεγχο. Κατά συνέπεια έλεγχος της ανόδου των εισοδημάτων σημαίνει ότι το βάρος της πολιτικής σταθεροποίησης τους πέφτει κυρίως στα εισοδήματα, που δεν είναι δυνατό να αποκρύπτονται όπως οι μισθοί που αποτελούν το πιο αντιπροσωπευτικό παράδειγμα της περιπτώσεως.

Παράλληλα πρέπει να αναγνωρίσουμε ότι η φύση των διαφόρων οργανώσεων δεν συμβιβάζεται με τις διαδικασίες μιας οικονομικής πολιτικής που βασίζεται σε συμφωνίες. Τα επαγγελματικά και εργατικά συνδικάτα και σωματεία είναι όργανα διεκδικήσεων προστασίας και προωθήσεως τα/ν συμφερόντων των μελών τους. Θα ήταν δύσκολο αν όχι αδύνατο κατά συνέπεια να μετατραπούν σε όργανα συμμετοχής για την επίτευξη των στόχων μιας τέτοιας οικονομικής πολιτικής η οποία βασίζεται στην παραδοχή μιας πολιτικής λιτότητας από όλους τους συμμετέχοντες στην παραγωγική διαδικασία. Επιπλέον οι οργανώσεις αυτές δεν έχουν συνήθως την απαιτούμενη επιρροή για να επιβάλλουν στα μέλη τους, είτε αυτά είναι διευθυντές επιχειρήσεων, είτε απλοί εργαζόμενοι αποφάσεις που πάρθηκαν στην κορυφή σε συνεργασία με την κυβέρνηση. Ψυχολογικά η ομοφωνία είναι εύκολη όταν χρειάζεται

να υποστηριχθούν διεκδικήσεις. Δε συμβαίνει όμως το ίδιο όταν πρόκειται για Ουσίες.

Καμία οργάνωση εργοδοτική, κανένα συνδικάτο, καμία γεωργική ένωση δεν κατοχυρώνεται ουσιαστικά απέναντι σε ανεξέλεγκτες κινήσεις βίαιες απεργιακές εκδηλώσεις ή ξεσπάσματα της λαϊκής βάσεως. Αυτό αποδεικνύει περισσότερο ίσως από οτιδήποτε άλλο ότι ο πληθωρισμός έχει τις ρίζες του σ' ένα σύνολο κοινωνικών καταστάσεων που είναι συνυφασμένες με τη λειτουργία του δημοκρατικού συστήματος.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Είναι άραγε πραγματικά αναγκαίο να σταματήσει η αύξηση των τιμών; Οι επιπτώσεις της είναι τόσο δραματικές που να δικαιολογήσουν την προσφυγή σε δρακόντεια μέτρα. Αυτό είναι ένα ερώτημα που πρέπει να μας προβληματίσει.

Όπως κάθε κοινωνικό φαινόμενο η άνοδος των τιμών δεν μπορεί να απομονωθεί και να μελετηθεί στο εργαστήριο. Δεν είναι επομένως ποτέ βέβαιο ότι κάτι που συνέβη σε περίοδο πληθωρισμού, όπως η διαφυγή κεφαλαίων στο εξωτερικό, μια αλλαγή της κυβερνητικής πλειοψηφίας οι μεγάλες απεργίες θα αποτελεί άμεση συνέπεια του ίδιου του πληθωρισμού. Ακόμα λιγότερο βέβαια είναι ότι ένας πληθωρισμός που θα εκδηλωθεί στο μέλλον θα έχει τις ίδιες αιτίες και θα οδηγήσει στα ίδια αποτελέσματα με ένα προηγούμενο πληθωρισμό. Η αποτελεσματικότερη οργάνωση των κυριότερων κοινωνικών ομάδων που θα περιόριζαν τις πιθανότητες εκτός ελέγχου διεκδικήσεων, η αλλαγή των πολιτικών δεσμών ή των κομμάτων που βρίσκονται στην εξουσία, η μεταβολή των διεθνών συγκυριών, η ενίσχυση ή αποδυνάμωση της οικονομικής ισχύος της χώρας, είναι συνθήκες που αρκούν για να μεταβάλλουν τη μορφή και τις συνέπειες της αύξησης των τιμών, δηλαδή τις επιπτώσεις του πληθωρισμού.

Η άποψη που επικρατεί και η οποία βασικά είναι απόρροια των μεγάλων πληθωριστικών κρίσεων που ξεσπούν σε περιόδους πολέμων και συνεχίζονται στην εποχή της μεταπολεμικής ανόρθωσης που ακολουθεί αποδίδει στην άνοδο των τιμών αρνητικές συνέπειες. Σύμφωνα με αυτή την άποψη ο πληθωρισμός καταστρέφει τη λειτουργία της οικονομίας, υποβιβάζει το επίπεδο ζωής των πολιτών, οδηγεί σε

κρίση και ανεργία, μεταφέρει το εισόδημα από τους φτωχούς στους πλούσιους, μειώνει την αγοραστική δύναμη των μισθών, υποχρεώνει τους εισοδηματίες και αποταμιευτές σε ανέχεια.

Η πείρα όμως έχει αποδείξει ότι στο σύγχρονο κόσμο η αλήθεια για τις επιπτώσεις του πληθωρισμού είτε στην παραγωγή είτε στην κατανομή των εισοδημάτων και του πλούτου δεν είναι τόσο ξεκάθαρη.

Το ίδιο αυτό συμπέρασμα ισχύει και για τις οικονομικές μονάδες ή επιχειρήσεις, οι οποίες μέσα στα πλαίσια ενός οικονομικού κύκλου που έχει άνθηση ευνοούνται για τη δημιουργία εμπορευμάτων και τη συσσώρευση πρώτων υλών καθώς και ετοιμών προϊόντων με σκοπό να μεταπωληθούν όταν οι τιμές έχουν ανεβεί στα ύψη με αποτέλεσμα την αύξηση του κέρδους.

Ο πληθωρισμός έτσι, ευνοεί τους επιχειρηματίες γιατί αυξάνει το πραγματικό τους εισόδημα αφού, οι τιμές των αγαθών αυξάνονται πιο γρήγορα από τις τιμές των παραγωγικών συντελεστών και επομένως οι εισπράξεις αυξάνονται πιο γρήγορα από τις παραγωγικές δαπάνες»

-Αν ο πληθωρισμός οφείλεται στην υπερβολική αύξηση της νομισματικής ρευστότητας, θα πρέπει να αποσυρθεί ένα μέρος του κυκλοφορούντος χρήματος, για να κοπεί η πηγή χρηματοδότησης υψηλών δαπανών.

Επομένως επιβάλλεται πολιτική περιορισμού των πιστώσεων με αποτέλεσμα οι τράπεζες να πρέπει να μειώσουν τα δάνεια προς τις επιχειρήσεις και τους ιδιώτες, ή να τους αναγκάσουν να πληρώνουν ακριβότερα, ανεβάζοντας το ποσοστό του επιτοκίου.

Οι ίδιες όμως σαν επιχειρήσεις χρησιμοποιούν τις καταθέσεις των αποταμιευτών για την χρηματοδότηση διαφόρων επενδύσεων.

-Οι πολυεθνικές εταιρείες έχουν τη δύναμη καθορισμού των τιμών τους γι' αυτό και οι θυγατρικές τους δεν επηρεάζονται άμεσα από τη μείωση ή αύξηση των τιμών εφ' όσον διατηρούν περιθώρια κέρδους.

-Οι βιομηχανίες καθορίζουν τις τιμές πώλησεως των προϊόντων τους (υπολογίζοντας το μέσο κόστος και προσθέτοντας ένα ποσοστό για την κάλυψη των παγίων εξόδων τους καθώς και την εξασφάλιση του περιθωρίου κέρδους και αυτοχρηματοδότησης των επενδύσεων τους»

-Η μεγιστοποίηση του κέρδους αυξάνει την παραγωγή μέχρι του σημείου που το οριακό κόστος είναι ίσο με το οριακό εισόδημα οι συνθήκες προσφοράς και ζήτησης προσδιορίζουν την τιμή του προϊόντος και τον ρυθμό αύξησης των τιμών.

-Σε περιόδους πληθωρισμού οι επιχειρήσεις είναι υπεύθυνες για τη σωστή λήψη αποφάσεων. Χαρακτηριστικό παράδειγμά οι επιχειρήσεις οι οποίες χρησιμοποιούν μαζούτ για να αντιμετωπίσουν το ενδεχόμενο νέων ανατιμήσεων προχώρησαν σε αύξηση της τιμής πώλησης των προϊόντων τους, μεγαλύτερη από ότι ήταν απαραίτητη για να καλύψουν την πρόσθετη επιβάρυνση από ανατίμηση του πετρελαίου.

Η αύξηση αυτή είχε αντανάκλαση στις λιανικές πωλήσεις με αποτέλεσμα να ωθήσει το κόστος ζωής προς τα πάνω σε συνεχείς αυξήσεις (μισθών -κόστους παραγωγής - γενική αύξηση τιμών - πληθωριστικές πιέσεις).

Σε περιόδους υπερπληθωρισμού οι επιχειρήσεις πέφτουν σε στασιμότητα λόγω της αδυναμίας προβλέψεων των εξόδων τους και

γενικά του μέλλοντος επικρατεί αβεβαιότητα με αποτέλεσμα οι επιχειρηματίες να μην αποτολμούν επενδύσεις πράγμα που επιδεινώνει ακόμα περισσότερο την κατάσταση.

Ωφελούνται όσοι δανείζονται χρηματικά ποσά σε βάρος των δανειστών γιατί η πραγματική αξία των δανεισμένων χρηματικών ποσών είναι μειωμένη στη στιγμή της εξοφλήσεως.

Οι χρεώστες κυνηγούν με μανία τους πιστωτές τους για να εξοφλήσουν τις υποχρεώσεις τους με χρήματα που δεν έχουν αξία. Οι κερδοσκόποι πραγματοποιούν κέρδη αλλά η επέμβαση τους έχει σαν αποτέλεσμα την επιδείνωση της κατάστασης.

Οι επιχειρήσεις είναι στην ουσία και αυτοί χρεώστες. Οι οικονομικές τους ανάγκες για νέες επενδύσεις σε κεφαλαιουχικό εξοπλισμό ξεπερνούν τα κέρδη τους τα οποία επενδύουν γι' αυτό το σκοπό. Έτσι εξηγείται η ανάγκη τους για συσσώρευση κεφαλαίων που γίνεται για την αντικατάσταση του παλαιού κεφαλαιουχικού εξοπλισμού με τεχνολογικά καινούργια πιο αποδοτικά κεφαλαιουχικά αγαθά.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Αγαπητού Γ.Ι.
Επιστημονικές μελέτες 19, Η φορολογία στην Ελλάδα
Κέντρο προγραμματισμού και οικονομικών ερευνών, εκδόσεις
1986
2. Γεωγακοπούλου Θ.
Πολιτική Οικονομία
Εκδόσεις Ευγ. Μπένου Αθήνα 1998
3. Δρακάτος Κωνσταντίνος Γ.
Η Ελληνική Οικονομία σε κρίση
Εκδόσεις Παπαζήση Αθήνα 1988
4. Κολλίνζας Τρύφων και Μπήτρος Γεώργιος Κ. καθηγητές
οικονομικό πανεπιστήμιο Αθηνών
Αναζητώντας την Ελπίδα για την Ελληνική Οικονομία
Εκδόσεις Σταμούλη Α. 1992
5. Κορρές Γεώργιος Μ.
Ελληνική Οικονομία
Πανεπιστήμιο Κρήτης Εκδόσεις Παπαζήση Αθήνα 1998
6. Σταμούλης
Προσαρμογή χρηματοοικονομικών καταστάσεων και επιπτώσεις
στη λήψη επιχειρηματικών αποφάσεων
Εκδόσεις Πειραιάς Σταμούλης Α. 1987
7. Wessels Walter j
Οικονομική
Σειρά οικονομία και επιχείρηση Εκδόσεις Κλειδάριθμος
8. Πουρναράκης Ευθ.
Μακροοικονομική θεωρία & πολιτική
Εκδόσεις Παπαζήση
9. Οικονομική: Paula Sammelson
Εκδόσεις Παπαζήση

